

BÉCSI NAPLÓ

XXXIII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
2012. JANUÁR–FEBRUÁR
MEGJELENIK 2 HAVONTA
ÁRA: 2,– Euro
Erscheinungsort Wien
Österreichische Post AG •
022032898 M P. b. b.
VERLAGPOSTAMT 1010 WIEN

Bank és diplomácia itt, az élet máshol

A magyar–osztrák kapcsolatok már rég túlléptek a Kreisky–Kádár-féle politikai hangulatkeltésen

Hol az igazság a mindennapi élet és a közmédia között? Könnyen el tudja dönteni ezt a kérdést, aki januárban járt is Magyarországon és végig is olvasta a Magyar Távirati Iroda (MTI) riportját a Szlovákiából és Romániából Magyarországra irányuló bevásárlóturizmusról: Csak majdnem mellékesen, a szöveg vége felé említik meg a „szalámiturizmus” kitalálót: Vas megyében „az osztrák turisták... még mindig szívesen veszik igénybe a vendéglátóhelyek szolgáltatásait, és sokan járnak át fogorvoshoz is.” Északabbra még ennyi sincs: „A Soproni Kereskedelmi és Iparkamaránál elmondták: több pénzt vásárolnak el a magyarok Burgenlandban, mint az osztrákok Magyarországon. A kamara szerint ma már szinte csak a fodrászok, kozmetikusok miatt járnak át Sopronba a határ túlsó oldaláról.” Hogy akkor mit csinálnak a Soproni Várkerület parkolóit ezerszámsra elárasztó osztrák rendszámú autók tulajdonosai? Arra az MTI nem ad választ.

Végeredményben nem is túl fontos a válasz. Sokkal fontosabb, hogy a magyar-osztrák kapcsolatrendszerben már régésrégen kiiktatódott a „különböző rendszerek” játéka. A múlt század hetvenes és nyolcvanas éveiben két igazság létezett. Az egyik az volt, amit egy kis történelmi csalással „k.u.k.” (németül „kaiserlich und königlich”, vagyis „császári és királyi”) rövidítéssel jelöltek és ami arra utalt, hogy az egy pártfőnök Kádár és Kreisky osztrák kancellár találta ki: „A rendszerhatárokon keresztül” működtek együtt. Mindenki tudja, hogy ez a kezisztencia nem mindig és főleg nem mindenhol működött. Csak arra kell emlékeznünk, hogy hányszor maradtak győriek, soproniak vagy szombathelyiek élelmiszer nélkül, miután szombatonként elmúlt az „osztrák invázió”. Hát igen, az átlagos bécsi hirtelen bevásárlókedve sehogyan nem volt összeegyeztethető az ötéves tervvel...

Ilyen ma már nehezen történhet meg – ha csak nem Ausztriában. Karácsony óta a magyar sajtóban több hír is megjelent, miszerint a gazdaság bizonytalan helyzete és a gyengülő forint miatt sokan Ausztriába – és kisebb mértékben Szlovákiába – menekítik a pénzüket. Az origo nevű online-újság január elején jelentette, hogy „egy osztrák bankban csak két hétre előre tudtak időpontot adni a magyar ügyfeleknek, olyan nagy az érdeklődés az ausztriai számlanyitás iránt”. Thomas Uher, az osztrák Erste Bank-csoport igazgatósági tagja ugyan nem akart rohamról beszélni, de bevallotta, hogy december óta „a normálisnál erősebb” a forgalom. A Bank Burgenland illetékesei korábban arról számoltak be, hogy az egy évvel korábbihoz képest mintegy 50 százalékkal növekedett a magyarországi ügyfelek száma.

Becslések szerint az idei év elején 600 millió euró, azaz 160 milliárd forint került magyar ügyfelek által nyitott osztrák bankszámlákra. Más becslések ennek a dupláját valószínűsítik.

És akkor még meg sem említettük, hogy egészen jól szerepelnek a magyarok az osztrák ingatlanpiacon. Kelet-Ausztriában néha már királykodnak is: Az Ötscher nevű síhegy lábánál fekvő Lackenhofban található 15 szálloda közül az ORF szerint már hét van magyar (és három orosz) befektető tulajdonában. Máshol inkább lakásvásárlással és bérbeadással ügyeskednek a magyarok.

Nagyon jó ez így, legalább nem lesznek egyoldalúak a kapcsolatok. Ugyan Ausztriában nem lehet (és nem kell) sunyi módon, „zsebszerződéssel” vásárolni földet, ami Magyarországon külföldi állampolgárok számára a rendszerváltás óta az egyetlen lehetőség volt. De az ilyen resztrikció elfogadható, ha figyelembe vesszük az árkülönbségeket: nyugati spekulánsok már régen egész Magyarországot felvásárolták volna, ha lehetne.

Ha már a bankoknál tartottunk, említsük meg a magyar-osztrák viszonyt súlyosan terhelő budapesti törvényhozást, a bankadótól a devizahitelek végtörlesztéséig. De nem csak az osztrák kormány fordult panasszal az Európai Bizottsághoz, hanem maguk a bankok is: november közepén hét magyar pénzintézet külföldi tulajdonosa azt írta Brüsszelbe, hogy a piacnál sokkal alacsonyabb áron lehetővé tett végtörlesztés a bankok jogainak „otromba megsértése”. A Reuters hírtügynökség felhívja a figyelmet arra, hogy a három anyabankon (Bank Austria/Unicredit, Erste Bank és Raiffeisen) keresztül érintett Ausztriában nagy felháborodást váltott ki a magyar végtörlesztési törvény.

EU-döntés még nincs, viszont osztrák revans van, legalábbis több kelet-európai kormány szerint: Az osztrák jegybank olyan terveket dolgozott ki a bankok kelet-európai hitelezésének visszafogására, amelyek diszkriminálhatják az érintett országokat és megszegnék a szabad tőkeáramlás elvét. Bécs szerint a lépés nem tartalmaz semmilyen szankciót, így az EU jogszabályait nem sértették meg. Nem is számítanak konkrét döntésre Brüsszelből.

Ugyanakkor Ewald Nowotny, az osztrák jegybank elnöke leszögezte: „A szervezeti fejlemények elsődlegesen politikai gyökerek.” Hogy ezzel mit akart kifejezni? Abból indult ki, hogy Magyarország és az EU, valamint a Nemzetközi Valutaalap között éppen folyó tárgyalásokon „lehetőséges kedvező megoldást találni”. Az osztrák bankok kintlevősége – az állampapírokat is beszámítva – mintegy 30 milliárd euró a jegybankelnök szerint. Nowotny mégis bizakodó...

Az udvarias Nowotny és a diplomatikus Michael Spindelegger között csak egy különbség van: az egyik pénzben gondolkodik, a másik – nem hiába alkancellár és külügyminiszter Bécsben. Spindelegger egyik brüsszeli látogatása folyamán figyelmeztette uniós kollégáit, hogy a magyar alkotmányról és néhány törvényről zajló vitában ne „pofozzák” Magyarországot, mert azzal csak ellentétes hatást érnének el. „Magyarország elítélésével kontraproduktív, és nincs összhangban az európai joggal”, mondta Spindelegger. Ugyanakkor Viktor magyar miniszterelnöknek tudomására hozta, hogy az európai jog „vitán felül áll”, egyetlen uniós tagállam sem fordulhat szembe az európai jog szellemiségeivel. „Ez egy-egyértelmű vörös fonal, amelyet nem szabad átlépni”, mondta az Osztrák Néppárt vezetője.

A Spindeleggerrel folytatott megbeszélésen Orbán is diplomatikus volt: tudatában van annak, hogy ez a devizahitel-krisis befejezésére irányuló magyar megoldás „komoly veszteséget okozott osztrák bankoknak”. De hangsúlyozta, hogy a végtörlesztésben nincs nemzeti részrehajlás. „Magyarország nem akar az osztrákok pénzén élni, sőt senki más pénzén sem akar élni, hanem a saját lábán szeretne állni.” És ami az európai jogot illeti: „A mi értékeink az osztrák kormánnyal közesek. Európai értékek talaján

Karácsonyi díszben a Vangfujing Dajie sétálóutca

állunk, az európai kultúra részei vagyunk, és európai vitákban vagyunk érdekelték.”

Az ünnepi szölamok már megint „k.u.k.” hangulatot teremtenek Ausztria és Magyarország között. A mindennapi élet ennél sokkal árnyaltabb, jó és rossz példákkal is. De egy biztos: 2012-ben nem függenek (teljesen) a bankoktól és a politikától.

MARTOS PÉTER

BÉKEMENET

Lehet így is – így is lehet?

Rá kell végre döbbennünk: nem az események, hanem a visszhangjuk a fontos, sőt, egyedül a róluk született tudósítások a mérvadóak. A digitális világban ez már természetes. Aki nem ért be ezzel, magára vethet.

A 2012. január 21-én Budapesten lezajlott tömegtüntetés tény, de ugyancsak tény annak rögzítése, kivételése is. Január 2-án 15.000 ember tüntetett Budapesten az Opera előtt és küldte volna Orbán miniszterelnököt a pokolba, természetesen megfelelő nemzetközi segédlettel. Orbán alkonyát emlegették egyre hangosabban; már-már arra lehetett számítani, hogy a gazdasági válság maga alá temeti a budapesti kormányt is. Nem így történt, sőt, mint mikor valaki felocsúdik, a miniszterelnök felszólása Strasbourgonban jelszértékké vált, különösen azok számára, akik (régies megfogalmazásban) már erősen markolták a lélekharang köteleit.

A pozitív értelemben vett elmozdulást tudomásul kellett vennie még a sajtónak is, ami nem ment egészen mellékörejt nélkül. Így pl. egyik osztrák napilapban a magyar miniszterelnök újabb „díszítő jelzőt” kapott: az üres zsebé Orbán.

Már csak ezért is oda kellett figyelni a január 21-re beharangozott tüntetésre. A szervezők kezdetben azon izgultak, hogy legalább összegyűljön annyi ember, mint január 2-án. A kétkedő rokonszenvezők meg kíváncsian várták a tudósításokat. Az eredmény fordított arányt. A tüntetést követő hét elején csupán annyi összegezhető, hogy amilyen fegyelmetlen volt a budapesti tüntetés, annyira fegyelmetlenül hallgattak a nyugati tudósítók, ill. torzítottak gátlástalanul. Technikailag lehetetlen, mégis önkénytelenül is megfogalmazódik az óhaj: mennyire jó lenne bepillantani a szerkesztőségek titkaiba. Vajon honnan származott, mivel magyarázható a budapesti megmozdulás agyonhallgatása vagy éppenséggel kipellengérezése?

A sajtószabadság lehetővé teszi nem csupán a hazugságokat, torzításokat, de a túlzások mellett adott esetben az agyonhallgatást is. A képeket látva feltételezhető a meglepetés mindkét oldalon, vagyis nem csupán a kezdeményezők, a média is meglepődött, annyira, hogy a legtanácsosabb volt oda nem nézni, mert végtére még a mellébeszélés sem hatott volna meggyőzően. A beteg vagy talán kissé árnyaltabban fogalmazva, a tülerékeny lelkek ilyenkor szülik meg agyrémeiket és kezdik emlegetni a nemzetközi összeesküvést.

Mindettől eltekintve imponáló volt a január 21-i Békemenet. Nem csak azért, mert feltehetően 1956 óta nem látott ekkora tömeget egyidőben a pesti utca, de azért is, mert a határon túlra is megmozdultak, nem csupán helyben, de vették a fáradtságot és csatlakoztak az anyaországiakhoz. Meg aztán azért, mert kihágásnak, rendbontásnak semmi nyoma, a rendőrségnek a statisztika szerep jutott.

Tüntetés a kormány mellett – vélték a legtöbben, csakhogy többről volt szó. Aki így számoltak, hogy Magyarországgal teljesés szerint bánnak majd el, kénytelenek tudomásul venni, hogy minden atomizáltsága ellenére egységbe tud formálni a nemzet, ha az emberek tömegei tudják, érzik, mi játszódik le. Nyilvánvalóan prüsszkölve, bosszút forralva folyog a nemzetközi tőke, mert álltának rajta, a türeltelenség tekintik ármánykodását, s úgy tűnik, újfajta gyarmatosítás vette kezdetét. A szovjet imperializmus terrorisztikus eszközökkel, mindent erőszakkal akart elérni. A nyugati tőke a kölcsmórák és a maga részéről korlátozatlan szabadságjólait hangoztatva kívánja megszabni a lépést és a mércét, sarokba szorítani a macacszkodókat. Leghatásosabb eszköze az elektronikus média és a sajtó. Aki kételkedni, netán tiltakozni mer, azt válogatatlán eszközökkel lehetetlenítik el. Magyarországon esetében nagyon is jól jött a gazdasági és pénzügyi válság. Egészen világossá vált, hogy a kölcsmórák folyósítását nem is annyira gazdasági, sokkal inkább politikai feltételekhez kötik, amik csorbítják az állami szuverenitást. Ilyenkor nemzetközi normákra, EU-s törvényekre hivatkoznak nagyon is családilag. Nem mintha az Orbán-kormány minden tekintetben a törvényhozás, a politikai reformok magaslatán állna, de ha ellenpéldákat hoznánk fel Gadhafitól a kommunista Kínáig, akkor több mint lóláb öltik a szembe azzal az aránytalansággal, hogy nagy fölényességgel lépnek fel a gyengék ellen, akik nem tudnak védekezni, míg az erősekkel elmélyült kereskedelmi kapcsolatokat ápolnak, anélkül, hogy az egyébként annyira kényesen számon tartott demokratikus jogok megszegését számonkérnék.

Belpolitikailag több mint izléstelen az a fanyalgás, amivel a szélsőbal fogadta a Békemenetet. A Népszabadság a Belügyminisztérium jelentését igyekszik kalkulációsan megcáfolni, vajon mennyire zsugorítható a közel négy-száz ezres tömeg (2012. jan. 22.). A Népszava meg egyenesen így tudósít: „A Békemenet elnevezésű civil demonstrációt követően az MSZP közleményt adott ki, amelyben arra hívta fel a figyelmet, hogy a kormány elhíázott gazdaságpolitikáját, a költségvetés hiányát növelő igazságtalan adórendszerét, az árakat növelő és a forintot értéktelenítő szabadságharc károkozásait nem semlegesíti »pár tízezer ember« demonstrációja.”

Tehát így állunk a sajtó szabadságával: a média mint szócső szabja meg, mi a helyes, mi a megengedhető. Hogyan is érvelt Marx? Amennyiben a tények rácsfolnak az elméletre, adott esetben a fikciókra, akkor já a tényeknek. Csakhogy mindez veszélyes bumerang, ami előbb utóbb azokat találja el, akik gátlástalan túlzásaikkal, konstruált előítéleteikkel törnek vélt, vagy valóságos ellenfeleikre.

PANNONICUS

Bécsi Magyar Iskola

Felhívás

Tisztelt Szülők,

ausztriai magyar egyesületek felelősei és képviselői!

A Bécsi Magyar Iskola, amely az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének negyedszázada sikeresen működő projektje, – a félreértések elkerülése végett – továbbra is folytatja oktatási tevékenységét.

Kérjük azokat a szülőket, akik érdekeltek abban, hogy gyermekük továbbra is részt vegyen intenzív magyar nyelvtanításban, a magyar haza és kultúra megismerésében, jöjjenek el **2012. február 13-án 17.30 órákor** (pontos kezdés) a Bécsi Magyar Otthonba (Bécs I., Schwedenplatz 2/I/9), ahol megbeszéljük, hogyan folytatódjon az oktatás, mik a szülők elvárásai, hogyan tudunk a gyermekek számára megfelelő feltételeket teremteni. Amit megígérünk, azt meg is fogjuk valósítani és mindezt természetesen közösen.

Amennyiben nem tud ezen a napon eljönni, kérjük keresse fel telefonon (01/532 60 48) vagy e-mail-ben (zentralverband@aon.at) a Központi Szövetséget, és jelezze, hogy érdeklí gyermekének a BMI-ben történő iskoláztatása.

Központi Szövetség vezetősége

Határok nélkül

Ami a történelemkönyvekből kimaradt

Folyóirat a szél ellen

Negyedik évfolyamát zárta decemberben a szél-járás címet viselő kulturális regionális folyóirat. A lap egyedi a magyar folyóiratok között, mind megjelenését tekintve, mind tematikáját, mind szerkesztését.

Magyarországi bejegyzésű, de főszerkesztője pozsonyi, szerkesztői négy országban élnek, s a „szélekről” gyűjtenek anyagokat. Közöl szépirodalmat (e tekintetben kárpát-medencei merítéssel), a régió színházi életét próbálja bemutatni, s képzőművészeti írásaiban élet-pályákat villant föl, s kitekint a közművelődés és a fotóművészet felé is. Újabban könyvismertetéseket is közöl. Szerzői elsősorban felvidékiek, kisebb számban ausztriaiak, s még kevesebben muravidékiek.

Olvasói nagyobbreszt felvidékiek, Pozsonytól Királyhalmecig, kisebb számban magyarországiak, de két tucat ausztriai előfizető is számon tartanak. A lap csak előfizetés útján szerezhető be.

A decemberi szám különösen gazdagra sikeredett. A szépirodalmi rovatban Bíró József, Böröndi Lajos, Csáky Anna, Cseh Károly, Halász Albert, Kerék Imre, Németh Gyula és Sárándi József verseit közli, s Molnos Levente és Gyüre Lajos prózáját.

A lap az előző számban indított életpályák sorozatot folytatva közöl beszélgetést Farkas István piaristával, aki egyben szerkesztője is a folyóiratnak.

Fehér foltok sorozatát is folytatja a szél-járás. A Szlovák Rádió Magyar Szerkesztősége a kilencvenes évek elején készítette sorozatot előzőtt, Csehországba deportált, jogfosztott felvidéki magyarokkal. Bárdos Ágnes és

Polák László e régi felvételek interjút gyűjtötte csokorba, s közli. A mostani rész címe: Ami a történelemkönyvekből kimaradt, s a Duka Zólyomi család sorsába enged bepillantást nyerni. De olvashatunk a Honismeret rovatban a Mosonmagyaróvár és környéki téglagyártásról is. A Barangoló Brüsszelbe kalauzol, a Színház rovatban Mokos Attila felvidéki színésről találhatunk pályaképet. Bence Lajos muravidéki költő az ugyancsak muravidéki Göntér Endréről rajzol portrét, míg Ferenczy Klára egy Fernando Botero tárlatra invitál Bécsbe bennünket.

Lezsák Sándor a Bethlen Gábor-díjas Csemadokról ír szívet melengetően, míg a szélfúvás rovatban színes írás található a harmincéves muravidéki magyar irodalmat ünneplő konferenciáról, a Senczi Molnár Albert Napokról, s Böröndi Lajos új verseskötetének bemutatójáról.

A folyóirat végül Villányi László Ámulat, valamint Halász Albert Könnyű versek című kötetét ismerteti, s Az erkölcs erkölcstelen-sége címen Veres Ildikó filozófus Kolozsvárról megjelent tanulmánykötetére hívja föl a figyelmet.

A lap 2008-ban jelentkezett először, s azt a célkitűzést tartja szem előtt, hogy e tájék jelenéről, múltjáról, lehet olvashatóan, élvezetesen írni. Új évfolyamot kezdve szerkesztői reménykedve néznek a jövőbe, bár támogatóra a szlovákiai magyar EU-képviselőkhöz kívül az elmúlt négy évben nem igazán leltek, olvasóik előfizetése mellé egy-egy esetben Mosonmagyaróvár városa társult.

A lap új száma letölthető a Mosonvármegye honlapjáról (www.mosonvarmegye.eoldal.hu) is.

Három Aranyérmes

2012. január 19-én Szalay-Bobrovniczky Vince nagykövet méltató szavakkal adta át FERENCZY KLÁRINAK, DR. RADICS JENŐNÉ KOVÁCS ÉVÁNAK és DR. SZABADOS PÉTERNEK a Schmitt Pál köztársasági elnök által adományozott **Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét**.

Dr. Radics Jenőné Éva gimnáziumi tanár volt Budapesten, megövezgyűlése után, 1984-ben Éva lányához költözött Ausztriába. Itt, a Felső-orségben sem adta fel a magyar irodalommal való törődését. Lányával rendszeresen szemelvényekkel gazdagított előadást tartott a magyar irodalom, szellemi élet egy-egy jelesének kerek évfordulóján. Mondanivalóját tucatnyi szereplő bevonásával tette szemléltetőbbé. Ő honosította meg az alsóóri régi iskola épületében a március 15.-i megemlékezéseket.

Több magyarországi lapban jelentek meg írásai; a Bécsi Napló ismételten közölte írásait, méltatásait.

Ferenczy Klári a magyar irodalom elkötelezettjeként szintén középiskolai tanárként kezdte Magyarországon. Ő a házassága révén került Ausztriába. Itt hamarosan bekapcsolódott a közösségi életbe; nyolc éven át kezelte a Szt. István Egylet ösztöndíj alapját, mely a Kárpát-medencében rászoruló kisebbségi magyar gyermekek és fiatalok továbbtanulásának biztosítására jött létre. Az egyesületi életből aktívan kiveszi részét.

A Bécsi Napló szerkesztőségi tagjaként ő vezeti a Közöttünk élnek c. rovatot. A magyar–szlovák–osztrák határovezet szellemi fórumaként létesült szél-járás c. folyóiratban olvashatók írásai, fordításai.

Dr. Szabados Péter 56-os, egyetemistaként hagyta el Magyarországot. Az Innsbrucki Egyetemen szerzett diplomát. Mint építész önálló vállalkozóvá küzdötte fel magát. Diákévei változatlanul Innsbruckhoz kötik; vezetőségi tagja volt az Innsbrucki Magyar Egyetemisták Szövetségének, ill. vállalt vezetőségi tisztséget a Magyar Diákotthon és Kultúrközpontban, utóbbinak jelenleg elnöke. Az utóbbi években Dr. Meleghy Tamással együtt vezetik a két egyesületet. Neki köszönhető, hogy az elmúlt tíz évben sikerült a Magyar Ház teljes felújítása.

Szabados Péter érdemeit csak az tudja értékelni igazán, aki megtapasztalta és tudja, mit jelent a Magyar Otthon a szórványban élő magyarok számára.

A KULTÚRA LOVAGJA

A Falvak Kultúrájáért Alapítvány a magyar állami-ság millenniuma alkalmából alapított Kultúra Lovagja címet adományozza a magyar kulturális örökség ápolása, közkincse tétele, alkotó fejlesztése, a kultúrák nemzetközi együttműködésének elősegítése, valamint a kultúra támogatása érdekében huzamos időn át kifejtett önzetlen, lovagias tevékenységért.

2012. január 22-én, a Magyar Kultúra Napján, elismerésben részesülő személyek között ott volt Lengyel Ferenc bécsi pedagógus is. Akit a „Magyar kultúra külhoni ápolásáért” ütöttek lovaggá.

A „*Magyar Kultúra Lovagja*” címet következő tevékenységeiért kapta: 1980-tól tanári pályája mellett Kolozsvárott, a „*Korunk*” folyóirat munkatársa volt. 1987-ben, Ausztriában kezdett új életet, de

Idegenek között magyarok

Ausztria lakossága öröndetes módon növekszik. 2011. január 1-jén 8,43 millió volt. Az utóbbi tíz évben 400.000 lelket tett ki a szapododás, ami jobbára a bevándorlóknak köszönhető. 2010-ben számuk meghaladta az egy milliót, ami az össznépeség mintegy 12%-ának felel meg. Már maguk a számok is önmagukért beszélnek, hiszen ennyi embernek nem csak a pusztá létet kell biztosítani, hanem azon túlmenően a társadalomba való beépülésükről is kell gondoskodni, ami nem utolsósorban a német nyelv elsajátításával jár. Igaz, a jövények legnagyobb tömege (213.000) német nyelvterületről származik. Annál nagyobb gondot jelent a nem német anyanyelvű „vendégmunkások” befogadása: 207.000-en Szerbiából, Montenegróból, Koszovóból, 130.000-en Bosznia-Hercegovinából, 70.000-en Horvátországból, 22.000-en Macedóniából vándoroltak be, míg a törökök száma 183.000-re rúg.

A környező EU-államokból 63.000 bevándorlóval első helyen állnak a románok, második helyen 59.000 személlyel a lengyelek, harmadikon 46.000-rel a csehek, míg a 39.000

A bécsi Bornemisza Péter Társaság Színjátzó Csoportja bemutatja Bornemisza Péter Magyar Elektráját

Szereplők:

Antalfi Dániel, Bartók Miklós, Bíró Judit, Erőd Marie-Luce, Golomán Gerda, Gyevi-Bíró Eszter, Hollós Jocó, Kató Zoltán, Neuberger Róbert, Ódor Judit, Ódor Krisztián, Neuberger-Kohánszky Kinga, Ragó Bálint, Ragóné Tóth Anikó

Időpontok, helyszínek:

2012. február 19. 19.30 óra

Theatrum im Werkraum

1160 Wien, Ludo-Hartmannplatz 7.

2012. február 26. 19 óra

Collegium Hungaricum

1020 Wien, Hollandstrasse 4.

Belépő: 8 Euro / 5 Euro

Helyfoglalás: Hollós Jocó (+43 664 132 0205)

Ökumenikus istentisztelet Bécsben

2012. január 22-én a Lindengasse-i evangélikus templomban közös istentiszteletre gyűltek magyar katolikusok és protestánsok. Vendéglátó a magyar evangélikus gyülekezet volt. A szertartást Simon Ferenc katolikus főlelkész és Dr. Solymár Mónika evangélikus lelkész vezette, ígét hirdetett Dr. Káposztássy Béla vendéglelkész Magyarországról. Fellépett a Liszt Ferenc kórus; Nagy Boldizsár Reményik Sándor Csendes csodák c. versét adta elő. Istentisztelet után szeretetvendégségbe hívta az evangélikus gyülekezet a híveket.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2011/6. számában közzétett 69.224,51 euró összeg 2012. január 20-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Adorján István	25,—	Gössl Dr. Irén	50,—	Mihoczy László	20,—
Albert Árpád	20,—	Guzi Ludwig	10,—	Miletits Georg	20,—
Andreewitch Edith	10,—	Gyenge Edit	20,—	Miller-Aichholz v. Isabella	50,—
Antalovsky Dr. Eugen	10,—	Győri Dr. Vilmos	100,—	Muszka László	10,—
Arany Gertrude	7,—	Hajas Dr. Katalin	20,—	DI Nagy Albert	10,—
Arányi-Aschner Georg	15,—	Harritz Kasimir	100,—	Nagy György	5,—
Aranyossy Mária	15,—	Haselsteiner Prof. Dr. Horst	20,—	Nemes István	20,—
Balog Pál	20,—	Horn Zsuzsa	10,—	Németh DI Karl u. Jolanthe	40,—
Bárczay Éva	20,—	Horváth Béla	15,—	Németh DI Nándor	20,—
Barki Éva Maria	4,—	Horváth Csaba	15,—	Németh DI Peter u. Heide Lore	25,—
Bazso Ferenc	20,—	Horvath Gábor	30,—	Németh Dr. Balázs	10,—
Bede Sándor	10,—	I.O.C.	30,—	Németh Dr. Nándor	30,—
Behring Beatrix	10,—	Ilosvay Johanna	10,—	Név nélkül	30,—
Bencsis Miklós	10,—	Jeney Dr. József	15,—	Neumann Dr. Etelka	20,—
Benczak Dr. Stefan	250,—	Juhász Árpád	20,—	Olvashatatlan aláírás	10,—
Bezzech Ferenc	15,—	Kaiser Dr. Jozsef	20,—	Olvashatatlan aláírás	30,—
Birtalan Dr. Iván	50,—	Kántás Stefan	150,—	Olvashatatlan aláírás	20,—
Bódi Dr.h.c. Franz	30,—	Kántás Zsuzsanna	20,—	Olvashatatlan aláírás	30,—
Bogyi-Nagy Dr. Margit	10,—	Karácsonyi	20,—	Patka Etele	50,—
Catomio Dr. István	20,—	Karsay Péter	20,—	Perlaky Mária	20,—
Csebits Ignaz	30,—	Kecskés Illés	25,—	Perneczky Gedeon	20,—
Csipkó László	20,—	Kemenesi Ferenc	40,—	Pongrácz Vilmos	20,—
Csoersz Lajosné	10,—	Keresztes	50,—	Prikler DI Pál u. Mag. Jolande	30,—
Csoknyai Wilma	15,—	Király Dr. László	5,—	Prunner Jenő Dezső	18,—
Csordás Prof. Dr. Ádám	100,—	Kocsis & Kocsis	25,—	Raduly Dr. Etelka u. Ferenc	20,—
Czifra János	20,—	Kocsis Béla	50,—	Rudán Péter	100,—
Czingerabér Aladár	50,—	Koleszár Ildikó	20,—	Simonfay Mária	10,—
Dénes Sándor	25,—	Körner MMag. Erich	10,—	Schuster DI Hansgeorg	
Dereky Dr. Pál	10,—	Kosznovszky Maria	15,—	u. Magdalena	20,—
Dombi Csaba	20,—	Kotsis Mag. Peter	20,—	Szabó Ernő	10,—
Endrédi Barnabás	20,—	Kottan Susanne	20,—	Szakály DI János	20,—
Érczhegyi István	20,—	Köves Susanna	100,—	Tarcsay	30,—
Fabián DI László	10,—	Krause Ilona	15,—	Teleky Dr. Béla	50,—
Farkas Nora	50,—	Kriston Ferenc	50,—	Timaffy Enikő	20,—
Fay Susanne	20,—	Kulman Sándor	50,—	Tornyay Erzsébet	10,—
Ferencz János-Robert	10,—	Kulmann Ernő	20,—	Tsohohey Tomas	20,—
Ferenczy Béla u. Klara	20,—	Lauringer Dr. Peter	20,—	Umlauf Dr. Julius	2,50
Főnyád Mag. Pál	10,—	Lauringer Wilhelm	30,—	Vadon Dr. Mária	50,—
Forgó Dkfm. László	100,—	Lengyel Mag. Ferenc	10,—	Vass Dr. Karl	20,—
Gábor Vince u. Edit	5,—	Lomoschitz Dr. Karl Horst	20,—	Vécsei Univ.Prof. Dr. Vilmos	20,—
Geczeti (?) Dr. Marton	50,—	Machnik Erzsébet	10,—	Virágh Mag. Emmerich	30,—
Gergely Prof. Hugo	20,—	Madaras Ing. Karl	12,—	Wenzel Robert	10,—
Gerzsenyi Enikő	10,—	Martos Mária	15,—	Zachar Tünde	20,—
Gombár Rozália	20,—	Martos Péter	30,—	Ing. Zimics Júlia	25,—
				összesen:	3.638,50

A támogatások eddig befolyt teljes összege 72.863,01 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, mely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Deák Ernő elnök, Kraetschmer-Kornis Katalin főtitkár, Kántás János pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN 00007255731 + 00060000 BIC OPSKATWW

SZABADOS GYÖRGY

Magyarország alaptörvényéről egy középkortörténész szemével

2012. január 1-jén lépett hatályba Magyarország új alaptörvénye. E mondat egy rövid újság-hír lehet a belpolitikai rovatban; ehhez képest elég élénk visszhangot váltott ki a nemzetközi közéletben: támadó és támogató vélemények egyaránt születtek róla. Tekintettel arra, hogy a magyar állam és a magyar nemzet határai lassan 92 éve messze esnek egymástól, természetesen, hogy alaptörvényünk közép-európai horde-rejű kérdés. Am a visszhangok ennél messzebbre jut is érkeznek. A Brüsszel és Washington felől jövő bírálatok áradatában jólesik, ha egy szintén távoli vélemény elismeréssel szól az alaptörvényről. Sőt a Scotland On Sunday január 15-i kommentárja a Magyarországot ért kritikákra is reflektált. „*A huszonegyedik század erkölcsi sivatagában ijesztő lehet szembesülni a tradicionális értékek, a hazafiság és a szabadság ilyen drágakövével*” – írja a skót konzervatív lap, majd azt ajánlja Brüsszel és az Egyesült Államok döntéshozóinak, hogy tanulmányozzák egy kicsit Magyarország történelmét, mielőtt meddő vitákba bonyolódnának.

Jelen sorok írója, aki hivatásszerűen kutatja Magyarország régmúltját, mélyen egyetért a skót publicista javaslatával, ám nem politikai állásfoglalást kíván közölni az alaptörvényről, hanem annak egy-egy gondolatát kívánja a történelmi hagyomány távlatából tekinteni.

A Himnusz kezdősorát követi a Nemzeti Hitvallás. „*MI, A MAGYAR NEMZET TAGJAI, az új évezred kezdetén, felelősséggel minden magyarrért, kinyilvánítjuk az alábbiakat: Büszkék vagyunk arra, hogy Szent István királyunk ezer évvel ezelőt szülárd alapokra helyezte a magyar államot, és hazánkat a keresztény Európa részévé tette.*”

A bevezető gondolatokból kiviláglik a kétféle közösségszervező erő, az állam és a nemzet fogalmának elkülönítése. Erre nemcsak a külföld számára, hanem itthon is szükség van. Az állam és a nép (majd nemzet), vagyis a politikai akarat és az eredet- illetve sorsközösség által meghatározott csoporttudat egymáshoz való viszonyát lépten-nyomon újra kell értelmezni a történelemben haladva. Eleve nincs mindenkor és mindenhol használható képlet arra, hogy állam szervez-e népéből nemzetet, vagy a nemzet alkot álla-

mot. A köztudatban nincs benne, de a középkorkutatás több jeles hazai képviselője rámutatott arra, hogy a magyar államiség nem Szent István keresztény monarchiájával, hanem Álmos fejedelemmé választásával vette kezdetét. Álmos, István király szepapja még a kelet-európai sztyep-pén hozta létre a maga államát a 9. század közepén, amely aztán a Kárpát-medencébe költözve még egy évszázadig képviselte az európai államfejlődés „nem-római” alternatíváját.

Szent István ennélfogva nem egy államtalan állapotból teremtett államot, hanem őseinek pogány sztyeppei hagyatékát váltotta fel egy keresztény, római jellegű szervezettel: nem államalapító, hanem állam-újraalapító volt. Ez kimondatlanul benne foglaltatik a Nemzeti Hitvallás fent idézett szövegében; az más kérdés, hogy a mai magyar államjelenségek (írott törvénykezelés, területi közigazgatás, adózás) Szent István kora óta jogfolytonosak történelmünkben. Igen ám, de milyen etnikai tartalom töltötte ki az állam változó kereteit? Kevésbé tudott, hogy nem minden magyar költözőt a 9. század végén a Kárpát-medencébe. Julianus barát, amikor 1235 után megtalálta a Volga-menti Ómagyarországot, olyan magyar emberekről számolt be, akikkel gond nélkül megértette magát, s akik emlékeztek nyugat felé vándorolt véreikre. Ezt a keleti magyar etnikai tömböt azonban a történelem vihara szétszórta, ezért vér szerinti leszármazottaik nem a magyarság történelmét gazdagítják.

A magyar népek így hát csak azon részéből alakult ki a magyar nemzet a politikai öntudatra ébredés révén, amely a Kárpát-medencében telepedett meg. Hogy mikor kezdődött e folyamat, azt nem tudni, de Kézai Simon 1285 előtt bevégzett történelmi művében már jelen van a magyar nemzeteszmé. Újkori történelmünk során a magyar állam keretei kétszer omlottak össze: egyszer Mohácsnál, egyszer Trianonban.

Azon szerencsésebb nemzetek, amelyek nem éltek meg ezt a traumát, nem nagyon tudnak mit kezdeni a határokan kívül rekedt nemzet-részek iránti érdeklődéssel. Pedig a beleérző képesség – ami történelmi tájékozódással valóban erősíthető – azért is lenne hasznos a világ-

politika színterén, mert nincsen mindenre érvényes modell; egvedi jelenségek változatos sora él együtt e bolygón: ezért kell minden nemzetnek a saját sorskérdéseire keresni a választ. A jelenlegi magyar esetben reális megoldás a – sokak által alaptalanul támadott – kettős állampolgárság széles körben elfogadott joggyakorlata. Az alaptörvény erről nem rendelkezik, hanem szimbolikus megfogalmazásokkal él. A fentebb idézetten kívül ide tartozik ez is: „*Tiszteletben tartjuk történelmi alkotmányunk vívmányait és a Szent Koronát, amely megtestesíti Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét.*” A magyar Szent Korona-eszme majdnem ezer éve kimutatható szellemi hagyatékunk, ennek értelmében a Szent Korona államszimbolizáló jelentése állandó, az általa szimbolizált állam az, ami változott. Ezért egyszerre tradicionális és progresszív: mert a király, majd a nemesség után 1848-ra a nemzet is beleértődött a Szent Korona fogalni körébe, így az tovább táult az „állami” felől a „nemzeti” irányába.

A Szent Korona-eszme tehát téren (államhatárokon) és időn (államformákon) felülemelkedő, élő és életképes jogi hagyaték. Ezt figyelembe véve érthető, hogy az új alaptörvény szerint „*HAZÁNK neve Magyarország*” (A cikk). Az Alapvetés ily módon csak rögzíti a köztársasági berendezkedés tényét (B/2. cikk), de nem az aktuális államforma abszolutizálásával kezdődik, ezért valóban alkalmas történelmi távlatok érzékeltetésére.

Az Alapvetés fontos gondolata, hogy „*Magyarország védi a magyar jelnyelvet mint a magyar kultúra részét.*” (H/3. cikk.) Ezután kerül sor a címer és a zászló pontos leírására (I/1–2. cikk). Ebből az következik, hogy a magyar jelnyelv részeként az államszimbolika is alkotmányos védelmet élvez, ám e védelem mibenlétéről nem olvashatni. Emellé némi hiányérzet támad, hiszen a magyar jelnyelv védendő részeként nincs megnevezve a csodaszarvas, a magyarság etnikus eredetmitoszána főszereplője, valamint nincs megnevezve a turul, az államalapító dinasztia eredeti jelképe.

Az Alaptörvény mindazonáltal a történelmi folytonosság helyreállítására törekszik, levetve magáról a hagyományellenes erők és eszmék

„Mobil” utcaseprő a „Tiltott Város” falánál

politikai koloncát, elutasítva a magyar történelmi alkotmány idegen megszállások miatt be-következett felfüggesztését. Külön figyelemre méltó, hogy mind a két szélsőségtől elhatárolódik. És mivel a baloldali szélsőség egyik terméke volt a mind ez idáig hatályos „alkotmány”, ezért következetesen jártak el az Alaptörvény létrehozói, amikor kinyilvánították: „*Nem ismerjük el az 1949. évi kommunista alkotmányt, mert egy zsarnoki uralom alapja volt, ezért kinyilvánítjuk érvénytelenségét.*”

Nem kell jóstehetség ahhoz, hogy a 2012-vel hatályba lépett Alaptörvény még sok gondolatot éleszt, sok vitát gerjeszt Magyarországon, a Kárpát-medencében és a nagyvilágban egyaránt, mind jogtudósok, mind laikusok körében. Egy azonban bizonyos: már bőven ideje volt annak, hogy a régi rossz alkotmány foltozgatását egy új alaptörvény kimunkálása váltsa fel. A hazai politikát minősíti az a körülmény, hogy az 1990-es rendszerváltás után csak bő két évtizeddel került erre sor. Ám jobb későn, mint soha. Kiváltképp akkor, ha a törvényhozók nem kisebb igénnyel léptek fel, mint hogy „*Alaptörvényünk jogrendünk alapja: szerződés a múlt, a jelen és a jövő magyarjai között.*” Úgy legyen.

A szerző az MTA Szegedi Tudományegyetem Magyar Medievisztikai Kutatócsoport főmunkatársa.

Lengyel–magyar viszony az Európai Unió és az EU-elnökség tükrében

(Munkatársunktól) **Bizonyára nem volt véletlen, hanem tudatos döntés eredménye, hogy 2011-ben a féléves európai uniós elnökséget előbb Magyarország, majd Lengyelország töltötte be. Aki erről határozottak, tudtak a két nép évezredes történelmi barátságáról, egymás iránti rokonszenvéről, ismerték a rendszerváltozásban és az euro-atlanti integrációban szerzett érdemeiket. Ez a választás alighanem a két nagy múltú közép-európai nemzetnek szóló gesztus volt.**

Az EU-elnökség esélyt nyújtott a két ország számára, hogy megerősítsék, új tartalommal töltsék meg – az elmúlt húsz évben némileg kiüresedett – történelmi barátságukat. Hozzájárult ehhez az szerencsés egybeesés is, hogy egymást követte két nagy zeneszerző, zongoraművész és jóbarát, a lengyel Chopin és a magyar Liszt születésének 200. évfordulója és az ehhez kapcsolódó két emlékév.

Magyarország és Lengyelország rendszerváltás utáni története – bizonyos fáziseltolódással – meglepő hasonlóságokat mutat. A „varsói gyors” rendszerint befutott Budapestre, a jobb- és baloldali kormányváltások némi késéssel Magyarországon is bekövetkeztek. A fáziseltolódás miatt azonban többnyire úgy alakult, hogy amikor az egyik országban jobboldali, a másikban éppen baloldali kormány volt hatalmon. Ez a tény a kétoldalú kapcsolatokra nézve hátrányos volt, mert az adott kormányzó erő nem a másik ország kormányával, hanem annak ellenfelével ápolta szoros kapcsolatokat.

Lengyelországban 2005-ben négyéves, súlyos korrupciós botrányokkal és kudarcos gazdaság-politikával terhelt kormányzás után a posztkommunista baloldal történelmi vereséget szenvedett, és két rendszerváltó, Szolidaritás-gyökerű párt, a liberális, pragmatikus Polgári Platform és a konzervatív nemzeti Jog és Igazságosság került többségbe a szjejmben. A két jobbközép formáció, melytől a választók együttműködést vártak volna, hamarosan összeveszett, dühödt ellenfélle vált. A Jaroslaw Kaczynski vezette Jog és Igazságosság kétéves kormányzás után a 2007-es előre hozott választásokon alulmaradt

a Donald Tusk jelenlegi miniszterelnök vezette Polgári Platformmal szemben, amely a 2011. októberi választásokon újabb négyéves mandátumot szerzett.

A Polgári Platform a Fidesz partnere, mindketten az Európai Néppárthoz tartoznak. Kaczynski pártja viszont az Európai Konzervatívok és Reformerek frakciójában foglal helyet. A Fidesz 2010-es választási győzelme után adottak voltak a feltételek a magyar–lengyel kapcsolatok felélénkítésére és egy, ezen a szövetségen alapuló újfajta közép-európai együttműködés kiépítésére, amelyhez Orbán Viktor nagy reményeket fűzött. Azóta világossá vált, hogy a lengyel kormány nem tekinti prioritásnak a közép-európai együttműködés erősítését – habár a visegrádi együttműködésben továbbra is részt vesz –, hanem az európai nagyk, főként Németország és Franciaország irányában tájékozódik. Úgy véli, Spanyolországhoz mérhető regionális középhatalomként kijár neki, hogy az „európai első ligában” játsszon. Ezért figyelmen kívül hagyja a magyar részről érkező egyértelmű jelzéseket, bár továbbra is udvariasan és előzékenyen bánik a régi baráttal. Orbán megválasztása után, 2010 májusában legelőször Varsóba látogatott el, és 2011-ben is háromszor járt hivatalosan Lengyelországban. Schmitt Pál köztársasági elnök tavaly kétszer látogatott el Lengyelországba. Budapesten és vidéken egymást érték a lengyel tematikájú rendezvények, a Magyar Nemzeti Múzeumban kiállítás nyílt az ezeréves magyar–lengyel kapcsolatokról, a Terror Házában pedig a kiváló magyarbarát lengyel történésznek, magas rangú kormányzati tisztségviselőnek, a 2010. áprilisi szmolenszki légi katasztrófa áldozatául esett Andrzej Przewozniknak szenteltek emlékkiállítását.

A kétoldalú és általában a közép-európai együttműködésre a Jog és Igazságosság fogékonyabb. Jaroslaw Kaczynski többször kifejezést adott az Orbán politikájára iránti csodálatának. Pártja októberi választási veresége után pedig azt a nagy visszhangot kiváltó kijelentést tette, hogy „lesz még Budapest Varsóban”, amivel a Fidesz hosszú ellenzéki lét után elért kétharma-

dos győzelme lengyelországi megisméltlésének lehetőségére célzott.

Tuskot és pártját Kaczynski az európai nagyk előtti hajbókolással és az Oroszországgal szembeni engedékenységgel vádolja. Példának állítja vele szemben a magyar miniszterelnöknek a nemzeti érdekeket védelmező politikáját. Nyomatékosan elítélte az Orbán-kormány ellen folyó világméretű hecckampányt, és a szjejmben határozatot terjesztett elő a magyar kormány támogatására, bár azt a többség leszavazta. Az Orbán melletti kiállításra utasította pártja képviselőit a magyar kormány politikájáról az Európai Parlamentben rendezett január 18-i vitanapon.

Tusk is bírálta az Orbán-kormány elleni „túlzott politikai reakciókat”, és politikai támogatásáról biztosította Magyarországot, de Kaczynskinál később és óvatosabban, tartózkodva attól, hogy állást foglaljon az Európai Bizottság és a magyar kormány között zajló jogvitában.

A lengyel kormánypárt azt sugallja, hogy ő a modern, nyugati, liberális értékek hordozója szemben a maradi, nacionalista nemzeti jobboldallal. Kaczynski viszont az ország szuverenitásának feladásával, nyaklól nélküli privatizációval, az uniós túlzások kritikátlan átvételével vádolja Tusk pártját. A lengyel média nagybik része Kaczynski kíméletlen bírálója. Így az Orbán-kormány is megkapja a magáét tőle, már csak azért is, mert az ellenzéki vezető gyakran hivatkozik rá.

A lengyelek többsége nem hallgatott Kaczynski hazafias retorikájára, és a Tusk-kormány nyilvánvaló hibái, be nem váltott ígéretei ellenére – a rendszerváltás óta első ízben – második kormányzati időszakra is felhatalmazta a Polgári Platformot. Ma Lengyelország az unió kedvence a térségben, amelyet példaként állít más új EU-tagországok elé.

De hogyan történhetett az, hogy az EU-val szemben egy évtizede még meglehetősen szkeptikus lengyelek ma az uniós tagsággal leginkább elégedett európai népek közé tartoznak, holott 2004-ben még komolyan lehetett attól tartani, hogy a csatlakozásról rendezett népszavazáson elutasítják a belépést? Eközben az első Orbán-

kormány idején még széles körben „éltanulónak” tekintett Magyarország ma fekete bárány az unióban.

Kétségtelen, hogy a lengyel politika többet ért el a csatlakozási tárgyalásokon, és jobb feltételeket csikart ki az ország számára, mint a magyar – bár ez a két ország eltérő súlyának és az EU kelet-európaiakat megosztó szalámitaktikájának is köszönhető –, de az is tény, hogy a lengyelek jobban ki tudták használni az uniós tagság nyújtotta előnyöket.

Kezdeményezőképességük, mobilitásuk, életerejük, optimizmusuk bizonyosan sokban hozzájárult ehhez. Lengyelországban teljesen ismeretlen az a „panaszkodási kultúra”, amely Magyarországra sajnálatosan annyira jellemző. A 2004-es uniós belépés óta kétféle lengyel élt a szabad külföldi munkavállalás jogával, és az általuk hazautalt pénz nem elhanyagolható hasznot hajtott a lengyel gazdaságnak. Arról nem beszélve, hogy a hazai munkanélküliséget is csökkentette. A lengyel mezőgazdaság is jobban profitált az uniós pénzekből; a magyar élelmiszerboltokban manapság számos lengyel élelmiszer kínálja magát, miközben Lengyelországban alig találkozhatsz magyar termékekkel.

„Polak potrafi” – tartja egy ismert lengyel mondas. Vagyis a lengyel ember megtalálja a megoldást, a kiutat minden nehéz helyzetből. A nyolcvanas évek Lengyelországának reménytelenségében batyuval a hátán utazgatva seftelt Európában, a rendszerváltás utáni megrázkódtatások idején pedig, ha más lehetőség nem volt, az erdőben seftett gombát árusította az útszélen.

Hogy a mai lengyel politika mennyiben igazolódik be, beengedik-e az országot az EU belső körébe, képes lesz-e boldogulni önmagában, közép-európai együttműködés nélkül, azt a következő évek fogják megmutatni.

Magyarország és Lengyelország rendszerváltás utáni kapcsolataira egyaránt jellemző az együttműködés és a vetélkedés, melyek közül hol az előbbi, hol az utóbbi került előtérbe. Magyarországon sokan továbbra is bíznak abban, hogy idővel a politikai kapcsolatok is felzárkóznak a kiváló civil kapcsolatok mellé.

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: Fetes Kata

KURIER

(AT)

Javul az óslakosok helyzete Ausztráliában

40 ezer éve élnek az óslakosok az ötödik kontinensen. 200 évvel ezelőtt, amikor az angolok fegyenceiket oda szállították elkezdődött az óslakosság szisztematikus kiirtása. Jelenleg csupán az összlakosság 2%-át teszik ki.

Ausztrália miniszterelnök asszonya Julia Gillard, most megpróbálja az évszázadok alatt elkövetett igazságtalanságot ellensúlyozni. Népszavazással akarja elérni az alkotmány módosítását. Javaslatra szerint a bennszülötteket a valóságnak megfelelően Ausztrália óslakosságának kell elismerni és biztosítani számukra is a minden lakost megillető jogokat. Töröltetni akarja az alaptörvényből azt a cikket, mely hivatalosan engedélyezi az óslakosok bűnözővé degradálását.

Sajnos, az 1906 óta megtartott 44 szavazás közül csupán 8 hozott az óslakókra vonatkozóan kedvező eredményeket.

2008-ban, az akkori miniszterelnök Kevin Rudd hivatalosan bocsánatot kért az óslakosoktól az őket eddig ért atrocitásokért. Gillard asszony jelenlegi kezdeményezése ennek a vonalnak a folytatását jelenti.

THE JERUSALEM POST

(IS)

Az Izraeliek együtt éreznek Magyarországgal

Orbán Viktor európai parlamenti szereplése nem múlt el nyomtalanul. „Az ellenségem ellensége a barátom”-alapon (Cohn-Bendit sokszor kritizálja Izraelt is) rájött az újság szerkesztősége, hogy milyen hasonló is a meg nem értettség, mely körülveszi mindkét kormányzatot.

A mai Magyarországon úgy érzik, a nemzetközi sajtó rosszul bánik az országgal, erősen elszigetelt és sajnos félreértik a világ nagy részén. Valahogy úgy bának vele mint Izraellel, amikor az EU arcátlanul pontról-pontra meg akarja szabni, hogyan kell az országnak intéznie saját ügyeit.

Raoul Wallenberg születésének 100. évfordulója alkalmából történő megemlékező ünnepség előkészítésére. Magyarországra érkező tudósítónktól unióbéli kollegái megkérdezték, hogy mert beutazni az országba. Lukács Tamás a magyar parlamenti bizottság emberei jogok és civil kisebbségek, valamint vallási kérdésekkel foglalkozó vezetője erre így válaszolt: „Előbb kérdezz, aztán alkoss véleményt.”

A cikk szerzője érdekesnek tartja, hogy Manuel Barroso az egyik utóbbi ülésen megismételte az új magyar jogszabályokra vonatkozó bírálatát és követelte Orbántól mutassa meg, hogy országa továbbra is elkötelezett a demokrácia mellett. Azon a vitán az Európai Parlamentben Strasbourgban, szinte úgy tűnt, Orbán egy izraeli, akinek szembe kell néznie néhány túlfűtött baloldali európai parlamenti képviselő retorikájával.

Martonyi János külügyminisztert idézi a lap: „ebben az országban mindenkinek, minden egyének és minden közösségnek a kormány teljes védelmet biztosít”

A cikkben megszólaltatnak 2 jeles magyar zsidót, Feldmájér Pétert, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége jelenlegi elnökét és Köves Slomó ortodox rabbit, a MAZSIHISZ alternatívájának szánt, de attól független Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) egyik alapítóját is.

Feldmájér szerint :” A zsidók ellen beszélni a normális közbeszéd része, ami pl. buszon hallható.”

Köves Slomó rabbi úgy érzi a magyar társadalom még mindig nem emésztette meg sem a Holocaustot, sem a zsidó kérdést, mert 45 év kommunizmus alatt nem volt lehetősége a náci múlttal konfrontálódni.

A cikk szerzője levonja a tanulságot: „Az igazság az antiszemitizmusról Magyarországon sokkal bonyolultabb és sokkal árnyaltabb annál, amit egy cikkben meglehet fogalmazni. A pontatlanságok jelenléte az EU állításaiiban a közös pont tehát Magyarország és Izrael között”.

THE SPECTATOR

(CA)

A kanadai ügyész kiadatja a magyar bűnözőket

Az Ontario állambeli Hamiltonban magyarországi roma nő ellen folyik eljárás embercsempészet miatt. Toni Skarica kanadai ügyész szerint, a rossz jogszabályok tették lehetővé magyarországi roma bűnözőknek, hogy Hamilton városában éljenek, és ezért még pénz is kapjanak az államtól.

A közvéleménynek meg kell tudnia, hogy magyarországi romák az ország bőkezű jóléti támogatási rendszerét kihasználva élhettek a városban –mondta a városi főügyész.

Nemes Viktoria 2008 végén érkezett Kanadába. A bejelentkezésnél azt állította, hogy gyermekeit egyedül nevelő anya, ezért eddig a városi önkormányzattól 50 ezer dollár segélyt kapott. Azt viszont nem említette, hogy Magyarországon már 2,5 évre elítélték különféle bűncselekmények miatt. Azt az apróságot sem tartotta említésre méltónak, hogy van férje is.

John Abrams a nő ügyvédje szerint közismert, hogy Kanada befogad büntetett előéletű menekülteket is, és az is, hogy a romák üldöztetésnek vannak kitéve Magyarországon.

Miután embercsempészet büntetésében legutóbbi tárgyalásán bűnösnek vallotta magát, várhatóan kiutasítják majd Kanadából. Skarica ügyész szerint „a magyar igazságszolgáltatás megengedi, hogy egy elítélt hazatérjen a börtönbüntetés megkezdése előtt.” Az ügyész azt szeretné üzeni Magyarországnak. „Nem kérünk a bűnözőitekből!”.

Az embercsempészet ügyében 10 embert, egy egész roma családot fogtak perbe. A Pápáról kivándorolt család tagjait “hazugságok” alapján tartják börtönben - állítja a kanadai emberkereskedelmi ügy egyik gyanúsítottja. A 19 rabszolgaként ingyen dolgoztatott ember is Magyarországról vándorolt ki. A gyanúsítottak egyik ügyvédje szerint, az ügy nem független a rasszizmustól, és mögötte érződik, a roma menekültáradat miatt egyre izgatottabb kanadai politikai helyzet.

nashua telegraph

(USA)

Árulkodó mozdulatok

Mozgásunkban megjelenő apró, alig észrevehető különbségekből lehet következtetni hangulatunkra, érzéseinkre. Sőt, ezekből a jelekből már a betegség tüneteinek megjelenése előtt megállapítható a betegség kitörése. Ezt az eredményt hozta az Egyesült Királyságban Swansea University tudósainak több éves kutatómunkája.

Rory Wilson professzor és csapata által kidolgozott és továbbfejlesztett Daily Diary nevű műszer másodpercenként száz mozdulatot képes rögzíteni. A csipőn és bokán elhelyezett műszer megmutatja, miként mozog hordozója járás közben.

Ha valaki boldog, rugalmasabbakká válnak lépétei, ha mérges, erősebben dobbant a lábával, ha szomorú, ejtett vállakkal jár. Wilson professzor és kollegái az ilyen jellemzőket keresik, mikro mozdulatok formájában.

A fizikusok szerint, sajátmagunk számára észrevétlenül sok mindent elárulunk magunkról mozgásunkkal. A műszerrel meg lehet állapítani, hogyan alszik a beteg. Wilson szerint a szerkezet segítséget nyújthat az orvosoknak a betegségek megelőzésében. További kutatásaik arra irányulnak, hogy előre megjósolható legyen az epilepsziás rohamok, vagy az influenza megbetegedés kitörése.

Pattaya Mail

Bridging the World to Pattaya

(TH)

2012 a sárkány éve

2012. január 23-án beköszöntött a kínai újév, ez a Holdújév kezdete.

A Sárkány éve mindig jó üzleteket, kiváló házasságokat, fellendülő gazdasági lehetőségeket tartogat.

Bár a Víz Sárkány évében érzékenyebbek leszünk a szokásosnál, az összefogás nagyban elősegítheti ennek az évnek a sikerét. Szükségességét érezzük mások megsegítésének, különösen akkor, amikor természeti csapások, negatív események történnek.

A kínai újév, avagy holdújév a tavasz kezdetének ünnepe. Időpontja évről évre változik, s még a kínaiak közül is kevesen tudják, hogy pontosan milyen elvek alapján.

A világ népességének egynegyede számára az év legnagyobb ünnepe. Ha eljön az ideje, mind Kínában, mind a világ különböző pontjain található kínai kolóniákban napokra megáll az élet, mindenki az újévi törődik, még az üzleti forgalom is leáll. A külföldön élő kínaiak, ha nem sikerül erre az időszakra Kínába utazniuk, igyekeznek úgy megünnepelni a jeles napokat, mintha otthon lennének.

A világ jelentős része készül erre a 10–15 napig tartó ünnepre. Ekkor, ugyanúgy, mint az esküvőknél különös jelentősége van egy piros tasaknak a hongbao-nak, mely valamilyen pénzösszeget tartalmaz, melynek a kínai babonák szerint páros számúnak kell lenni.

Az ételek szerepét talán említeni sem kell. A kínaiak, akár csak általában véve az ázsiaiak, úgy tűnik, folyamatosan főznek és esznek.

HOLLYWOOD – MAN ON THE LEDGE

Pablo Fenjves hollywoodi sikere. Több sikeres rövid és TV film írójának az első nagy játékfilmjét a napokban mutatták be Hollywoodban, és január 27-én került a mozikba.

Fenjves János venezuelai tiszteletbeli konzul fia, Pali 1953-ban Caracasban született, ahol elvégezte a középiskoláit. USA-ban járt egyetemre, majd újságíró és író lett több milliós példányszámban megjelenő heti bulvárlapnak a „National Enquirer”-nek 24 éves korára lett a legfiatalabb szerkesztője. Innen indult pályafutása Hollywoodba, ahol először több bestseller könyv írója lett, mint ghostwriter/szellemíró. Legutóbbi bestsellere magyarul is nagy sikert aratott „Ha én tettem volna”, a hírhedt O.J. Simpson könyvét írta.

Már látható a mozikban Tinker Taylor Soldier Spy, a hetvenes évek hidegháborús izgalmas angol kém-története Magyarországon játszódik és több jelenetét Budapesten forgatták és néhány magyar mellékszereplője is van a filmnek.

CSÖRGŐ ATTILA MUNKÁI BÉCSBEN

A festőként végzett, majd intermédiára váltó Csörgő Attila a mobilszobráiról és optikai kísérleteiről ismert művész láthatóvá teszi a láthatatlant.

A kifejezetten a bécsi Secessionban látható kiállítás számára készített „Clock-work” című alkotása egy kísérleti óramű, amely a fény és mozgás kombinációjáról folytatott kutatásának folytatása. „Időgépe” egyaránt értelmezhető szoborként, térbeli rajzként vagy egy egyszerű tudományos kísérletként.

Csörgő Attila munkái 2012. február 5-ig láthatóak a Secessionban, amely Bécs legrégebbi, kifejezetten a kortárs képzőművészetet a középpontba állító kiállítóhelye.

FRANCIAORSZÁG – FEHÉR LÁSZLÓ KIÁLLÍTÁSA

ST ETIENNE-BEN

2011. decemberében nyílt Fehér László festőművész kiállítása a Musee D'Art Moderne-ben. A Kossuth-díjas művész az első magyar alkotó, aki önálló bemutatkozásra közl lehetőséget a Saint-Étienne-i Modern Művészeti Múzeumban.

A múzeumot, mely Franciaország második legnagyobb kortárs képzőművészeti gyűjteménye, 2003 óta Hegyi Lóránd irányítja; Hegyi egyben a kiállítás társkurátora is.

Virágcsokor Hanák Beatrixnek

„Ha a föld az Isten kalapja, hazánk a bokréta rajta.” Petőfi ismert sorai áttételesen alkalmazhatók Bea „nénire” is, aki az innsbrucki Magyar Otthon legrégebbi lakója, és nyolc évtizedével változatlanul mindenese. Mert ő sohasem vonta ki magát a munka alól, vállalt és vállalt mindent, ami rá hárult, sőt még annál is többet. Még a magyar miséken is besegít a papnak. Ifjú éveiben tanított az Innsbrucki Magyar Gimnáziumban, de aztán megélhetés után kellett néznie, így került az egyetemi könyvtárba, ahol nyugdíjazásáig kereste kenyerét. A filozófus Brandenstein Béla másodszülött lánya

A nyugati sajtótámadásokról

Az elmúlt egy évben a Magyarországról készített tudósítások a nagyvilágban összehangolt, frontális támadásra engednek következtetni. A német sajtó egyébként jó hírű lapjai, (Die Welt, Frankfurter Allgemeine Zeitung) illetve a Második Német TV rendre és kitarotán közl Magyarországról tudósításokat, a 2011-es év végétől szinte naponta.

Az ARD (Allgemeiner Rundfunk Deutschland) TV - híradójában már az év közepén valótlan állításokat hallhatunk a népszerű Marietta Slomkától, melyek a sajtószabadság illetve a köztársasági elnök megválasztását állították ferde fénybe. A Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége erélyes tiltakozására Marietta Slomka írásban kért elnézést, és beismerte tévedéseit. Ugyanez történt meg az ősz folyamán Maybrit Illner ugyancsak népszerű műsorvezetővel a ZDF egyik híradójában: hasonló tiltakozásra ő is írásban kért elnézést. A két hölgy „pardon”-ja azonban adásba már nem került, nyilvános helyesbítések soha nem hangzottak el. Több további adásban lehetett tetten érni a tendenciózus, rosszindulatú, tényelferdítő (azaz dezinformációs tartalmú) hátteret. A tudósítások „riportalanynai” pedig rendszerint ugyanazok a személyek: Schiff András, Kis János, esetenként Dalos György, Kertész Imre vagy Lendvai Pál Bécsből, akit például előszeretettel tüntetnek fel úgy, mint „magyar újságíró”.

Az újságcikkek „objektív” hangot használnak, legalábbis első pillantásra. Az utóbbi hetek egyik érdekes példája a Die Welt cikke „Amikor a zsidócsillagot a saját levelesládára ragasztják” címmel, „A

Fehérnek az ezredforduló körüli munkáiból a kiállítás kurátorai két közismert jeruzsálemi képet választottak. Az Arcképek a 2004-es sorozat, Fehér ez idő tájt festett számos portréja közül szerepel néhány a tárlaton. A portrék részben a művész családját, részben barátait, ismerőseit, köztük a magyar kulturális élet néhány neves szereplőjét ábrázolják. Az Arcok a Kortérről darabjai, a reményvesztetten a semmibe meredő, vagy vádoló, keserű tekintettel szemünkbe néző hajléktalanokat örökítenek meg. Kor- és kórképek ezek, hasonlatosan egy régebbi legendő sorozat, az 1975-ös Brigádnapló munkásportréihoz.

NÁDAS PÉTER REGÉNYE A NEW YORK TIMES

KÖNYVSZEMLÉJÉBEN

Az év 100 figyelemre méltó könyve közé sorolta Nádas Péter Párhuzamos történetek című regényét a The New York Times december 4-i vasárnapi Book Review részben megjelent Benjamin Moser könyvszemléje. Az amerikai napilap a decemberi 5-i számban pedig Adam Langer is közölt írást Nádas nemrég megjelent Paralel Stories című könyvéről.

Adam Langer író kritikája szerint a Farrar, Straus & Giroux gondozásában angolul megjelent 1133 oldalas könyv címe viszonylag egyszerű és precíz geometriára utal, a Párhuzamos történetek valójában egy rendkívül ambiciózus, lélegzetelállítónak leleményes és időnként örjítően sűrű, újszerű törekvés történelmi, földrajzi, irodalmi és szerkezeti határok eltörlésére, végeredménye egy kihívóan nemlineáris regény, amely megkísérli megvalósítani azt az ijesztő feladatot, hogy rekonstruálja azt a töredezett, talán légnymás sújtotta tapasztalatot, hogy milyen volt Magyarországon élni a 20. században.

KICSINY BALÁZS KIÁLLÍTÁSA

A WASHINGTON EGYETEMEN, ST. LOUIS, MISSOURI

Installációs képzőművész Kicsiny Balázs 2011 tavaszán egy féléves kiállító és tanári pályázatot nyert el a Sam Fox School képzőművészeti főiskolára, újabb kiállítói meghívást kapott így 2012. január 27-től április 16-ig a Washington Universityhez tartozó Mildred Lane Kemper Art Museum-ban tarthat installációs kiállítást. A kiállításának címe: Balazs Kicsiny Killing Time

Válogatta: BIKAI JÚLIA

ként elválaszthatatlanul kapcsolódott a magyarság szellemi fórumaihoz, a Pax Romana értelmiségi mozgalom vezérkara évtizedeken át tudhatta soraiban.

Neve mellett a néni azért került idézőjelbe, mert ő kortalanná vált jelenlétével, legfeljebb zöldfülűek szólítják így, hiszen ő egész megjelenésével úgy tud hatni, mintha egykorú lenne bárkivel. Elválaszthatatlan az innsbrucki Magyar Otthontól, vagyis ha a Richard Wagner-Str. 3. sz. ház az innsbrucki, tiroli magyarok ékessége, Hanák Beatrix szellemiségének megismerője, hordozója.

gyűlölet kultúrája Magyarországon” főcímmel (Cikkszám:13801250).

A cikk írója a lap tőzsgárdájához tartozó Boris Kalnoky. Évtizedek óta olvasva meglehetősen felületes, jellegzetesen hasaló, napi szurnalizmust gyártó írásain meglepődik az ember, mert nyíltan most derül ki először róla, hogy ő izzig-vérig magyar, és saját kutatásai szerint (800 évre vissza ismeri családjá történetét), ősei között egyetlen zsidó sem volt, ugyanakkor „inkább keresztény-konzervatív” gondolkodású. Már-már kezdi elfogadni az ember véleményét a mai magyar közéletéről, amikor cikke vége felé feldobja tartalmas kijelentéseit: „Először van lehetősége, – és ezt egy válság tetőfokán – egy kétharmados többséggel megválasztott kormánynak határozott és jövőbe mutató politikát csinálni. Ehelyett merev, ideologizáló, sok tekintetben bosszúvágytól vezérelt program kerül végrehajtásra a politika minden szereplőjének erős handabandázása mellett.”

A cikkíró még egy jóslatot is megenged: „Legkésőbb március 15-én oly mértékű tiltakozások lesznek, amelyek minden eddiggi felülmúlnak, és amelyek a kormányt megrendíthetik.”

A légkört, hangulatot és szemléletmódot azonban ennél jobban jellemzi a következő cikk.

Jan Dams: „Orbán Viktor nem érdemli meg Európa segítségét”. Összefoglaló alcím: „Mielőtt az IMF és az EU segítséget nyújtana, Budapestnek meg kell változtatnia irányvonalát. Minden egyéb nem volna más, mint Európa alapértékeinek elárulása.” (Cikkszám: 13802288)

Folytatás a 6. oldalon

Elkerülheti-e Magyarország a görög utat?

A görög eladósodás tanulmányozásából az látható, hogy amikor a 10 éves állampapírok kamata 2009 őszén az addig tartósan 5%-os szintről elkezdett emelkedni, a folyamatot már nem tudták megállítani, Görögország a szó szoros értelmében elszállt (jelenleg a kamat már az irreális 35% körüli szinten áll). Ez két év alatt ment végbe, a folyamat egy meredeken emelkedő exponenciális görbét írt le.

Magyarország esetében az elmúlt két évben a hosszú lejáratú állampapírok kamata a 7–8%-os sávban mozgott, s csak az utóbbi hónapokban kezdett „elszállni”, túllépve a 10%-os határt. (2009. elején már elérte a 12%-ot, amit akkor az IMF szája íze szerint összeállított megszorító csomaggal sikerült a 7–8%-os sávba visszazorítani.)

E magas kamatok miatt Egyiptommal és Pakisztánnal kerülünk egy megítélés alá. A csehek 3,6, a lengyelek 6%-os kamatra kapnak hitelt, és ráadásul náluk még van is gazdasági növekedés; vagy éppen azért... (Ausztria állampírjai 3,4%-os kamattal kelnek el.) Igaz, hogy Törökország és India esetében hasonlóan magas a 10 éves állampapírok kamata, de szintén magas a növekedésük.

A görög adósságválságot az okozza, hogy a költségvetési hiány évről-évre egyre magasabb, a GDP növekedése pedig 2009. óta a negatív tartományban van. Ezzel szemben a magyar költségvetési hiány 2008. óta példamutatóan alacsony, és a GDP 2009. évi mélypontja óta már volt némi növekedés is, mely 2012-ben valószínűleg megszűnik. (A háttérben mélyebb, strukturális okok állnak, amelyek miatt az egyensúlytalanság újratermelődik, s ezek mindkét ország esetében egyformán hatnak.)

A papírforma szerint tehát a magyar állampapírok hozamának csökkennie kellene, ezzel szemben ez év júliusa óta nő. Gö-

rögországgal szemben ugyanis, mely az eurót használja, Magyarországnak van egy súlyos problémája: *a forint árfolyamgyengülése*. Hiába elfogadható a költségvetési hiány mértéke és hiába van némi kis növekedés, az árfolyamgyengülés minden eredményt leront. Ez pedig a külföldi befektetők (többnyire spekulánsok) bizalmatlanságát tükrözi: nem tetszik nekik, hogy a kormány a költségvetést a nemzetközi nagyvállalatok és a bankok megadózatásával hozta rendbe, nem hiszik, hogy ily módon a költségvetési hiány továbbra is alacsony szinten tartható, nem hiszik, hogy a magyar gazdaság 2012-ben növekedni fog és nem tetszik nekik a nemzeti érdekek fokozott védelme, a kormány anti-globalizációs szóhasználatát és intézkedéseit. Az üzleti bizalom indexe 2009. elején volt a mélyponton, de 2011. elejére sikerült valamelyest visszanyerni; azóta viszont újból megingott.

A fő probléma az, hogy nem sikerült beindítani a *gazdasági növekedést* olyan mértékben, hogy az kiegyensúlyozza a költségvetési hiányt és megteremtse az adósságszolgálat fedezetét. Az adócsökkentések eddig nem teljesítették a hozzájuk fűzött reményeket, és a költségvetési hiánycélt továbbra is csak az egyszeri intézkedésekkel (a nagyvállalatokra és bankokra kivetett különadókkal) lehet tartani. A Matolcsy György által mesterien megszerkesztett gazdaságpolitika egyaránt megkísérelte élénkíteni a keresletet és erősíteni a kínálati oldalt. De Melár Tamás a 2011-ben keresletélénkítésre fordított 1500 milliárd forintot kidobott pénznek tekinti, melyet szeretne inkább a növekedés feltételeinek a megteremtésére kellett volna fordítani. (Persze arra sincs garancia, hogy az erőteljesebb kínálati oldali beavatkozás növekedést eredményezett volna.)

Lehet, hogy egy ilyen rendkívül nyitott,

kis gazdaságban a belső piacnak eleve nem is lehet lényeges keresletélénkítő szerepe, és nyilvánvaló, hogy a visszaesés a külpiaci recesszió miatt történt. (Összehasonlításképpen: a magyar külkereskedelem a GDP 82%-át teszi ki, míg Ausztria esetében ez az arány csak 57%. Ez világosan mutatja, hogy Magyarország mennyire ki van szolgáltatva a külpiaci változásoknak.)

Ezen ördögi kör további fontos láncszeme a magas belső kamatszint: 7%-os központi kamatláb mellett (mikor a szomszédos országokban ez csak 1,5–2% körüli) a gazdaságot nem lehet élénkíteni. Leszállításhoz viszont erős forintra lenne szükség... És az is lehet, hogy a devizahitelek helyett inkább az országot kellene megmenteni. (Az árfolyamromlás valójában közömbösíti az érdekükben hozott intézkedéseket, minden más eredménnyel, így az áldozatos adósságcsökkentési kísérletekkel együtt.)

Ha a növekedés 2012-ben megszűnik, vagy ne adj'isten negatív tartományba csap át, az alacsony költségvetési hiánycél tartóhatatlanná válik, s a fokozott külső finanszírozási igény még tovább gyengíti a forintot. Ez esetben – hogy nehogyan a görög úton találjuk magunkat – nélkülözhetetlenné válik a Valutaalap támogatása.

Ma már nyilvánvaló, hogy az Európai Uniót nem azért bővítették ki, hogy elősegítse a déli és keleti periféria felzárkózását; a fejlettségi országok megőrzik előnyeiket, a liberalizált áru- és tőkemozgás és a szolgáltatások egységesülő piaca pedig ledolgozhatóan és újratermelődő egyensúlytalanságokat okoz a periférián.

Hazai piacaink könnyelmű feladása után visszaszerzésük csak hosszú távon, szívós munkával képzelhető el. Addig viszont a jelenlegi intézményi és gazdasági keretek és feltételek között kell mozognunk. A nem-

Rögtönzött ebédlő a földalatti Dongvu Yuan-i megállójánál

zetközi nagyvállalatokkal és bankokkal szembeni fellépés alapját a belső keresletélénkítés és növekedés teremtette volna meg. De ha ez nem sikerül, a hazafias kiállás csupán felesleges szájalás, a csakazértis intézkedések komoly károkat okoznak, a „gazdasági szabadságharc” megindítása pedig idő előttinek bizonyul.

Miniszterelnökünk minapi békülékeny hangú, higgadt fellépése az Európa Parlamentben a realitások belátásáról és a korlátok érzékeléséről tanúskodik. A feladat azonban még változatlanul előttünk tornyosul: nagyfokú eladósodottságunk és gazdaságunk nyitottsága, valamint a Közös Piac működése és intézményi szabályozása ellenére képesek leszünk-e kezelni az adóssághatár és elmozdulunk az európai perifériáról.

Dr. KISS KÁROLY egy. docens

Magyarország és szomszédainak helyzete 2012-ben

Gazdasági és politikai előrejelzések

A The Economist angol heti folyóirat novemberi külön kiadásában 82 országnak jelezte előre a gazdasági és politikai fejleményeket 2012-re. Magyarországot és szomszédait is – Szerbia kivételével – kiértékelte a folyóirat.

Világ gazdasági háttér

Ma a fejlett országok többsége recesszióban van, az euró-zóna (17 állam) pedig adósságkrízissel küszködik. Ez természetesen kihat az amerikai gazdasági életre is, mely a következő 10 évben adósságából 1,2–1,5 billió dollárt szeretne lefaragni. Mivel az ezzel a feladattal megbízott kongresszusi 'szuperbizottság' képtelen volt megegyezésre jutni novemberig, most a költségvetés minden részére kiterjedő kiadáscsökkentés következik. Ez az amerikai GDP (egy éves nemzeti jövedelem értéke) 2%-os csökkentését eredményezheti, ami a növekedést visszaszoríthatja nullára, vagy még az alá! – Bár az amerikai gazdasági élet a javulás kezdeti jeleit mutatja, a tőzsde az elmúlt hónapokban alig mozdult a befektetők óvatossága miatt, akik óriási befektetésre kész összegeket tartanak vissza az euró-zóna krízise által okozott piaci feszültség miatt.

Ennek az adósságkrízisnek megoldását célozta a december 8-ra összehívott EU-csúcstalálkozó, ahol Sarkozy francia elnök és Merkel német kancellár által javasolt EU alkotmánymódosítást vitatták hajnali 4 óráig. Ez kötelezné az EU-államokat, hogy nemzeti költségvetésüket egyensúlyban tartsák és azt az EU-bizottságnak benyújtják felülbírálatra. (A szerződés végleges szövegét 2012 márciusáig tervezik elkészíteni.) Mivel ez a javaslat a nemzeti függetlenség bizonyos fokú feladását jelentené, érthető, hogy a vita egész éjjelen át folyt. Végül is a javaslatot a 10 nem euró-zónához tartozó EU-állam közül 6 elfogadta (Dánia, Lettorság, Litvánia, Lengyelország, Románia és Bulgária), 3 a parlamentjének döntésétől tette függővé a választ (Svédország, Csehország és Magyarország). Egyedül Anglia szavazott ellene. A nemzetközi pénzügyi piac erre a híre kedvezően reagált pár napig, aztán ismét a bizonytalanság jeleit mutatta. A megegyezés ugyanis a terheket csaknem kizárólag a nagy adóssággal küszködő országokra hárította, ahelyett, hogy valamennyi tagállam vállalt volna

belőle valami részt. Így a gazdasági talpraállás előreláthatóan hosszú és fájdalmas lesz és a megszorításokra kényszerülő kormányok a lakosság részéről zavargásokra számíthatnak. Ezzel a háttérrel 2012-ben az euró-zóna adósságkrízisének megoldását célzó újabb kísérleteknek nézhetünk majd elébe.

A magyar gazdaság háttéré

Minden külső nehézség ellenére 2011-ben a gazdaság legtöbb területén kedvező változások történtek. A költségvetési hiányt sikerült 3% alá szorítani, a külkereskedelmi mérleg változatlanul pozitív maradt, az államadósság csökkent és nem kellett újabb kölcsönt felvenni. Az EU 27 tagállama közül erre csak 2 ország volt képes: Svédország és Magyarország.

Gazdasági és politikai előrejelzések 2012-re Magyarország

Lakossága ismét 10 millió lesz a bevándorlás eredményeként, mert az évi fogyás változatlanul 35–40 ezer az előző évhez képest. A GDP 152 milliárd USD (0,6%-os javulás). Az egy főre eső GDP 14.500 USD, ami mérsékelten több mint a 2011-es 12.900 USD. Az infláció 4,1%-ra emelkedik. A gazdasági fejlődés akadozni fog, főleg az euró-zóna elhúzódó válsága miatt, de remélhetőleg sikerül majd elkerülni újabb recessziót. A kormány nagy parlamenti többségével folytatni tudja hazai érdekek által diktált, független és önálló gazdasági politikáját. Ez a Nemzetközi Valutaalap (IMF) és a bankok nemtetszését váltja ki. Újabb kölcsön felvételét valószínű, sikerül majd elkerülni. Az általános európai tendenciának megfelelően, mely a radikális, nemzeti jobboldal térnyerését mutatja – a Jobbik tovább erősödik és az ország második legnagyobb pártja lesz.

Ausztria Lakossága 100 ezerrel lesz több: 8,5 millió. Elvárt GDP: 423 milliárd USD, ami 1,3% növekedést jelent. Az egy főre jutó GDP: 49.900 USD. Az infláció 0,5%-al lesz kevesebb, 1,3%. Az Osztrák Néppárt és a szociáldemokraták nagy koalíciója békésen működik, de a 2012-es választások biztos felszínre hoznak majd vitákat. A politikai stabilitás előnyeit tapasztalva nagy reformok nem várhatók. Pénzügyi megszorítások a hazai és külföldi piacon mérsékelni fogják a gazdaság növekedését. A jobboldali Szabadság Párt taglétszáma növe-

kedni fog, de ellenzékben marad.

Szlovákia Lakossága változatlanul 5,4 millió. Várható GDP: 97 milliárd USD (3,3%-os növekedés). Az egy főre eső GDP: 18.090 USD, ami 2.090 USD javulást jelent. Várható infláció: 2,0%. A kormány 2011 októberében megbukott, mikor a parlament elvetette az euró-zóna megsegítésének tervét. Pár nap múlva azonban mégis megszavazták. A márciusi választásokig átmeneti kormány látja el az ország irányítását. Az új kormány sem lesz hajlamos lényeges reformokra és az euró-zóna válságával fog küszködni. Az őshonos magyar kisebbség kettős állampolgárságának ügye megoldatlan marad, és nem várható a feszültségek csökkenése a szlovák-magyar kapcsolatokban.

Ukrajna Lakossága nem változik: 45,3 millió. A Nemzetközi Valutaalap által javasolt program a GDP 4%-os javulását eredményezi: az egy főre jutó GDP alig javult: 3.860 USD. A 7,8%-os infláció csökken a 2011-es 11%-al szemben. Mindez együttvéve enyhíti a megszorítások okozta panaszokat. Julia Timosenko narancsforradalma után Janukovics elnök ellenforradalma visszalépést jelentett, de az ország Európához való viszonya mégis megváltozott. Bár Oroszországgal való kapcsolata javult, a Nyugattal való kapcsolatok fejlesztése és az európai integráció most a politikai főcél. A turizmusnak sokat segít majd a 2012. júniusi európai labdarúgó bajnokság, amit Ukrajna és Lengyelország közösen rendeznek.

Románia Lakossága változatlanul 21,4 millió. Az elvárt GDP 187 milliárd USD (2%-os javulás). Az egy főre eső GDP 8.700 USD (12,4%-os javulás). Az infláció 5%-ról 4%-ra csökken. Ezeket a biztató adatokat azonban negatív irányba befolyásolja az euró-zóna krízise, a bankok megszorítása és az IMF kölcsön esedékes visszafizetése 2012-ben. A korrupció és a lassú ügyintézés változatlanul súlyos problémát jelent. A két pártból álló koalíció valószínűleg elveszíti a 2012 végén esedékes választásokat egy jobbra hajló koalícióval szemben. De a győzelem után ott is törések várhatók. – Az erdélyi magyarok zavaros és viharos belpolitikai helyzetnek nézhetnek elébe, de a gazdaság mérsékelt növekedése ennek ellenére lehetséges.

Horvátország Lakossága változatlanul 4,5 millió. A GDP 66 milliárd USD (1,1 %-os javulás). Az egy főre eső GDP: 14.760 USD. Az infláció változatlanul 2,4% marad. Az ország adóssága 2011-ben nem változott: 66 milliárd USD. Több mint egy évtized után ismét a szociáldemokraták kerültek hatalomra, de az ő politikájuk sem fog sok újat hozni a bizonytalan európai gazdasági helyzetben. Az ország politikájának fő célja a takarékoskodás és a strukturális reformok, melyek nagy része az EU-tag-ság feltétele.

Szlovénia Lakossága 100 ezerrel több: 2,1 millió. Elvárt GDP: 51 milliárd USD (0,5%-os javulás). Az egy főre eső GDP 24.170 USD. Az infláció 2,4-ról 1,2%-ra csökken. A szociáldemokrata kormány 2011-ben nemcsak parlamenti többségét veszítette el, de egy fontos, reformokat jelentő referendumot is. Lehet, hogy megbukik még az év végi választások előtt és a reformokat az új, jobb-közép kormány fogja majd javasolni, mely a horvátokkal kötött népszerűtlen határkiigazítási szerződést is újra szeretné tárgyalni. Újabb megegyezés hiányában Szlovénia megvetozhatja majd Horvátország EU-csatlakozását 2013-ban.

Mint a fentiekben látható, a térség egyetlen államában sem várható a gazdaság növekedésének negatív értéke, azaz a gazdaság zsugorodása, bár a GDP javulása két országban is (Magyarország és Szlovénia) 1% alatt várható. Miután a megelőző években Ukrajna gazdasága a mélypontról indult el, érthető a legjobb arányú gazdasági növekedése, ami valószínűleg így is folytatódik még néhány évig. Négy országban (Szlovákia, Románia, Horvátország és Szlovénia) a kormányok helyzete labilis marad, főleg a gazdasági nehézségek miatt.

Dr. Tápay Miklós

A Központi Szövetség Könyvtára
keddenként 17–19 óra között
várja kedves látogatóit!
Bécsi Magyar Otthon,
Bécs I., Schwedenplatz 2/9

Lesz-e Irán atomhatalom? Lesz-e megelőző izraeli csapás?

Az utóbbi hónapokban a világ figyelme több EU-tagállam kritikus adóssághelyzetére irányult, miközben Irán fegyveres összecsapás veszélyével járó nukleáris programja nem kevésbé ijesztő.

A nyugati kormányok már régóta gyanítják, hogy Irán titkolózó programja nemcsak békés célokat követ, mint amit hivatalosan mindig hangoztatnak. Az ENSZ Nemzetközi Atomenergia Képvisellete (International Atomic Energy Agency – IAEA) – mely kényes politikamentes és kizárólag szakértői szerepére – november 8-i, 12 oldalas jelentése agasztóan vészjósló. Bár minden kétséget kizáró bizonyítéka nincs, hogy Irán nukleáris programja atomfegyver gyártását is célozza, az eddig rendelkezésre álló adatokat nehéz másképp értékelni.

A jelentés szerint Irán már 2000-ben Parchin katonai bázisán atomrobbantással kapcsolatos kísérleteket végzett. 2008-ban és 2009-ben az atomrobbantás számítógépes modelljén dolgozott és robbantást elindító kísérleteket is folytatott. Az nem tisztázott, hogy képes-e már most egy parányi robbanófejet egy Sahab 3-as rakétalövedékre tenni, melynek 1900 km-es hatótávolsága van és így Izraelt is elérheti. Az IAEA szerint ilyen kísérletek is történtek. Irán elnöke, Ahmadinezsád természetesen elutasította az IAEA következtetéseit. Ez a nyugati diplomáciát az ENSZ Biztonsági Tanácsában további büntető szankciók ajánlására készítette.

Ilyen szankciók lettek volna pl. korlátozni Irán finomított petróleum importját, vagy megcélózni központi bankjának nemzetközi tevékenységét. Oroszország és Kína azonban ellenzi ezt. (Kína ma Irán legfőbb kereskedelmi partnere.) Az eddigi szankciók nem voltak eredményesek, ez azonban nem jelenti azt, hogy a Nyugat feladja ez irányú erőfeszítéseit.

Iránnak több nukleáris telepe van, szétszórva az országban, több hegység alá rejtve és modern, rövid távú orosz rakétákkal védve. Az, hogy ilyen telepet egy hegységben rejtene, ma már nem jelent teljes biztonságot, mert egy vagy több bejárata sebezhető marad a bunkertörő bombáknak. Még az iraki háború kezdetén, 2003-ban, az amerikaiaknak ilyen bombái 40 m széles és ugyanilyen mély krátert tudtak ütni a célpontba. Az Obama adminisztráció ilyen bombákat kezdett Izraelnek adni, már 2009-ben, amit a Newsweek világhálón megjelent cikke közölt először, nem említve, hogy hányat és milyen képességűt. Egy novemberi, angol nyelvű kínai híradás szerint, az amerikaiaknak ma már még ennél is nagyobb hatású ilyen bombái vannak.

Úgy tűnik, mintha már 2 éve, egy álcázott háború folyna Irán nukleáris és energiaprogramja ellen, ami annak lelassulását célozza. Ami történt, aligha lehet csak balszerencse, egy véletlen rejtélyes baleset, vagy egy érthetetlen katasztrófális robbanás. Nyilván nyugati titkosszolgálatok célzott ipari szobotzásról van szó. Az ország gázvezetékét pl. a közelmúltban több tucat megmagyarázhatatlan robbanás helyezte ideiglenesen üzemén kívül. Egyik atomtelepén egy kritikus hűtőszivattyú egy másikon egy óriási turbina hibásodott meg. A Stuxnet komputervírus, mely 2010-ben világszerte megfertőzte a számítógépeket, Iránban csak egyetlen célpontot támadott: az ország urániumdúsító centrifugáit, melyek az atombombához szükséges üzemanyag előállításához szükségesek. Nyugati szakértők szerint ez legalább 1000 centrifugát tett használhatatlanná Irán Natanz atomtelepén. A Bushehr atomerőmű berendezésében is egy egész sorozat működési hiba fordult elő 2010-ben: egy kritikus hűtőszivattyú és egy óriási turbina hibásodott meg. Amerikai szakértők szerint mivel ez az erőmű az üzemanyagot Oroszországból kapja, és a plutónium tartalmú használt üzemanyagot visszaszállítja, nem valószínű, hogy működése nukleáris fegyverek előállításával kapcsolatos és így nem amerikai érdek, hogy működését zavarják. Ezt látszik megerősíteni, hogy ezt az erőművet a Stuxnet komputervírus nem támadta meg. November 12-én egy lőszerraktárban történt tisztázatlan robbanás legalább 21 halálos áldozatot követelt. Közük volt Hasan Tehrani Moghaddam, az iráni Forradalmi Gárda tábornoka is. A kormány egyik újságja szerint épp egy interkontinentális rakétát teszteltek, mikor a robbanás bekövetkezett. Így jelentette ezt eredetileg a tábornok bátyja, Mohammad, aki maga is a Gárda tisztje. Órákkal később azonban tagadta ezt a kijelentését. Eredeti nyilatkozata csak az újság honlapján jelent meg november 12-én, amit aztán órákkal később töröltek.

Még 3 iráni atomtudós elleni merénylet mögött is ilyen titkos háború gyanítható. Ezzel kapcsolatban Amerika tagadott bármilyen szerepet, Izrael és Anglia pedig nem válaszolt az iráni vádakra. Irán Atomenergia Szervezetének főnöke, Fereidoun Abbasi szeptemberben úgy nyilatkozott újságíróknak Bécsben egy gyűlésen, hogy "egy Amerika ál-

tal támogatott izraeli merényletsorozatról van szó" tudósai ellen. Csaknem 1 évvel ezelőtt ő és felesége, Teheránban, épp, hogy megúsztak egy ilyen merényletkísérletet. Ahmadinezsád a 3 gyilkossággal kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy „a merényleket elfogták és bevallották, hogy a cionisták által elfoglalt területen kaptak kiképzést.” Azzal vádolta az IAEA-t, hogy Amerika ellenőrzése alatt áll, valamint, hogy illegálisan és immorálisan közzétette az iráni kutatók nevét és ez által váltak célpontokká.

Teherán kezdettől fogva állította, hogy nukleáris technológiájának fejlesztése csak békés célokat szolgál. Nemzetközi ellenőrök viszont állítják, hogy 2008 óta Irán nem volt hajlandó magyarázatot adni nukleáris fegyverekkel kapcsolatos munkájáról. Amerika és más államok is ezért azzal vádolják Iránt, hogy bár tagja a Nemzetközi Atomszorompó Egyezménynek, minden szükséges előkészületet megtesz, hogy atombombákat gyártson. Nyugati titkosszolgálatok úgy vélik, hogy Iránnak már ma elég magas fokon dúsított urániuma van ahhoz, hogy 1 éven belül legalább 1 atombombája legyen és azt követően 6 hónapon belül, valószínűen még több is.

Az iráni nukleáris krízist reálisan felmérve ui. csak 3 lehetőség létezik: Irán vagy feladja fegyveres nukleáris programját, vagy a Nyugat beletörődik és elfogadja Iránt, mint atomhatalmat. A harmadik alternatíva a fegyveres összecsapás volna. (A Nyugat elfogadta Pakisztánt is, mint atomhatalmat, de az, egyelőre, nem fenyeget egy Nyugattal szövetséges országot sem, mint Izraelt.) Minél inkább közeledünk egy iráni atombomba realitáshoz, annál nagyobb a lehetőség egy izraeli megelőző támadásra. (Egy ilyen támadás sikeres volt 1981-ben Irak ellen és 2007-ben Szíria ellen. Míg az 1981-es támadást a világ azonnal megtudta, a 2007-es támadásról hallgatott vagy két hétig Izrael is és Szíria is.)

Ha egy ilyen izraeli támadásra kerül sor, az valószínű, 3 jól látható célpont ellen fog irányulni:

1) A natanzi föld alá helyezett, urániumdúsító telep ellen; 2) az iraki nehévizves reaktor és 3) az oroszok által épített bushehri könnyűvízes (deutérium mentes) reaktor ellen. Ezzel Izrael pár évvel lelassíthatja az iráni atombomba elkészítését Irán minden bizonnyal hosszú távú rakétákkal fog válaszolni Iracel támadására. Egy ilyen izraeli támadással kapcsolatban a vélemény megosztott, nemcsak a kormányon, a hadseregen, de még a titkos hírszerzésen (MOSZAD) belül is. Netannyahú miniszterelnök és munkaspárti hadügyminisztere, Ehud Barak, köztudottan egy támadás mellett érvelnek és jól értesült elemzők szerint képesek lesznek meggyőzni a kabinet szkeptikus tagjait és azután a hadsereg ingadozó tagjait is. – A lakosság is természetesen megosztott, de egyre többen hangoztatják egy ilyen megelőző csapás szükségességét, még mielőtt Irán atombombája alapjaiban fenyegetné Izrael létezését.

Annak több oka is van, hogy Izrael miért is támadna a közeljövőben: 1) Nem a legfontosabb ok, de talán nem elhanyagolható az a tény, hogy Netannyahú nem akar olyan miniszterelnökként Izrael történetébe bekerülni, mint aki tétlenül néz, hogy kis országa fenyegetett helyzetbe kerüljön egy új, regionális atomhatalom által. 2) Semmilyen jele nincs annak, hogy Irán politikai, vagy technikai okokból lelassítaná nukleáris fegyverkezésre is gyanús programját. 3) Irán még gyorsított ütemben telepti át centrifugáit Fordowba, egy eddig titkos helyre, melyen egy hegy belsejébe. 4) A szíriai forradalom okozta belső káosz jó időre kiiktatta Irán legfontosabb szövetségését, Szíriát a politikai játszmából. 5)Mivel Irán egy síta-muzulmán, de nem arab állam, a Perzsa Öböl szunnita államai, ill. uralkodói szívesen látnának egy ilyen támadást. 2010-ben a WickyLeaks által nyilvánosságra hozott titkos akták között volt egy szaúdi kérés az USA-hoz, hogy támadja meg Iránt! A történelem során ugyanis a Perzsa Birodalom és az arab világ között egy hatalmi versengés folyt, ami a felszín alatt még ma is fennáll. 6) Az amerikai katonai erők iraki kivonása megfosztotta Iránt egy megtorlás célpontjától és így Amerika lépéseit tekintve nincs kényszerű, korlátozott helyzetben. 7) Az amerikai belpolitika is kedvező helyzetbe hozta Izraelt, mert a választási évben gyengébb helyzetbe került elnök nem ingadozhat Izrael támogatásával, amit republikánus ellenzéke azonnal kihasználna kampányában.

Lesz-e Irán atomhatalom? Ha a szankciók, diplomáciai nyomás, vagy egy izraeli támadás ezt nem teszi lehetetlenné, minden jel szerint lesz. Lesz-e izraeli megelőző csapás? Több mint valószínű, hogy lesz és erről a világhatalmak (értsd az USA) nem lesz előre értesítve. A fenti körülményeket figyelembe véve érdekesítő hónapoknak nézhetünk elébe a Közel-Keleten...

DR. TÁPAY

Farkas Flórián, az Országos Roma Önkormányzat levele J. M. Barrosónak

(MTI, Magyar Hírlap, Népszava) “Az Európában egyedülálló módon, demokratikusan megválasztott Országos Roma Önkormányzat elnöke, és így az egész magyarországi roma társadalom megválasztott vezetője fordulok Önhez, az Európai Bizottság elnökéhez, aki egyúttal a szociális kérdésekben is elkötelezett szakember” - kezdi a José Manuel Barrosóhoz címzett levelét Farkas Flórián.

Az ORÖ elnöke több százezer magyarországi roma növekvő aggodalmának ad hangot, “amelyet az országunk és annak miniszterelnöke ellen irányuló és nem szűnő támadások motiválnak. Aggodalmat kelt ez bennem azért is, mert az elmúlt évben az Európai Unió és hazánk is kiemelt fontosságot tulajdonított az európai cigányság felzárkózásának, amely most veszélybe kerülhet.” Farkas Flórián arra hívja fel az Európai Bizottság elnökének a figyelmet, hogy alig több mint fél esztendője az EU Orbán Viktor elnökletével és José Manuel Barroso személyes tevékeny közreműködésével elfogadta az Európai roma-stratégiát.

”Ennek szellemében a kormányfő és a magyarországi cigányságot képviselő Országos Roma Önkormányzat a halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi rétegek felzárkózását segítő együttműködési mechanizmust alkotott, amelyet a magyar kormány európaisága, a demokratikus értékek fokozott támogatása motivált - hangsúlyozza Farkas Flórián. - A magyar kormány egyértelmű célja a társadalmi leszakadás megállítása, a felzárkózás folyamatának elindítása mind a cigány, mind pedig a hasonló sorban élő nem cigány lakosság körében.”

Ennek egyik történelmi jelentőségű elemeként említi Farkas a tavaly május 20-án Orbán Viktor és a magyarországi cigányságot képviselő Országos Roma Önkormányzat között létrejött keretmegállapodást, amely Európában egyedülálló, konkrét célokat megfogalmazó és végrehajtási lépéseket tartalmazó dokumentum, a halmozottan hátrányos helyzetű társadalmi rétegek felzárkóása érdekében. „Szokatlan, hatékony és példaértékűen demokratikus lépés volt ez, mely modellértékű lehet az EU tagállamai száma-

A nyugati sajtótámadásokról

Folytatás a 4. oldalról

A cikkben ez olvasható:

„A magyar kormányfőnek, Orbán Vikornak van egy bizonyos szemtelen modora. Ennek az EU országnak a miniszterelnöke nem csak számos olyan értékkel meg szembe, melyek jó okból Európa jellemzői. De még a sajtószabadság is korlátozza!

Korlátozza az Alkotmánybíróság kompetenciáit és megkísérli hatalmát a következő választáson túlra is bebetonozni. Magyarország – a keleti tömb bukásánál meghatározó jelentőségű volt – jelenleg alá-ássa a demokráciát. És éppen Orbán Viktor, aki felőlös ezért a gyűlöletes kifejteltért, kér most segítséget a IMF-től és az EU-tól.”

A cikk hasonló hangnemben folytatódik.

A Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége figyelemmel kíséri ezeket a tudósításokat, s teszi, amit tehet, amit lehetőségei megengednek. Azonban jó két évtizede jelzi folytonosan, hogy ereje nem elégséges az ilyen stílusú és indíttatású, nagy erőkel működtetett kampányok kiegyensúlyozására. A nagykövetség sajtóattaséja és sajtófigyelő rendszere korábban, s ma sem nyújt háttérsegítseget.

Hasonló a helyzet angol és amerikai nyelvtérleteken, az ott megjelenő tudósítások még erősebb kontúrokkal dolgoznak. Számos ottani magyar szervezet ezeket követi, nyílt levelekkel, ellenvéleményekkel próbálkozik, különösebb visszhang nélkül.

Éppen ezekben az órákban ér el a hír, melyben a kanadai magyar közösségek a kanadai Maclean's Magazin ill. Globe and Mail alapján kijelentik:

„...mindössze 9 hónappal a választások után beindult egy cikksorozat, mely a legitim módon megválasztott kormányt, s azon keresztül az egész magyarságot antidemokratikusnak, a demokráciához való viszonyukat zavartnak minősíti....ezáltal lealacsonyítva a magyar népet, a magyar embereket.” (Forrás: laporzo@invitel.hu)

Sajnos a hazai közvélemény a külföldi, különösen a nyugati hangulatkelteésekről keveset tud, azokat nem érti, a szereplőket nem ismeri. Senkinek nem mondanak az ilyen nevek, mint Schulz illetve Cohn-Bendit semmit, hiszen nem ismert előéletük, kalandor mivoltuk. Adott nyugati ország közvéleménye bár zömmel érdektelenséggel fogadja a híreket Magyarországról, az utóbbi időkben mégis egyre kifejezettebb a kérdés ismerősök körében, hogy „nálatok mi történt?”

„Hiszen korábban egész rendes népség voltatok!”

A támadás hatása tehát érezhetővé válik. Érdekes egyébként a Magyarországon élő németek magyarul nem olvasó értékelése is. Ők bár Ma-

ra is, kiemelten azért, mert célkitűzéseivel az európai értékrendet közvetíti” – áll a levélben.

Farkas szerint a Magyarország miniszterelnöke ellen irányuló támadások komolyan veszélyeztetik azokat a kormányzati döntéseket és intézkedéseket, amelyek az elmúlt időszakban a cigányság sorsának javítása érdekében születtek, mint írja: „Fennáll a veszélye, hogy az országgal szemben támasztott külső elvárások olyan utat szabhatnak a jövőben, amelyek a társadalmi leszakadást elmélyítik, hiszen azt tapasztaljuk, hogy amikor a magyar kormány a pénzügyi nehézségeinek elkerülése érdekében preventív segítséget kér a különböző nemzetközi szervezetektől, akkor az erre hivatott intézmények képviselői feledni látszanak a fentiekben említett, néhány hónapja közösen ünnepelt, új demokratikus vívmányokat.”

„A több mint 10 milliós európai cigányság felzárkóztatásában az Európai Uniónak, az Európai Bizottságnak és Önnek, mint e bizottság elnökének emberi és morális felelőssége és feladata is van - hívja fel a figyelmet az ORÖ elnöke. - Ezért kérem Önt, hogy az Ön által képviselt intézmény tekintélyére alapozva, határozottan foglaljon állást abban a tekintetben, hogy Magyarországon a társadalmi különbségek felszámolásának új mechanizmusa a pénzügyi preventív segítségnyújtás feltételeinek tárgyalása során nem kerülhet veszélybe. Kérem, hogy hívja fel a nemzetközi közvélemény figyelmét arra, hogy Magyarország miniszterelnöke olyan demokrata, aki támogatja a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, köztük a romák felemelkedését.”

Farkas hangsúlyozza: „Európa történetében ez az első olyan összehangolt kormányzati kisebbségpolitika, amely az érintett kisebbség véleményét kikéri, és annak szükségletei szerint kiemelten támogatja, a miniszterelnök személye pedig garanciája a programok megvalósításának.”

Farkas Flórián végeztetül azt kéri Barrosótól, hogy a fentiekre figyelemmel a tárgyalások során olyan objektív szempontrendszert alkalmazazzanak, amely nem veszélyezteti több százezer magyarországi roma és hasonló sorban lévő nem roma honfitársunk életesélyeit.

gyarországon élnek, az ottani eseményekről a német médiából értesülnek. Ennek megfelelően nem egyszer fura ítéleteik születnek. Csak kisebb része háborodik fel a dezinformáció e mesterfokán, látja át a dolgokat, és véleményének hangot is ad.

Mindebből következtetés csak egy lehet:

Magyarországon minden polgára, aki joggal érzi sértve magát, némi erőfeszítéssel hangot kell adjon e primitív dezinformatív tevékenység feletti nemtetszésének. Legyen ez akár utcai demonstráció vagy olvasói levelek százai. Ehhez azonban egyrészt a nyelvi biztonságon túl az adott ország pontos közéleti ismerete kell, folyamatos tájékozódás és aránylag gyors reakciókészség. Lényegesen szorosabb és hétköznapi együttműködés a nyugaton élő magyarsággal, azok szervezeteivel, a magyarországi polgári szervezetek közvetlen részvételével. Elégtelen a MÁÉRT, vagy néhány „hivatalos” alkalom, melyen határon túli magyarokat többnyire államtitkári szintig bezárólag „megtisztelik” egy-egy valamilyen összejövetelre való meghívással. Elénk, szervezetek közötti kapcsolatok segíthetik a munkát, egymást, és ellensúlyozhatják a külképviseletek renyhességét is.

DR. SZUTRÉLY PÉTER

Raoul Wallenberg emlékére közös magyar-svéd bélyegkibocsátás

2012 májusában a Magyar Posta és a Svéd Posta közös bélyegkibocsátást tervez Raoul Wallenberg születésének centenáriuma tiszteletére. A közös bélyegkibocsátással egy időben „Embermentők” címmel tematikus alkalmi kiállítás is nyílik a budapesti Bélyegmúzeumban. A kiállítás rendezői humanizmus és emberszeretet témakörben megjelent magyar és nemzetközi alkalmi bélyegkiadásokból válogatnak. A kiállítás anyaga a 2012 júniusában megrendezésre kerülő CODE - Demokrácia és emberi jogok konferencia budapesti helyszínén is megtekinthető lesz.

Önmagára és környezetére igényes nő háztartási alkalmazottként vállal főzést, takarítást és bevásárlást - bentlakással. Fízetés megegyezés szerint. Jelige: “Ági” a szerkesztőség címén. ++

SZERBIAI (MAGYAR) MOZAIK

Ország a határon

Az orosz kapcsolat

(Újvidék–Kishegyes, 2012. január 4.) Európának még érnie kell ahhoz, hogy Szerbiával elkezdhesse az uniós csatlakozási tárgyalásokat. Valahogy ilyesfélén fordítható le az a fajta hozzáállás, ahogyan Belgrád a brüsszeli, december 9-i fiaskót fogadta. Az Európai Tanács ugyanis ez év márciusára halasztotta szerbia tagjelöltté való avatását. Persze ehhez továbbra is szükséges, hogy Belgrád előbbre jusson a koszovói küldöttséggel folytatott megbeszéléseken. A kudarc miatt benyújtotta lemondását Bozidar Djelic, a szerb kormány integrációs ügyekkel megbízott alelnöke.

Az európai uniós tagországok állam- és kormányfóit leginkább a jelentősebb számban szerbek lakta észak-koszovói békétlenség tántorította el attól, hogy tagjelölti státuszt adjon Szerbiának. Az ősszel a koszovói szerbek több úttorlaszt is emeltek az észak-koszovói határátkelők előtt, ellehetetlenítve ezáltal a KFOR és az EULEX alakulatainak munkáját. Felháborodásukat az váltotta ki, hogy Pristina maga szerette volna birtokba venni a határátkelőket, a koszovói szerb kisebbség viszont (amely a belgrádi politikával egyetértésben nem ismeri el az önálló Koszovó létezését) ezáltal jelentős pénzforrástól esett volna el. Sokan humanitárius katasztrófát kiáltottak, melyet a belgrádi kormány cáfolt, az ellenzék megerősített, Oroszország pedig erre reagálva segédcsállítmányt küldött Koszovóba. Oroszország beavatkozása nem meglepő, nemrég például Alekszandr Konuzin, belgrádi orosz nagykövet (a nemzetközi diplomácia szabályait sértve) tartott beszédet az egyik ellenzéki párt gyűlésén, s már több alkalommal nyilatkozott úgy, hogy a Szerb Haladó Párt képviseli a szerbek vágyait a legjobban. A kormány válasza sem késett sokáig: Bozidar Djelic (akkor még mint) miniszterelnök-helyettes élesen bírálta Konuzin beszédét, amit egyértelműen a szerb belügyekbe való beavatkozásnak minősített. Nenad Canak, a Vajdasági Szociáldemokrata Liga vezetője pedig egyenesen azt követelte, hogy utasítsák ki a nagykövetet az országból.

Visszafordulni mennek

Koszovó mellett különös gondot okoz Szerbia EU-s közeledésében a mind nagyobb menekült-sereg, amely a szerb–magyar határon igyekszik a (remélt) megélhetést biztosító valamelyik EU-

államba jutni. A Közel-Keletről és a Balkán-félsziget déli területéről származó menekültek miatt már többször felvetődött, hogy Szerbia ellen visszaállítják a vízumkötelezettséget. Pedig az ellenőrzések szigorúak, melyről magam is több alkalommal meggyőződhettem. A nem Európai Unió-s polgárok sora az ünnepek előtt így mindig jelentősen megnyúlik, nem ritka a 2-4 órás várakozás sem. Mind a magyar és szerb határőrök a teljes autót átvizsgálják, a tehergépkocsikat pedig átvilágítják. Nem is röszei vagy kelebiai határátkelőkön próbálkoznak hát a menekültek, akiknek sorsára és életkörülményeire a magyar sajtó figyelme is ráterelődött. A kemény hidegek beállta előtt Szabadka is megvívta a maga harcát a menekültek áradatával. Erről a Magyar Szó napilap több alkalommal is beszámolt, miszerint a külvárosi peremeken, majd a temetőkben is egyre többször és egyre több közel-keleti bevándorlót lehetett látni. Úti céljuk Nyugat-Európa volt, azonban legfeljebb a magyar határig juthattak el, mivel a túloldalon felkészülve várták őket. Miután fogságba estek, pár napos fogvatartás után a toloncegyezmény alapján visszaküldték őket Szerbiába. Mivel viszont Szerbia és Macedónia között még nem írták alá a toloncegyezmény azon részét, amely a visszatoloncolást szabályozza, a menekültek néhány napos elzárást követően az utcára kerülnek. Néhány hónap alatt az így Szabadkán ragadt menekültek száma több mint 200 főre dagadt, akik a városi szeméttelenpen ütöttek tanyát. Novemberre a közép-szerbiai Banja Koviljaca-i menekülttábor is megtelt (az eredetileg 80 fő számára épült táborban 2500-an jelentkeztek be), a városban szabadon lófráló menekülteket pedig a helyi lakosság nehezen tűrte. A viszály akkor érte el a tetőpontját, amikor öt afgán férfi megerőszkolt egy nagy-britanniai nőt.

Az orosz nagykövet felszólalása, a koszovói tárgyalócsoporttal kötött kisebb-nagyobb megállapodások, a menekültprobléma természetesen a tavaszi választásokat megelőző kampányolás alaptémáivá váltak. Közben Boris Tadic államfő bejelentette, hogy az új esztendőben, 2012 őszén államfőválasztást is tartanak Szerbiában. Tehát pár hónap leforgása alatt akár az egész hatalmi paletta megváltozhat. S habár a választók többségében erre meg is lenne az akarat, nincs alternatíva.

Négy az egyhez

A magyar pártok is készülődnek. Magyar Fordulat néven koalíciót hozott létre négy vajdasági magyar párt: a Vajdasági Magyar Demokrata Párt, a Magyar Polgári Szövetség, a Magyar Remény Mozgalom és a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége. A legjelentősebb taglétszámmal bíró Vajdasági Magyar Szövetség viszont külön utakon jár. Pásztor István, a VMSZ elnöke szenzációhajásznak minősítette a négy kisebb párt tevékenységét. E véleményében kétség kívül az is szerepet játszott, hogy a „Négyek” más kisebbségi pártokkal társulva a belgrádi kormányhoz fordultak azzal a követelésükkel, hogy változtassanak a nemzeti tanácsi törvényeken. Ők úgy érzik legalábbis, hogy a mostani rendszer, mely megengedte, hogy a Magyar Nemzeti Tanácsban abszolút döntési jogokat szerezhessen a VMSZ a művelődés, oktatás, kisebbségi politika és tájékoztatás területén, rossz és ellentétes a magyar kisebbség érdekeivel. A „Négyek” és a VMSZ közt további sűrűlódást okozott a kárpótlási törvény is, melyet végül a VMSZ módosítási javaslatával fogadtak el Belgrádban. A VMSZ szerint sikerült kiharcolniuk, hogy a magyarságot végre nem kollektív bűnösként kezeli a törvény, a „Négyek” viszont számos ellentmondást találtak mind a vagyon-visszaszármaztatási, mind pedig a kárpótlási törvényben.

Az év végi hajrában a Magyar Nemzeti Tanács munkája is felgyorsult. A legígéretesebb tette kétségkívül az egyetemistákat támogató demonstratori ösztöndíjrendszer megalkotása volt. Emellett az MNT tagsága elfogadta az ún. kulturális stratégiát is, valamint az igen vegyesen fogadott médiastratégiát. Ez utóbbi jelentős változásokat lát az MNT tulajdonában lévő napi- és hetilapokban valamint a szabadkai Pannon RTV-ben, s úgy általában a vajdasági média világában.

A Magyar Szó-ügy

A politika és a sajtószabadság témájában felette érdekes vita is kibontakozott a Vajdaság Ma honlapján. A Magyar Szó napilap fél esztendeje leváltott főszerkesztője és a jelenlegi főszerkesztő helyettes 2–2 megnyilvánulásában igen súlyos vádakkal hozakodott elő. Pressburger Csaba vitaindító levele pont aznap jelent meg, mikor a Magyar Szó székházában, a VMSZ politikusainak társaságában a lap fennállásának 67. évfordulóját ünnepelték. Az Amikor a talp visszanyal című írásban Pressburger ki-

Ulcái árus a földalatti Dongvu Yuan-i megállójánál

fejt, miszerint „...eltelt fél év alatt sikerült a Magyar Szót egy szimpla pártkülönné silányítani, amely a VMSZ és az MNT, illetve azok vezéreinek és apparatskjáinak minden apró rezdüléséről címdoldalon számol be, a kommunista érárt meghazudtoló módon, a pártállami múltból öröklött beidegződésekkel kilométeres cikkekben tudósít.” A levél kitér Nikowitz Oszkár belgrádi magyar nagykövetre is, akinek tévesen hozta le a Magyar Szó egy könyvbe-mutatón mondott beszédét. A Magyar Szó a Beta hírügynökség szövegét lefordítva „magyar fasizták-ról” írt. Pressburger Csaba szerint „[ez] az eset azt bizonyítja, hogy nem lehet elég jól és elég intenzíven talpat nyalni, mert ha egyszer hiba csúszik a gépezetbe, az elkényeztetett gazdaszervezet irreális mértékben gerjedhet haragra.” Németh Zoltán főszerkesztő-helyettes viszontválaszában a lap becsületét igyekezett védelmébe venni, állítván, hogy az ő szándéka csupán az volt, hogy „[...]megpróbáljam a lapot a kilencvenes évek tisztaságában tartani. Bevallom, nem mindig sikerül [...]”. Németh Zoltán és Pressburger Csaba vitája, ha eredményt sajnos nem is hozott, rávilágít az eddig is hányatott sorsú, a politika kénye-kedvének sokszor kiszolgáltatott napilap helyzetére. S bár története természetesen egyedülálló, a vita az egész vajdasági média állapotát is tükrözi. Szól a politikai kiszolgáltatottságról, a különböző újságírói generációk szemléletbeli különbségéről, a kisebbségi média sajátos helyzetéről (foglalkozunk-e saját politikusaink homályos ügyeivel vagy sem?) és az anyagi függőségről. Ha rövid távon előmozdulást nem is hozott a levélváltás, mindenképp biztató, hogy a csöndet, az elhallgatást végre megtörte a vita. Kocsis Árpád

GYÉMÁNT ZSÓFIA

Ausztrália és az ottani magyarok

Magyarok Ausztráliában (Folytatás)

Magyarok már nem sokkal a kontinens felfedezése után is telepedtek le Ausztráliában.

Az első magyar származású bevándorló, *Friedman Izsák (Isaac)* 1833. április 3-án érkezett egy londoni hajóval, az Enchantress-szel. Öt hónap utazás után Sydney-ben telepedett le feleségével, Rebecca-val és fiával, Francis-szel. Nem sokkal kikötésük után ruhakereskedést nyitott, majd fióküzletet Appin községben. Közben felesége és fia meghalt. Izsák újranezült, és rövidesen Tasmaniába költöztek. Itt, Hobartban zálogházat alapított, 1840 és 1848 között pedig négy fia született. Ekkoriban Ausztráliában nagy volt a pénzérték hiánya, és ez nehezítette a kereskedelmet. E probléma megoldására a sikeres vállalatok saját érmeiket bocsátottak forgalomba, melyet a lakosság pénzként használt. A pénzkibocsátók egyike volt Friedman Izsák, érméit Ausztrália-szerte használták. 1842-ben gyűjtést indítványozott Hobart zsidó vallású polgárai között egy zsinagóga építésére. Neve máig látható a zsinagóga bejáratánál. 1851-ben ismét Új-Dél-Walesbe költözött, Maitlandbe. Itt kocsmát és vendéglőt nyitott. Ugyanebben az évben, 45 évesen, június 20-án angol állampolgárságot kapott. Az aranyláz idején Victoriába ment, főleg a vallással foglalkozott, a pesti rabbiképző egykori diákja a helyi egyházközség választott vezetője lett. Tíz év szolgálat után lemondott, Melbourne-be költözött. 1875. június 13-án halt meg Ausztrália egyik első magyar bevándorlója.

A *Birnstingl* testvérek, Mór és Lajos is ebben az időben vándoroltak ki a kolerajárvány elől. Egy ideig Párizsban és Londonban éltek, ahol Mór ezüstműves, Lajos ékszerkészítő lett. Mór Ausztráliába utazott egy Guion nevű francia ékszerésszel, 1831. június 1-jén kötöttek ki egy John nevű vitorlással Sydneyben. Nemsokára megnyílt ékszerüzletük, ám két évvel ezután Mór kivált az üzletből, bejárta Európát, árut vásárolt, majd öccsével tért vissza. Saját ékszerboltot nyitottak, mely sikeres üzletnek bizonyult. Az aranyláz kezdetén olyan árukat kezdtek importálni, melyekre az aranyásóknak szükségük volt: tábori konyhát, papírt, ruházatot, vala-

mint dohányárut és alkoholt is. Emellett aranyat vásároltak fel, és rövidesen a gyarmat kiemelkedő arany-exportőrei lettek. 1853-ban visszaköltöztek Európába: Mór Párizsba ment, megnősült, és 1903-ban bekövetkezett haláláig ott élt. Lajos Londonban telepedett le, leszármazottai ma is élnek.

Jó híruket bizonyítja, hogy mikor Mór kérvényezte az angol állampolgárságot, kérvényére az írnok ezt írta: „Nem nyújtott be jellemét támogató leveleket, de tudom, hogy a kérvényező Sydney közisztületben álló lakosa.” Így kapott 1850. január 8-án első magyarként Ausztráliában brit állampolgárságot.

Ekkoriban érkezett *Marks Gáspár* textilkereskedő, *Blau Adolf* ékszerész és a gyufagyáros *Worthmann* testvérek, Ignác és Adolf is. Valószínűleg mindannyian ismerték és támogatták egymást, kivétel nélkül résztvettek Ausztrália virágzó országgá formálásában. (3)

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc utáni emigráció

A magyar emigráció második hulláma az 1848–49-es forradalom és szabadságharc után vette célba Ausztráliát. A világsíki fegyverletételt követően sokan kényszerültek menekülésre Görgey vagy Bem seregéből. Egy részük Törökországon át, mások Bécsen és Berlinen keresztül jutottak el Nyugat-Európába. A komáromi vándoroknak Klapka György a vár feladásával szabad elvonulást és útlevelet szerezett. A várvédők Klapkával együtt, más szabadságharcosokhoz hasonlóan Hamburgba igyekeztek. A városban egy erős demokrata párt jelenléte miatt szívesen fogadták őket, és ügyeikbe csak minimálisan avatkoztak bele. Itt gyűlt össze többek között Esterházy Pál, két tábori lelkész, Rónay Jácint és báró Mednyánszky Cézár, valamint Újházy László, korábbi komáromi tiszt, aki magyar települést tervezett alapítani követőivel az Ege-sült Államokban. Az emigránsok lassan elhagyták Hamburgot. Kossuth Lajoshoz hasonlóan legtöbbször Londont részesítették előnyben, mint új lakóhelyet, ám akadtak Párizsba, Brüsszelbe utazók is.

Szeretteik, rokonaik őrizték a magyarországi birtokokat, és Ostendéből látogatták őket. A Londonba áttelepült többségben még élt a remény, hogy külföldi támogatóik segítségével elérhetik Magyarország függetlenségét. Kossuth és megbízottai kapcsolatokat létesítettek a nyugati hatalmakkal, ám hamarosan kiderült: Londonban egy menekült nem újdonság, és az angolok inkább a saját problémáikkal törődnek. Széthúzások keletkeztek a megbízottak között, lassanként a szabadságharcosok beleolvadtak a civil életbe. Az észlegényedett menekülteknek társadalmi gyűjtéseken keresztül segítettek, ám ez csak ideig-óráig jelentett megoldást. A brit kormány azt tanácsolta, keljenek át az Atlanti-óceánon, és kezdjenek új életet Amerikában. Többen így tettek, 1852-ben viszont egy olyan hír kelt szárnyra Londonban, mely megváltoztatta terveiket. Ausztráliában aranyat találtak. Egy új, fényes jövőt reméltek kialakítani, így útra kelték a „világ vége” felé. Három-hét hónapi útjuk során négy földrészt érintettek. Európát általában Liverpool kikötőjéből hagyták el, majd délnyugat felé haladva Rio de Janeiróban kötöttek ki pihenni és a vitorlás rak-tárát feltölteni. Innen Dél-Amerika partjai mellett haladva Buenos Airestől Fokvárosig hajóztak. Itt újra megálltak, utána pedig az Indiai-óceán déli peremén érkeztek a „kenguruk földjére”.

Az első „negyvennyolcas”, Ausztráliába érkezett magyarok egyike *Mednyánszky Cézár* volt. /12. kép/ A báró családja ősi birtokán, a Trencsény melletti Beczkón született 1824. június 9-én. Vallásos katolikus francia édesanyja hatására teológiát tanult, és huszonhárom évesen 1847 júniusában pap-pá szentelték. Részt vett az 1847–48. évi pozsonyi és az 1848-as pesti országgyűléseken. A szabadságharc kitörésekor Görgey Artúr seregébe jelentkezett tábori lelkésznek, így részt vett a sereg összes hadműveletében. A kápolnai ütközetben hőstettet hajtott végre, mikor Zanini már-már ingadozó olasz zászlóaljának élére állt kereszttel a kezében, és győzelemre vitte. A szabadságharc utolsó szakaszában a honvéd hadsereg főpapjává vált. Világos után egy ideig otthon bujdosott, majd Bécsen és Hamburgon

át Franciaországba menekült. A szabadságharc elvesztése miatt megrendült hitében, a francia szalonok társadalmi életében már civilként vett részt, ám továbbra is támogatta a magyar ügyet. Megismerkedett Kestner francia republikánus képviselővel, és rövidesen beleszeretett Kestner lányába, Matildba. A Kestner család boldog volt, a báró édesanyja viszont ellenezte, hogy fia megszegje papi esküjét. Mednyánszky kétségbeesésében felvett 20.000 frank kölcsönt, Ausztráliában hiánycikkeknek számító árut vett belőle, és két bajtársával, Farkas Márton honvéd kapitánnyal és egy lengyel tiszttel hajóraszálltak. Már későn, Fokvárosban érte utol édesanyja levele, melyben könyörgött, maradjon, és beleegyezését adta a házasságba. Antelope nevű hajójuk 1853. augusztusában ért partot Melbourneben. Itt derült ki, hogy a rakományuk, az órák és szövetek teljesen tönkrementek a hónapok alatt. Lengyel társuk továbbállt, Mednyánszky Cézár és Farkas Márton pedig Ballarat felé indult, az aranybányák környékére, hogy megkeressék a visszautazás költségeit. Először nem találtak sok aranyat, ellenben találtak Prihoda Jánossal, aki huszárezredes volt a honvédseregben. Ezután több szerencsésük volt az aranykereséssel, össze tudták szedni az úti-költséget Franciaországba. 1854-ben a báró kiváltotta angol állampolgársági papírjait. Már minden készen állt a hazatérésre, mikor hazafelé menet két rabló állította meg, és a pénzt követelte. Mednyánszky szembeszállt támadóival, ám az egyik meglőtte a bal karját, melyet amputálni kellett. Egy hónapba telt, míg elindulhattak Európa felé a Golden Age nevű hajóval. Áthajóztak a Csendes-óceánon Panama felé. Itt vasútra szálltak, és vonaton átszelve Közép-Amerikát, egy Atlanti-óceánon várakozó hajóval folytatták útjukat Európa felé. Franciaországban viszont kiderült, távollétében Matild férjhez ment. A kiábrándult, melankolikus Mednyánszky a francia Riviérára utazott. Egy nap, mikor megtudta, szeretője megcsalta, Hyeresben, szállodai szobájában befejezte emlékiratait, és 1857. április 20-án méreggel vetett véget életének.

(Folytatjuk)

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Zsifkovics Aegidius, Burgenland püspöke

Újra van magyar mise Kismartonban! Advent negyedik vasárnapján közel száz hívő részvételével húsz év után először magyarul hangzott el a Miatyánk a kismartoni ferencesek templomában. A Haydn lakóházától pár lépésnyire magasodik a Kanizsai János esztergomi érsektől 1386-ban alapított, a törökök által lerombolt, majd 1629-ben Esterházy Miklós támogatásával újra felépült ferences templom, ahol mostantól kezdve minden hónap harmadik vasárnapján 11 órakor magyar misét tart Pál László püspöki vikárius. Kismartonban 1989-ig mindig tartottak magyar szentmisét. December 18-án a szentmisét Dr. Zsifkovics Aegidius, Burgenland püspöke és Dr. Vencser László, az Osztrák Idegennyelvű Lelkészség igazgatója celebrálta. A Találkozás Házában adott szeretetvendégségen helyben kértem interjút a 2010 júliusában kinevezett püspöktől.

Mióta rendelkezik önálló püspökséggel Burgenland?

Tulajdonképpen csak 1960 óta. Trianon után, 1921-ben Burgenland egyházilag nem szakadt el Magyarországtól és a Győr-Szombathelyi Püspökség fennhatósága alá tartozott. Az ügyeket 1956-60-ig a bécsi adminisztráció intézte. 1960-tól a Darázsfaluban (Traudorf) született László István lett Burgenland első kinevezett megyéspüspöke. Róma olyan személyt keresett, aki ismeri a burgenlandi viszonyokat. Dr. László, akinek az édesapja magyar, az édesanyja horvát volt, ideális válasznak bizonyult. Valószínűleg az én püspöki kinevezésemhez is hozzájárult a származásom. Horvát vagyok, a Stinatz (Pásztorháza) melletti Hackenbergben (Vághegy) születtem. A nagyszüleim egymás között gyakran beszéltek magyarul, hiszen magyar iskolába jártak. Egy kicsit én is tudok és most tanulok is magyarul.

A Burgenlandban élő magyaroknak és horvátoknak hasonlóak a problémái?

Nagyon is! Mindkét népcsoportnál rendkívül erős az asszimiláció. A szülők már nem adják tovább a hagyományokat. A horvátok helyzete talán azért könnyebb, mert egy tömbben élnek, még mindig 40 horvát plébánia működik Burgenlandban. A magyarság viszont szétszórott, ezért nehezebb őket összefogni. Mindkét népcsoportnál alacsony a születések száma.

Az egyik fő feladatommak tekintem a papi hivatásom mellett, a különböző burgenlandi népcsoportok nemzeti hovatartozásának az erősítését. Támogatom nem csak a horvát, de a magyar érdekeket is. A mai, új Európában is fontos identitásunk megőrzése, kultúránk továbbadása. Ez teszi színessé és gazdaggá a világot. A pannóniai régióban mindig együtt éltek a magyarok, horvátok, németek, romák. Összetartoztak és ez természetes volt.

Mindig is papnak készült?

Nem mondhatom, hogy villámcsapásszerűt „megvilágosodási“ élmény történt velem, de a sorsom a kezdetektől ebbe az irányba terelt. Egyszerű, keresztény, tipikusan burgenlandi munkás-paraszt családból származom. A családom és a falusi plébánosunk is meglátta bennem az érdeklődést. Óvatosan és szeretettel tereltek ebbe az irányba. Ahogy növekedtem, egyre erősebb lett bennem a vágy, hogy ezt a hivatást válasszam. Az elemi után Mattersburgban (Nagymarton) érettségiztem és Bécsben teológia-filozófia szakon folytattam a tanulmányaimat. Két év után László püspök Zágrábba küldött, hogy elsajátítsam a horvát teológiai nyelvet. Visszatérem után befejeztem a bécsi egyetemet, diakonja, majd személyi titkára lettem László püspöknek, aztán Rómában egyházbogot tanultam. Mindezzel felvértezve a burgenlandi püspöki gondnokságon dolgoztam kancellárként. Ezután átvettem a vulkapordányi (Wulkaprodersdorf) plébániát, melyet 17 évig vezettem. Mellette a Bécsi Püspöki Konferencia főtikára is voltam és a burgenlandi horvátokat is képviseltem.

Meglepetésként érte a püspöki kinevezés?

A pályaműzámom révén gondolhattam rá, mégis meglepetésként ért. Azáltal, hogy hosszú ideig a Püspöki Konferenciában dolgoztam, fel tudtam mérni a feladat nagyságát és kellően felkészülhettem a rám váró feladatokra. Persze mindenre nem lehet felkészülni, de ez hívás számomra, feladat, amit meg kell oldanom és Isten segítségével meg is oldom. A barátaim néha ugratnak: milyen jó egy püspöknek, elmondja a misét és ezzel meg szolgálja az ebédjét! Természetesen ez nem így van. A püspökség olyan, mint egy cég és ezt a céget most én vezetem. 172 plébánia tartozik a kismarto-

ni püspökség alá több, mint 200.000 hívővel. Az ügyek intézése, a megbeszélések, a személyi és költségvetési problémák, a plébániák látogatása, a püspöki konferencia feladatai és a reprezentációs kötelezettségek mellett pap is vagyok, misézem, keresztelek és bérmálok. Persze sokan segítenek is nekem.

A kinevezésekor a médiák sok kritikával illeték. A legfőbb vádként a „Róma iránti hűségét” emlegették. Hogyan fogadta ezeket a kritikákat?

A véleményformáló média és az egyház viszonyát elhanyagoltuk. Megfontolandó lenne egy önálló katolikus rádió és televízió létrehozása. A legfőbb ellenem felhozott vádon csak mosolyogni tudok. Kihez legyek hűséges, ha nem a pápához? Ezt inkább bóknak tekintem. A kritikákat nem vettem a szívemre, mert tudtam, hogy kik állnak a háttérben és tudtam, hogy a többség nem így gondolkozik. A burgenlandiak örültek, hogy olyan püspökük lesz, aki innen származik és évek óta értük dolgozik. A vitákba bele sem avatkoztam. A kezdetektől a munkámra összpontosítottam a figyelmemet.

Milyen feladatai vannak a felsoroltakon kívül egy püspöknek?

Természetesen a legfőbb feladat az evangélium hirdetése. Ennek segítségével irányt és kapaszkodót nyújthatunk az embereknek a mindennapok nehézségei közepette. Mindannyian Isten gyermekei vagyunk, kötelességem az elcsesztetteket támogatni. Egy püspök hídverő az emberek és az Isten, a különböző népcsoportok, a püspökség és a plébániák, a környező államok és Róma között. Törődnöm kell a partnerpüspökségeinkkel is: ez India és Nigéria.

Az egyháznak ma számos terület problémával kell megküzdenie. Gondolok a házasságok felbomlására a papi nőtlenség kritizálására, az egyre csökkenő számú katolikusra és az egyház „modernizálásának” a követelésére stb.

Ez mind igaz, de valójában rendkívül összetett problémával van dolgunk. A jólét, a társadalmi fejlődés az egyházhoz való kötődés felazulásához vezetett. Természetesen szükség van az anyagiakra, emberi dolog az egyre többre vágyás, de eközben elfeledkezett a világ az emberek lelki szükségleteiről. A nagy rohanásban, az életharc közepette egyre inkább hiányzik az állandóan gyakorolt, valódi érzelmi kapcsolat Istenhez. Sokan megszokásból, hagyományból, egy-egy ünnep csillogása miatt, felületesen kötődnek a valláshoz. A szülők már nem adják tovább a valódi hit példáját. Nem elég megkeresztelni a gyereket, az egyházhoz való tartozás személyes döntés, meggyőződés kérdése is. Olyan ez, mint a házasság, ha a felek között nincs igazi érzelmi kapcsolat, az előbb-több töréshez vezet. Pedig a fiatalság nagyon is vágyik az útmutatásra, a segítségre. Nem véletlen a szekták terjedése. Egyházunkra ezen a téren fontos feladat hárul. Jól működő, odafigyelő egyházközségek létrehozása a cél és itt nem csak a papokra gondolok, hanem a laikusokra is. Rengeteg beteg, instabil, az élet problémáival megbirkózni nem tudó embertársunk van, aki segítségre szorul.

Ami az egyház „modernizálását” követelő, a médiákban rendszeresen szereplő kezdeményezést illeti: a felvetett kérdések ismerteek. Az egyház keresi az olyan megoldást, amely megfelel az evangéliumnak és az élet követelményeinek is. Látjuk, mennyi házasság bomlik fel, de a mi feladatunk a házasság szentségének a védelme, nem adhatunk általános felmentést. A keresés stádiumában vagyunk. Erőszakkal, agresszivitással nem lehet változtatást kikényszeríteni. Egyházunk 2000 éve számtalan nehézséget átvészelt, hagyományokkal, óriási tapasztalatokkal rendelkezik. Nálunk Istenről előírt parancsok vannak. Nem szabad szükségből, külső nyomásra változtatni. Mindez nem is az én feladatom, egyedi utakon pedig nem járok. Ami a cölibátust illeti: minden katolikus pap szabad akaratából, hosszú évek előkészítése után választja ezt az életformát. Egyébként a házasságot megengedő ortodox vallásoknál sem jobb a helyzet.

Mit üzen az új évre magyar olvasóinknak?

Isten áldását kérem a magyarságra és azt kívánom, hogy ennyi gazdasági nehézség és a krízis után végre társadalmi stabilitás köszöntson az emberekre. A magyarság minden nehézség ellenére ragaszkodik a gyökereihez, ugyanakkor közelebbi őszinte nyíltsággal a szomszédai felé. Ismerem a magyar történelmet, éppen ezért fáradozom a burgenlandi kisebbség helyzetének javításán.

FERENCZY KLÁRA

PRÁGAY DEZSŐ

1921–2011

Négy hónappal élte túl 90. születésnapját, december 15-én örökre elszenderedett, a müncheni *Sonnenhof* öregotthonban, ahol egy Amerikában élő „gyámasszony” szigorú utasítására, mindenkitől elzárva tartották (látogatót nem fogadhatott, információt nem adtak), pokol volt az élete.

Prágay Dezső 1921. augusztus 12-én született Kolozsváron, szegényparaszti család sokadik gyermekeként. Nagy szerencse volt, hogy segítséget kapott a tanuláshoz, s a háború után elkezdhetette a gazdasági akadémiát. 1947-ben azonban, politikai okokból, Magyarországra kellett menekülnie.

A budapesti Tudományegyetemen vegyészi oklevelet, biokémiai doktorátust szerzett. A kommunista rendszer szemében „népi kádernek” számított. Támogatták is, egészen addig, amíg bele nem szeretett egy „osztályidegen” apostagi evangélikus lelkész akadémiába, a pszichológus Bakay Évába. A házasságról mindenáron le akarták beszélni, de nem sikerült. (A feleség haláláig nagy szeretet és egyetértés volt közöttük.)

1950-56 között tanársegéd volt, s mint a Petőfi Kör vezetőségi tagja és az Orvostársi Forradalmi Bizottság elnöke igen fontos szerepet játszott. Alig van olyan visszaemlékezés, amelyben ne említenék a nevét. Nem annyira a fegyveres harcban, mint a szervezésben és a sebesültek ellátásában vett részt, tekintet nélkül arra, hogy azok magyar felkelők, orosz katonák, vagy éppen a gyűlölt ÁVH tagjai voltak. Nagylelkű, humanista elveket vallott.

Ezekről az időkről Amerikában, 1986 nyarán így vallott:

„Sok fájó és nehéz élmény ellenére - a Forradalom számomra mindenekfölött felemelő élményt jelentett. Sajnálom azokat, akik csak gyászt és nemzeti tragédiát látnak benne.” – „A nyereség-vesztesség számadásaitól teljesen függetlenül, én egy tartozást, adósságot érzek, soha

P. Dr. András Imre SJ (1928–2011) emlékére

Biztosan nem lenne találó jellemzése, ha 2011. december 24-én bekövetkezett halála után a szokásos méltóságok hangnemében emelné bárki őt a halhatatlanok sorába. Ez természetesen kizárólag földi pályájára vonatkoztható, hiszen a lelke nem az enyészeté. Szerzetes lévén a legjobban tudják ezt rendtársai. Így róla, a halandó emberről nyilatkozni a végtisztelesség hangján bármilyen könnyűnek látszik is, élete, munkássága nagyobb ívű bemerést igényel. A szellem emberét nem lehet mindennapi szinten megközelíteni. Elmondta, hogy húszévesen, halálos betegségében arra kérte a Mindenható, adja meg neki, hogy tehessen valamit, hiszen annyira fiatal volt még. Megadatott neki a hosszú és gazdag élet. Nem anyagi javakban, mert szerzetesként ezekre úgysem tehetett volna szert, hanem élményekben és értékekben. Jól sáfárkodott, amiért nem csak hosszú, de eredményes élete lett jutalmul.

Származása, gyermekkori környezete eleve a szerénységet plántálta belé; mindent mértékkel és mércével élt. Még székely tréfálkozása is kimért volt, arcára méretezett mosolya is inkább félszeg, csak ritkán tört át rajta nevetősen a derű. Aki beleütközött a halálba, aligha tud szabadulni a veszélyérzettől. Erről az oldalról kockáztható meg egy véglegesen távozott ember besorolása. Élt az ajándékba kapott talentumokkal, hiszen az iparos szakmát

el nem múló hálát azok iránt, akik életüket áldozták a Szabadságért.”

56 november végén Nyugatra kellett menekülnie. Bécsben Jankó Bélával és Margeszkú Sándorral azonnal bekapcsolódott a Szabad Magyar Egyetemisták Szövetségének (UFHS) megszervezésébe. Aztán Hollandiában, az utrechti egyetemen kapott tanársegédi állást. Egyik alapítója a Mikes Kelemen Körnek.

1960-ban kivándorolt az Egyesült Államokba, s 26 éven keresztül nemzetközileg elismert tudományos munkát végzett. New York Állam Egyetemén kutató, majd egy kórház kémiai laboratóriumának az igazgatója; 1970-től, ugyancsak Nem Yorkban, a patológia és biokémia egyetemi adjunktusa, valamint a kémia rendes tanára volt.

Amerikai tudósok munkájának elismerésére 1970-ben létrehozta a Semmelweis-díjat, 1972-ben a Somogyi–Szendrői-díjat. 1980–84 között a bostoni Bibó István Alap kurátora volt. Kezdeményezésére létesült a Jus Humana-díj.

Rengeteg dolgozata, könyve jelent meg angolul, de magyarul is.

1986-os Európába költözése után, főleg az 56-os Forradalom emlékének az ébrentartásáért, a magyar kultúra és tudomány eredményeinek a tudatosításáért dolgozott – nagy anyagi áldozatokat hozva emlékművek felállítására, diákösztöndíjak adása terén.

A „rendszer váltás” után is sokat igyekezett Magyarországon és magyar honfitársain segíteni, de nem becsomlói búcsú. Nem értékelték kellőképpen a jó szándékát. A magyarországi helyzet alakulása láttán egyre kiábrándultabb, egyre keserűbb lett. Ezt gyakran panaszolta is telefonbeszélgetéseink során és a leveleiben.

Nagy megrendülést jelentett számára imádott felesége halála, amit nem is tudott soha kiheverni. Látása megromlott, életkedve, életereje belerokkant.

SAÁRY ÉVA

szellemi pályára cserélte; nem csupán leértécsigített és elvégezte a teológiát, de egyetemi diplomát is szerzett szociológiából. Szerzetestársa és munkatársa Morel Gyula jóvoltából részt vett az 1957-ben létesített Magyar Egyházsociológiai Intézet munkájában, majd Morel Gyula távozásával, de vele együttműködve 1965-től megszűntéig vezette az intézetet. A rendszerváltozás után mind Magyarországon, mind pedig Erdélyben intézetek szervezésével (is) foglalkozott.

Vállalta a Pax Romana – KMEM bécsi csoportjának megszervezését. Erdélyi földijeinek úgy viselte gondját, hogy vezetőségi tisztséget vállalt kultúregyesületükben; meghonosította Bécsben a csíksomlyói búcsút. Így lett az Központi Szövetségnek intézetével alapító és meggyőződéses tagja volt. A magyar népcsoporttanácsban a katolikus egyház egyik képviselője volt. Nyolcvanadik életének betöltése után fontolóra vette az Egyházsociológiai Intézet további sorsát. Végül is sikerült új tagok szervezésével és az alapszabály megváltoztatásával új alapokra helyezni, új célokat kitűzni. Így lett az Ausztriai Magyar Kutatóintézet (2010) az Egyházsociológiai Intézet jogutódja. Ebben dr. András Imre az alelnök tisztségét töltötte be. Amennyiben elfogadjuk, hogy ez állt világi tevékenysége középpontjában, akkor elmondható, tartósan beírta nevét az utódok emlékeztetőbe.

Elköltözött...

lépve családi házuk felújítására, majd pedig egyéni gazdálkodásra szánta magát nektarin termesztésével.

Otthonukba lépni mindig felüdülést jelentett: önzetlen vendégszeretettel, feleségével, Ágival a látogatókban is tudatosították, mi ott hon és mit jelent, különösen azoknak, akik menekültként vetették meg lábukat Ausztriában, ők történetesen a burgenlandi Antauban, a valamikori Selegszántón.

És most, 74. életévében, 2012. január 14-én elköltözött. Nem az ő szóhasználatában kitelepítették, elűzték a végzet erői. Kissé lecsendesedve: elköltözött hazulról; helye üresen marad és nagyon fáj hozzátartozóinak, feleségében pótolhatatlan hiányt hagyva maga után. A régi társak, cimborák meg töprenghetnek Arany János szavaival: Lelj vigasztalást a szent ígében, / Bújdosunk e földi téren... (dó)

Václav Havel

A karácsonyi készülődés közepette ért a hír. Először nem hittem el. Vašek meghalt? Á, ez csak valami kacska! Vašek nem halhatott meg! A kilencvenes évek közepétől szinte rendszeressé váltak a híradások egyre rosszabbodó egészségi állapotáról, de mindig valahogy „megúsza”. Egészen estig tartott, míg felfogtam: ezúttal nem történt meg a csoda. Elment.

Elnézést, hogy „Vašeknek” nevezem Csehszlovákia, majd Csehország egykori államfőjét. Ez nem tiszteletlenség részemről! Václav Havel az 1989-es év forradalommal, lelkesedéssel, a jobb, szebb jövőbe táplált hitünkkel megtelt novemberi napjaitól kezdve sokunk számára valamiféleképpen családtaggá vált. Első pozsonyi fellépése előtt Havelt jóval megelőzte „forradalmár” híre. Milyennek képzeltem el akkoriban a forradalmárokat? Lobogó hajú, tüzes tekintetű, daliás fiatal embereknek, ahogyan ezt a történelemkönyvekben ábrázolják. Emlékszem, borzasztóan csalódott voltam, mikor először megláttam a tribünön szónokolni. Ez az alacsony, raccsoló, folytonosan valahová a „semmibe” bámuló emberke a „forradalmi napok hőse”? Miatta emelik az emberek magasba a transzparenszeket, hogy „Havel na Hrad” („Havelt a várba”) ? Mérgemben azt mondtam apámnak, aki mellettem állt, hogy menjünk haza, én ezt a csúf kis embert nem akarom elnöknek. Erre apám szigorúan rám szólt: „Figyelj oda a szavaira!”

A szavai és a mondanivalója. Ez volt az a varázs, a karizma, ami Václav Havelt körülvette. A háború előtti Csehszlovákia egyik legmódosabb polgári családjából származott. Édesapja elismert építész volt, nagybátyja alapította a barrandovi filmstúdiókat, ahol a cseh és a csehszlovák kinematográfia számos gyöngyszeme jött létre. Nagyapja, Hugo Vavrecka diplomata volt. A családi vagyon nagy részét 1989 után az örökösök visszakapták. Václav Havel Csehország legvagyonosabb polgárai közé

tartozott, pénzével azonban soha nem hivalkodott. Nem szerette az öltönyt, a farmer és a póló volt a kedvenc viselete. Nem kápráztatták el a fényes protokollvacsorák, ehelyett, ha tehetné, prágai kiskocsmákban töltötte az idejét. Egyszerű ember volt a szó legnemesebb értelmében, anélkül, hogy büszke tartásából engedett volna.

Az 1948. februári kommunista puccstól kezdve élete tele volt lemondással, megaláztatással, üldöztetéssel. Érdekes módon azonban a meghurcoltatás éveiben készült képek zömén Vašek vidáman hunyorog a kamerába. Kezében az elmaradhatatlan cigaretta, körülötte szintén derűs cimborák, akik sörös korsót emelnek a magasba. Lehetséges, hogy ez is egy fricska volt az író részéről a hatalom irányába: látjátok, meghurcolhattok, megalázhattok, börtönbe zárhattok, de én akkor is megpróbálom élvezni az életet! Havel szenvedéseinek valós mértékét talán csak az tudja felmérni, akinek valaha is veszélyben forgott a személyes szabadsága. Öt hosszú évet töltött a kommunista hatalom börtöneiben, számtalanszor kihallgatták, állandó zaklatásoknak volt kitéve. Ő mégis rendületlenül mosolygott a kamerába.

Figyelemre méltó, hogy 1989 után, miután romló egészsége okozott egyre komolyabb gondokat Havelnek, ugyanúgy könnyedséggel, vidámsággal próbálta leplezni a rá leselkedő veszélyt. Betegsége ellen a lehető leghatásosabb ellenszert vetette be: Olga felesége halála után rövidesen újra megnősült. A nála jóval fiatalabb, szép és népszerű Dagmar Veškrnová színésznővel kötött házasságát követően sokan elfordultak tőle, úgy érezték, „megcsalta” Olga asszony emlékét, aki hűen kitartott mellette a meghurcoltatás éveztideiben. A valóságban azonban Dagmar íránt érzett szerelme jótékonyan hozzájárult ahhoz, hogy könnyebben viselje a betegség által ráért szenvedéseket. Ezúttal is a mosolyt hívta segítőtársul, hogy átvészelve a nehéz időket.

Renderíthetetlenül Amerika- és EU-párti volt. Úgy vélte, ez a két tényező biztosítja Közép-Európa országainak demokratikus fejlődés felé vezető utat. Nézetei nem mindig találtak megfelelő fogadtatásra, népszerűségének tetőfokán is rengetegen vitába szálltak vele. Bár saját elmondása szerint nem szerette a konfliktusokat, mégis, Václav Havel „kényelmetlen” politikus volt abban az értelemben, hogy nem volt hajlandó azt szajkózni, amit a „nép hallani akart”. Erről ő maga a következőképpen vallott: „Gyakran hangoztattam kisebbségi nézeteiket, és ezzel jelentősen eltértem a politikusokról alkotott általánosan elfogadott képtől... Anélkül, hogy erre tudatosan törekedtem volna, már a disszidensi korszakom idején, de elnökként is sokan rossz lelkiismeretük megtestesítőjeként tartottak számon.”

Gyakran elhangzik, hogy a forradalom felfalja gyermekeit, amire a volt szovjet blokk országaiiban is elégséges példa akad. Vajon a hatalom, a pénz, vagy a személyes becsvágy okozza, hogy az egykori elhivatott „forradalmárok” megkérdőjelezi vagy egyenesen megsértik a demokrácia alapszabályait? Vagy könnyebb fennhangon hirdetni valamit, és aztán sokkal nehezebb ugyanezt a gyakorlatban is megvalósítani? Václav Havel mindenestre abban is „forradalmi” alkotott, hogy számos politikusi kollégájával ellentétben nem ittasodott meg a hatalomtól. Államfőisége egész ideje megkérdőjelezte a saját pozíciójának jelentőségét és politikusi hatalmát. Filozófus és politikus volt, örök kételkedő, és ez a habitus is szította egyes körök ellenérzését vele szemben. Nem meglepő, hogy Nyugat-Európában sokkal népszerűbb volt, mint hazájában.

A halálát követő napok újra felidéztek az 1989-es év forradalmi napjait. Az emberek spontán

Falatozó a földalatti Dongvu Yuan-i megállójánál

összegyűltek és Csehország és Szlovákia különböző helyein gyertyát gyújtottak emlékére. Érdekes módon Václav Havel halála nem csak szomorúságot, de egyfajta félelemérzést is ébresztett a gyászoló nagyközönségben: meghalt a demokrácia elhivatott harcosa, mi lesz tehát a közép-európai törékeny demokráciák további sorsa? Be fog végül igazolódni Václav Havel jelmondata, miszerint „Az igazság és a szeretet győzedelmeskedni fog a huzugság és a gyűlölet felett”?

FUNDAREK ANNA

Molnár Ágoston a 2011. évi George Washington-díj kitüntetettje

Molnár Ágoston édesapja 1910-ben vándorolt ki Amerikába. Kissikátorban született, Özd közelében s ott nevelkedett az idősebb Ágoston, aki kőművesként előbb Virginiában, majd Clevelandben telepedett le, családot alapított és sikeres építőmesterként számos jelentős épületet, templomot épített, köztük a magyar baptista és református templomot Clevelandban. Fia 1927-ben született, akit még két lánytestvér követett. Az ifjú Ágoston hamar kitűnt tehetségével. Bár apja kőművesként fontosnak tartotta, hogy fia a kétkezi munkát is megismerje, tanárai továbbtanulásra biztatták. Az Elmhurst College diákjaként református lelkésznek tanult, de közben a magyar nyelv és történelem is foglalkoztatta. Ez vezetett oda, hogy végzés után az egyetem meghívta az ottani magyar program és a felvételi iroda vezetésére. Akkor már diákkori szerelme, felesége **Árva Priscilla** is vele volt, aki egész életének támasza, segítője lett. Elmhurst-i munkája mellett doktorátusért tanult tovább a Columbia Egyetemen, ahol 1957-ben elnyerte a 6 hónapos **Cholnoky** kutatási ösztöndíjat. Európában a forradalom után kikerültek élményeit gyűjtötte és írta meg. Ez érlelte meg benne egy olyan alapítvány szükségességének gondolatát, amely Amerikában az ottani magyarok életét, sorsát, eredményeit dokumentálná. A tervet tett követte és 1954-ben létrehozta az Amerikai Magyar Alapítványt, az AMERICAN HUNGARIAN FOUNDATION-t. Tanulmányok, kiadványok, könyvek, szemináriumok, előadások mellett, 1961-ben megalapította a George Washington díjat, amellyel évente olyan sikeres amerikai magyarokat és a magyarság érdekében munkálkodó amerikai személyeket, intézményeket jutalmaznak, akik a magyar névnek és kultúrának elismerést szereztek itt. Az első Washington díjas **Kármán Tódor** és **Neumann János** (poszthumusz) volt 1961-ben. **Molnár Ágoston** mindezeideig visszautasította ezt a kitüntetést a maga számára, de az 50-ik évfordulón eljött az ideje, hogy ő is asztalára tehesse a kitüntetést jelképező George Washington szobrot.

1959-ben **Dr. Mason W. Gross**, a New Jersey állami Rutgers egyetem elnöke hívására Ágoston New Brunswick-ba költözött, ahol egy új Magyar Tanulmányok program beindításával bízták meg, ahová magával vitte az Alapítványt is. Előbb azonban egy nagyszabású pénzgyűjtő esemény megszervezését kellett létrehozni. **Doráti Antal** vezetésével a Minnesota Szimfonikus zenekar hangversenyét tervezték a New York-i Carnegie Hall-ban, hogy félmillió dolláros tőkével megalapozzák az Alapítvány sike-

rét. A Bartók program előadását 1957 február-ra tervezték **Yehudi Menuhin** hegedűművész közreműködésével. Az 56-os forradalom közbejötté különös jelentőséget biztosított az eseménynek, amely hatalmas magyar sikert eredményezett. Az első gyűjtést továbbiak követték és így elérkezett az ideje a saját színház, múzeum építésének. Erre egy régi elhagyott gyárépület megszerzése adott lehetőséget. A felújított épület **Papp László** építész tervezésében 1989. május 21-én nyílt meg. Ebben a múzeum, ajándékbolt és kiállító terem mellett könyvtár és archívum kapott helyet. Az amerikai magyar dokumentumok, emlékek, könyvek mellett hatalmas népművészeti és képzőművészeti gyűjtemény egészíti ki az épület kincseit. Az alapítvány múzeuma az idők során több mint 80 kiállítást rendezett, amelyet mintegy 150 ezer látogató élvezhetett. A kiállítók nagyrészt olyan amerikai magyar művészek voltak, akik itt nemcsak maguknak, de a magyarságnak is nevet szereztek. Jelenleg H. Kirk Brown III. és felesége Jill A. Wiltse műgyűjteményének magyar tárgyú anyaga látható februárig, valamint decemberben a már tradíciónak számító „Népek Karácsonyfája” kiállításnak ad helyet a múzeum.

Ötvenöt év után elérkezett az ideje annak is, hogy **Molnár Ágoston** könnyíthessen azon a terhen, amit az intézmény vezetése jelent. A mindennapi irányítást az elnökség ezért az egy éve megválasztott ügyvezető igazgatóra, **Hajdu-Németh Gergelyre** bízta, míg Ágoston a régi kapcsolataira építve a támogatók további megszerzésén fáradozik. Gergely éppen annyi idős, mint Ágoston volt, amikor az intézmény szervezéséhez hozzáfogott. Az amerikai magyar szervezetek esetében oly sokat emlegetett „fiatalítás” ilyen sikeres megvalósítása reményt ad arra, hogy a mostani nehéz gazdasági körülmények között is biztosítva lesz az amerikai magyarok legnagyobb intézményének a jövője. Az Alapítvány 50 éves fennállásának emlékére Budapesten a Széchenyi Könyvtárban rendezett ünnepség keretében mutatták be azt az emlékalbumot, amely “The Hungarian Legacy in America” (Magyar hagyományok Amerikában) címmel foglalta össze az Alapítvány történetét és eredményeit.

„Apám mint magyar érkezett ebbe az országba és mint amerikai élt le az életét. Mi ugyanígy kell folytassuk a munkánkat” - mondja **Molnár Ágoston**. Példáját adja, hogy a második, sőt magyarul beszélő gyermekei után, a harmadik generáció is hogyan tarthatja meg magyarságát az „olvasztótégelyben”.

PAPP LÁSZLÓ

MARGARETE WAGNER

Stefan Zweig: Nyugtalan szív Az író halálának 70. évfordulójára

2012. február 23-án lesz 70 éve, hogy az 1940 óta braziliai emigrációban élő Stefan Zweig feleségével Charlotte-al együtt öngyilkos lett. Nem volt politikus író, bár egy ideig ezt vetették szemére, de volt önálló véleménye és elegendő politikai értékítélete ahhoz, hogy 1934-ben salzburgi házának átkutatása után elhagyja Ausztriát. A lázító náci szónoklatok által felkorbácsolt időszak kényszerítette őt arra, hogy száműzetésből tekintsen vissza, a „rég szép idők” által hátrahagyott megoldatlan társadalmi és politikai problémákra, azokra melyek a 20. század két nagy katasztrófáját, a két világháborút eredményezték.

Stefan Zweiget nosztalgikus íróként kezelni sem lenne ildomos. Nem ad erre okot sem önéletrajzi regénye *a Letűnt világ*, sem egyetlen még életében (1938) megjelent regénye, az első világháborúval eltűnt monarchiát felidéző *Nyugtalan szív*. Száműzetéséből megkésve bár, de mégis irodalmi emléket állított Zweig a Közép-Európában letűnő, asszimilálódó zsidóságnak. Az irodalomtudomány, hosszú ideig kitartóan szemel hunyt Zweig erőfeszítése felett, hogy megfejtse és eredetére visszavezesse korának katasztrófális vonásait.

Regényének megfilmesítései közül akár az 1949-es angol filmet, akár annak 1979-es francia televíziós filmváltozatát nézzük, egyik sem azt a szakadást mutatja, mely a társadalomban 1914-ben keletkezett, a szegény és gazdag, civil és katona, zsidó és keresztény, férfi és nő között, hanem egy sokatmondó visszatekintés egy emelkedettebb kör lelki válságára. Ennek kiváltója egy díszes egyenruhába bújtatott gavallér a csinos hadnagy. Bár a kívülállók és számkivetettek fájdalmas vágyakozása gyakori motívuma Zweignek, regényének jelentősége mégis több mint az érzelmek – mint a szeretet, sajnálat – nyilvánvaló szétválasztása. A *Nyugtalan szív*ben burkoltan mutat rá a kor életképtelenségére. Azon az abszolutizmusba belemeredvedetten kormányozhatatlan osztrák örökös nemességet megszemélyesítő, gyermektelen Oroszvár hercegnőn keresztül, aki az általa sokszor meggyalázott jelentéktelen társalkodónőjének pusztá rosszindulatból játszottta át a családjára bízott régi osztrák kultúrkincset.

A 19. század gátlástalan gazdasági liberalizmusát gyönyörűen mutatja be a kis zsidó ügynök Kanitz Lámmel személyében. Kékesfalvai Lajos gróf – így nevezi magát a mérhetetlenül gazdagga vált kis ügynök – szerelemből veszi feleségül piszkos üzleteinek áldozatát, kikeresztelkedik, szert tesz egy nemesi címre és megmagyarosítja a nevét. Kékesfalvi Lajos gróf, a kapitalizmus megtestesítője, lesz kezelője ennek a feudalizmus korából visszamaradt régi osztrák vagyonnak. De már a következő generáció, a túlzott elkényeztetés miatt nem képes átvenni ezt az örökséget. Kékesfalvi egyetlen lánya Edith egy lovasbaleset

következtében megbénul, így maga is rá van utalva egy vagyonkezelőre, aki Kékesfalvi halála után nem csak a lány törékeny egészségére és boldogságára ügyel, hanem vagyonának is gondját viseli.

Nem teljesedtek be a zsidó nagyítóke reményei, melyet az I. világháború előtt az osztrák hadsereg erősségébe vetett, hogy az majd megvédi az országban uralkodó gazdasági és politikai állapotokat. A világháború a gazdaság és a társadalom teljes összeomlásához és a birodalom bukásához vezetett. Így tehát nem állt módjában az Edith és apja által dédelgetett reményt valóra váltania Hofmiller Anton-nak a szegénysorból származó fiatal hadnagnak sem. Bár *Nyugtalan szív*-ével mindkettőjükben reményt keltett, Edith gyógyulását nem tudta elősegíteni, sőt katonatársai előtt még titkolja is a félzsidó lánnyal történt eljegyzését. A világháború kitérése véget vet Kékesfalván a kastélyban folyó látszólag fényűző életnek. Öngyilkos lesz Edith abban a hitben, hogy Hofmiller nem viszonozza szerelmét, apja pedig belehal az ijedségtől kapott szív-szélhűdébe.

Az irodalomtudománytól gyakran hosszú novellának, vagy rosszul sikerült osztrák regénynek nevezett *Nyugtalan szív*, egy másik témát is elének tár. A regény 1938-ban közzétételén a Müncheni Egyezmény előtt kezdődik bemutatva Hofmiller Antont, aki az első világháborút éppen csak túlélte és bátorságáért kitüntetik a Mária Terézia Renddel. Ő maga tudja, hogy az elenséggel szembeni bátorságát Edith apjával Kékesfalvival szemben nem tudja kamatoztatni, mégis készenbelfordulni a többség véleményével, az „*Anschluss*”, Ausztria és a hitleri Németország egyesülésének előestéjén. Ezzel Zweig közvetve őt teszi az ellenállás reménységévé.

Érdekes, de eddig figyelmen kívül maradt Zweig viszonya a valós példaképekhez. Mint annak az osztrák-magyar határ menti vidéki helyőrségnek leírásában, ahol Hofmiller teljesíti szolgálatát, és ahol Bruck an der Leitha mögött Kékesfalva is van. Adler Alfredet a kisebbségi komplexus felfedezőjét, a személypszichológia alapítóját mutatja be, az orvos Dr. Kondor alakjában. A fiatal Hofmiller hadnagy nem ismeri fel a Kékesfalvi családot, tipikusan magyarnak tartja, egészen addig, míg Dr. Kondor felfedi előtte a család zsidó eredetét. Újabb vizsgálatot érdemelne Zweig együttérzés témája, épp úgy, mint az *Ezeregy éjszaka meséi* általa készített fordítása.

Meglepő, hogy a kutatás milyen kevés figyelmet szentelt eddig ennek az egyetlen Zweig életében megjelent regénynek. Csak félévről értékelte, és sem Joseph Zweig önéletrajzával a *Letűnt világ*-gal, sem Joseph Roth 1932-ben megjelent regényével a *Radetzky-marsch*-al kapcsolatos összefüggéseket nem tártta fel.

Fordította: FETES KATA

MOLNOS LEVENTE

HÁT HAZAJÖTTÉL, PALI...

A csomag hasáb alakú volt, nem túl nagy, súlyra sem több fél kilónál.

A dupla papírréteg lehántása után mintegy fél téglá nagyságú és alakú, fényes bádogdoboz került elő. Fel-ső peremét ezüstös színű, fémes tapintású ragasztószalag fogta körül, hermetikusan lezárva a dobozt.

Felíratként mindössze egy négyjegyű szám meg néhány betű: 3412 – NJUCo.

Egyéb semmi. Sem levél, sem használati utasítás.

– Biztos pénzt küldött...

– Vagy valami nagyon értékes holmit...

Az egész család ott toporgott, türelmetlenül várta, mi kerül elő a dobozból. A ragasztószalagot nagy nehezen lecibálták, s leemelték a fedelet. A doboz finom, szürkésbarna, enyhén aromás illatú porral volt tele.

– Na, Pali megint valami csodaport küldött a gyerekeknek... Amíg megjön a levél a használati utasítással, napi egy kiskanállal egyetek belőle... Inkább pénzt küldött volna...

– Te mindig elégedetlen vagy! Igly vagy a fiamra, Béla! Mert ő vitte valamire! Mert ő milliomos! Az én drága fiam! Csak kár! Meg kell!

– Ne túlozzon, Mama, ne túlozzon! Tíz éve hiteget bennünket Pali azzal, hogy kivisz! Tíz éve! Hittünk neki, és itt nyomorgunk egy ólban! Őt ember tíz négyzetméteren, minden komfort nélkül...

– Megmondta, hogy lassú az ügyintézés... Megmondta! De most hazajön, hozza a papirokat meg a pénzt, meglátod, minden rendben lesz!

– Hazajön... Ez is ugyanolyan ígéret, mint a többi...

– Hazajön! Pali betartja, amit ígér! Látod, csomagot is küld!

Pali két-háromhavonta küldött egy-egy csomagot: vitamint, tápszert, mindenféle porokat, amelyekből levest, üdítőt meg egyebeket lehet készíteni. Pénzt, ruhaneműt soha. Amerikában él, milliomos – saját bevallása szerint gyárai vannak s bérháza. Fél New Jersey az övé.

Évekkel ezelőtt megígérte, hogy kiviszi őket, de az ügyintézés lassú, bürokrácia mindenhol van. Kommunistákat nehezen fogadnak be, s aki kommunista országban él, az kommunista. Időbe telik, amíg bebizonyítja az ellenkezőjét. Hiába milliomos, ő is csak jövevény.

A háború véget ért.

Lista jött az elesettekről, a túlélők hazajöttek. Pali nem volt közöttük. Az elesettek közt sem. Eltűntnek nyilvánították. Két évig semmit nem tudtak róla. Már halottá akarták nyilvánítani, amikor levelet hozott a postás.

Pali írt.

Amerikai fogságba került. Nemrég szabadult. Azért nem tudott írni. New Jerseyben él, egy gyár főmérnöke. Megalapozza a karrierjét, és kiviszi őket, csak legyenek türelemmel, mert az ügyintézés lassú. Egy-két évbe is beletelik, mire összejön.

Nagy volt az öröm: Pali él! Amerikában, hamarosan kiviszi őket is. Kicsit furcsállottak ugyan, hogyan lett Paliból érettségi nélkül főmérnök, de Amerika az más, ott minden lehet, az a korlátlan lehetőségek országa. Pali mindig feltalálta magát.

Egy év múlva jött a következő levél: Pali gyárigazgató lett. Vett egy házat, készüljenek.

Készülődtek. Eladták a zongorát, a bútorokat, a lakást. Kiköltöztek a telekre. A szerszámoskamrárt berendezték lakásnak. Arra a rövid időre, amit még itt töltönek, jó lesz. Igaz, se vécé, se fürdőszoba. Víz – a kútból. A villanyt majd áthozzák a szomszédból. Olyan lesz, mint egy táborozás.

Olyan lett, Csak elhúzódott egy kissé. Úgy tíz évig.

A szerszámoskamrárt lakajosabbá tették, amennyire lehetett. Kívülről egy paticsfallal szigetelték, azt fűhőre meszelték. Belül újságpapírral tapétázták. A gyerekek ágyait egymásra tették, úgy több a hely. Aztán a felnőttekét is. Béla budít tákolt: négy karót vert le, három oldalról paticsfallal kerítette. Egy ülőlap nélküli hokedlire vödöröt rögzített, a vödört papírral bélelte. Ha tele lett, a kert végében kiürítette, és néhány veder földdel takarta. A fűtést is megoldották egy dobkályhával. Főzni is ezen főztek. Már... ha volt mit. Minden rettenetesen drága volt, s a pénz meg kevés. Munkába járni nehéz volt, s a gyerekek is két órával korábban keltek, hogy beérjenek az iskolába.

Béla ügyeskedett, mindent megtett, hogy valamivel jobban éljenek. A kert végében veteményeskertet alakított ki – felhasználva a sokasodó kupacokat. Teltek az évek. A veteményes bővült, a termés egyre több és szebb lett. A felesleget eladták a piacon. Béla fölűt fészített az ágyások fölé. Nyűlfarmot is alapítottak – halálra ítélt hűsvétű nyuszikból. Minden fillért félretettek. repülőjegyre. A család angolul tanult. Ne legyen nyelvi probléma, ha ott lesznek. Beilleszkedhessenek mihamarabb.

Pali időnként küldött egy kis csomagot, benne levelet. Vitaminporokat, levesporokat, egyebet. Semmiségeket. De küldött. És fenntartotta a reményt. Kiviszi őket. Amerikába. Legutóbb azt írta: személyesen jön értük. Hazajön mindenképp, mert honvágya van. Hazajön.

Attól kezdve várták. De Pali nem jött, s a csomagok is elmaradtak. Meg a levelek is. Írtak egy-két levelet a megadott címre, de választ nem kaptak. Egy év telt el, s jött ez a csomag. A levélnek is hamarosan meg kell érkeznie.

A por szépen fogyott, hárman ették: a két gyerek meg a Mama. Hashajtó hatása kétségtelenül volt, egyéb nem. Mióta ették, három új kupac került a kertbe.

Alig maradt a porból, mire megjött a levél. De nem Pali írta. Valamilyen hivatalos levél, a boríték tele mindenféle bélyegzőlenyomattal, géppel címezve. Csak a letelepedési okirat lehet! Kibontották. A lap legtetéjén a csomagról már ismert négy szám és néhány betű: 3412 – NJUCo. Béla tudott a legjobban angolul, olvas-ta és fordította:

„New Jersey, Undertaking Company (New Jersey Temetkezési Vállalat), 3412 számú ügyirat.

A tavaly elhunyt hajléktalan Kovács Pál iratai között megtaláltuk az Önök címét, valamint végakarátát, hogy hazai földben szeretne nyugodni. Levelünkkel egy időben postáztuk hamvait.”

Mama hisztérikusan sikoltozni kezdett, a gyerekek vihogtak. Béla kiment a kertbe. Megállt az utolsó három kupac szar előtt, pillanatig nézte a dombokat, majd csendesen megszólalt:

– Hát hazajöttél, Pali...

Rövidhírek

Belföld

Január 1-óta sugároz Paks. 100km-es körzetben holtbiztosan fogható. A nyári időszámítással kezdi meg műsorát a nyíregyházi kurd rádió, valamint a békéscsabai dák és a szegedi drúz adó.

Nyugati pénzemberek csoportját fogadta a Magyar Nemzeti Bank örökös elnöke. A találkozóra az alumíniumszap árának rohamos emelkedése miatt került sor. Mint ismeretes nyugaton pánikhangulat uralkodik amiatt, hogy az ily módon világválságtá vált forint kamatlábait hamarosan emelni fogja az OTP.

Szakszervezeti főtűkárók tanácskozása került sor Budapesten, a Kossuth téren. A résztvevők véleménye szerint egyre nehezebb kijönni a 600 ezer forintos kisnyugdíjból, mert a kenyér ára már elérte a 39 ezer forintot.

A **Magyar Nemzeti Bank** közleménye szerint, az országból ezentúl papírpénzt nem, csak fémpénzt lehet kivinni. A kivihető legnagyobb érték a fém 100 ezer forintos.

2013-ban bevezetik Magyarországon a kétnapos munkahetet. Emiatt a tanév vége kissé kitolódik. Az utolsó tanítási nap augusztus 31-e lesz.

Új rendelet lépett életbe a családi kisvállalkozásokat illetően. A rendelet értelmében, a 3999 személyt foglalkoztatók még családi kisvállalkozásnak számítanak. Ez a keret még jól beilleszthető a kedvezményezett gazdászági keretébe.

Az **MTI tájékoztatása** szerint, Magyarország halálját akarja kifejezni Daniel Cohn-Bendit úrnak azért a laudációért, melyet az Európa Parlamentben Magyar-hon ügyében tartott. A kormány egyúttal sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy e beszéd viszonzása jelenleg nem áll módjában, ezért magas rangú magyar kitüntetésre terjesztik elő a külföldi politikus.

Külhon

Az **írek skótok lettek** adta tudtára hallgatóinak a BBC legújabb adásában. A változás jelentősen befolyásolja majd a nemzetközösség gazdasági életét, különös tekintettel a gyapjútermelésre.

Hálás afrikai bennszülöttek kirabolták Namíbiában egy magyar jószoigálati küldöttség gépkocsiját. A Diamond Namibia nevű játékonysági felvonulás magyar résztvevőitől több ezer dollárt, útleveleket, laptopot és mobil telefonokat vittek el. A konzul a helyi lap riportérének adott nyilatkozatában a helyi lakosok segítségét kérte a tettesek felkutatásához.

Dél-Karintából indul az új köölaj vezeték, melyen a Gailtalban feltörő, évi több millió tonnára tehető kőolajat az OPEC olajárának feléért szállítja majd Ausztria a dél-európai országoknak.

A **török kormány** visszahívja Szíriából az 1915-ben kitélepített örmények utódait és visszaadja nekik azokat a frissen felújított házakat Isztambulban, melyek egykor őseik tulajdonában voltak. Hasonló intézkedéseket terveznek a kiutasított görögökkal szemben is.

Görögország Európai Unió béli parlamenti képviselői egyre gyakrabban utánozzák strasszburgi hozzászólásaikban a francia kormányfőt. A görög kormány tervezi, hogy retorikái továbbképzések tartására 2012-ben több alkalommal látja majd vendégül Szárközi urat.

Sport

Nagyszabású úszóverseny zajlott Olaszországban a közelmúltban. A verseny résztvevői a Costa Concordia fedélzetéről indultak és Toskana partjait kellett elérniük. A versenyt a hajó kapitánya nyerte, ő ért először szárazföldre.

Alsó-Ausztria

P. Abraham, Viktória, operett – Baden bei Wien, Stadttheater; febr.18.,19.,24.,28.,márc. 3.,4.,8.,15.,17.,18., 22.,23.,27.,30.,31.

N. Simon, Sweet Charity, musical – Baden bei Wien, Stadttheater; febr. 23.,25.,26.,márc.9.,10.,24.,25.

Grenade: Les 20 ans. Hűszéves a táncscsoport; a tagok, hátrányos sorsú gyermekek Aix-en-Provence és Marseille városaiból és profi táncosok valamint nemzetközi híró művészeti vezetők, tánc – St. Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; febr. 15.

Orosz impressziók, orosz szerzők műveiből játszik az alsóausztriai Tonkünstler-Orchester, kamarazene, hangverseny – St. Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; márc. 5.

A kék virág, a freiburgi barokkzenekar és szőlístái közreműködésével, kamarakonzert – St. Pölten, Festspielhaus, Großer Saal; márc. 24.

G. Hauptmann, Einsame Menschen, színmű – St. Pölten, Landestheater; febr. 15.,17.,18.,25.

G. Feydeau, Einer ist der Dumme, színmű – St. Pölten, Landestheater; márc. 3.,8.,14.,15.,30.,31.,ápr.14.

Tango publik, tangó kezdőknek és haladóknak 19,30-22,00-ig oktatás, de 22 óra után publikumtánc. – St. Pölten, Festspielhaus, Café Publik; febr. 8.,15.,22.,29., márc.7.,14.,28.,30.,ápr.4.,11.,18.

Az Arany Bizánc és az Orient, kiállítás – Schallaburg, márc. 31. – nov. 4.

Gyerünk a múzeumba!, 10 éves a Karikatúramúzeum, kiállítás – Krems, Karikaturmuseum; ápr. 4-ig **Casino Redoute...**, febr. 20. kezdés: 21 órákor, teremnyitás: 20 órákor a Congress Casino minden termében, álarcosbál – Baden, Kaiser-Franz-Ring

Bécs

G. Donizetti, L’elisir d’amore, opera – Staatsoper; febr. 18.,21., márc. 31., ápr. 3.,7.,10.

G. Puccini, Madama Butterfly, opera – Staatsoper; márc. 9.,12.,15.

Gustav Klimt, kiállítás – Kunststhorisches Museum; febr. 14. – máj. 6.

Impressionismus – Pastelle, Aquarelle und Zeichnungen, kiállítás; Albertina; febr. 10. – máj. 13. **Rudolfina Redoute**, febr. 20. kezdés: 21,30 órákor, teremnyitás: 20,00 órákor, álarcosbál

Burgenland

Kreisky/Bo Candy/Green Invisible Rabbits, koncert – Oslip, Cselley Mühle Sachsenweg; márc. 31.

Ursprung Buam Solo Tour, népzene, koncert – Neusiedl am See, Veranstaltungshalle Bühlgünde; ápr. 8.

Alexander Brenner & Barbara Schurz “Showgirls”, kiállítás – Eisenstadt, Landesmuseum; ápr. 1-jéig **„terra incognita“**, kiállítás – Schloss Halbturn; ápr. 20.-okt. 28.

Austro Pelsonia febr. 18. kezdés és teremnyitás: 20 órákor, bál – Eisenstadt, Wirtschaftskammer

Felső-Ausztria

W.A. Mozart, Così fan tutte, opera – Linz, Landestheater; febr. 4.,7.,9.,16.,18.,24., márc. 2., 17., ápr.12.

A magyar Országgyűlés elfogadta a jövő évi költségvetést

(MTI) Az Országgyűlés 2011. december 20-án, kedd hajnalban elfogadta a 2012. évi költségvetést. A büdzsé előző heti átírása után a végleges fő számok csak a határozathozatal előtti órákban alakultak ki. A parlament így 576,2 milliárd forintban állapította meg az ország jövő évi hiányát. A bevételi főösszeget 14.340,9 milliárd forintban, a kiadási főösszeget pedig 14.917,1 milliárd forintban határozta meg. A képviselők 255 igen szavazattal, 48 nem ellenében döntöttek Magyarország új központi költségvetéséről. A javaslatot a független Pószte Lajos is támogatta. A költségvetési törvény 2012-re 4,2 százalékos éves inflációval számol, a hiány pedig GDP-arányosan a költségvetés újratervezése után is 2,5 százalék maradt. A kabinet 299,4 forintos euróárfolyammal számolta át a büdzsét.

Megszavazták az új köznevelési törvényt

(MTI) Az Országgyűlés szintén keddre virradó éjjel elfogadta az új köznevelési törvényt, amelynek értelmében minden iskola állami fenntartású lesz, az önkormányzatok működtetésre szerződhetnek vissza. A jogszabály hároméves kortól teszi kötelezővé az óvodába járást, a tankötelezettség korhatárát ugyanakkor 18 évről tizenhatra csökkenti, emellett választható oktatási formaként meghatározza az egész napos iskola feltételeit is. A tanulók a jövőben csak ötven óra közösségi munka után vehetik kézhez érettségi bizonyítványukat. A képviselők - éjjeli három óra előtt néhány perccel - név szerinti szavazáson 252 igen szavazattal, 62 nem ellenében hagyták jóvá a kormányjavaslatot.

I. Kálmán, Marica grófnő, operett – Linz, Landestheater; febr. 11.,21.,29., márc. 9.,20.,26., ápr. 11.

J. Kesseling, Arsen und Spitzenhäubchen, színmű – Linz, Landestheater; febr. 7.,10.,12.,25., márc. 6.,22.,23.,25., ápr. 7.

Erika Pluhar, Es war einmal, Egy életút dalokban, vendégjáték – Linz, Kammerspiele; febr. 10.

Ursula Biemann, kiállítás – Linz, Lentos Kunstmuseum; máj. 6-ig

Gyermekkimonók, Egy prélude a japán divathoz, kiállítás – Linz, Schlossmuseum; ápr. 15-ig

KET, Hogy látják a gyermekek a technikát, kiállítás – Linz, Ars Electronica Center egész évben

Linzer Salsa Ball, Sabor Latino Der Linzer Salsa Club, márc. 3. kezdés: 21 órákor, teremnyitás: 20,30 órákor, bál – Linz, Neues Rathaus, Festsaal

Karintia

F. Löwe, My Fair Lady, musical – Klagenfurt, Stadttheater; febr. 5.,15.,17.,19.,22.,24.

J. Buchan, A Hitchcock, Die 39 Stufen, színmű – Klagenfurt, Stadttheater; márc. 1.,3.,6.,8.,10.,14., 16.,17., 21.,23.,24.

Reality Shapes, Melitta Moschik, kiállítás – Klagenfurt, Museum Moderner Kunst; márc. 4-ig

Redoute 2012, febr. 11. Teremnyitás: 19,00 órákor, kezdés: 20,00 órákor, bál - Klagenfurt, Messe Klagenfurt

Salzburg

G.F. Händel, Imenoe, opera – Salzburg Landestheater; febr. 23, 26., márc. 4.,12.,18.

P. Breuer, Elements, balett – Salzburg, Landestheater; febr. 10.,11.,14.,15.,17.,29., márc. 10.,22.

A. Schnitzler, Das weite Land, színmű – Salzburg, Landestheater; febr. 25.,28., márc. 1.,2.,21.,22.,24., ápr. 19.

Herwig Schubert, festészet és rajz, kiállítás – Salzburg, Salzburg Museum; jun. 17-ig

Kelta Múzeum Hallein, állandó kiállítás – Hallein, Keltenmuseum

Rot Kreuz Ball, febr. 18. teremnyitás: 19,30 órákor, kezdés: 20,30 órákor, bál - Salzburg, Frw. Kolonne Salzburg

Stájerország

R. Strauss, Elektra, opera – Graz, Opernhaus; febr. 1.,3.,12., márc. 21.,24., ápr. 26.

F. Löwe, Gigi, musical – Graz, Opernhaus; márc. 2.,3.,7.,9.,11.,15.,16.,18.,25.,ápr. 3.,4.,8.

J. Racine, Phädra, színmű – Graz, Schauspielhaus, Probebühne; márc. 7.,22.

H. Ibsen, Nora oder ein Puppenhaus, színmű – Graz, Schauspielhaus, Hauptbühne; febr. 16., Nora und Ein Puppenheim; márc. 1.,2.,7.,20.,21.

Männer gesucht!, zenés partner keresés, zenés egyveleg – Leoben, Stadttheater; febr. 17.

Öreg kalap és új divat, kiállítás – Graz, Museum im Palais; márc. 18-ig

Moderne: Selbstmord der Kunst?, kiállítás – Graz, Neue Galerie Johanneumsviertel; szept. 2-ig keddtől vasárnapig

Steirerball, febr. 20. teremnyitás: 19,00 órákor, kezdés: 20,30 órákor, bál – Bad Aussee Kurhaus

Tirol

Brigitte Kowanz, in light of light, kiállítás – Innsbruck, Galerie im Taxispalais; febr. 26-ig

Üveg és fény, üvegkiállítás – Innsbruck, Zeughaus; 2012.márc.18-ig

Tiroler Bauernbundball, febr. 10. teremnyitás: 19,00 órákor, kezdés: 20,30 órákor, bál – Innsbruck Congresshaus Innsbruck

Vorarlberg

G. Donizetti, Szerelmi bájital, opera – Bregenz, Landestheater Großes Haus; febr. 14.,16.,19., 21., 23.,25.,27.

G. Kreisler, Lola Blau, musical – Bregenz, Landestheater, Kleines Haus; febr. 10.

Maradandó érték?, kiállítás – Bregenz, Kunsthaus; ápr. 4-ig

A **Vorarlbergi Tartományi Múzeum** előreláthatólag 2013-ig átépítési valamint újraépítési munkálatok miatt zárva lesz.

Turnerball Wolfurt, febr. 10., teremnyitás: 19,30 órákor, kezdés: 20,00 órákor, bál – Wolfurt, Cubus Wolfurt

Európa ajánlat

Turner-Monet-Twombly. Later Paintings, kiállítás – Stuttgart, Staatsgalerie, Konrad-Adenauer-Str. 30–32, Németország

Öt kontinens egy ajánlat

Lyonel Feininger: From Manhattan to the Bauhaus, kiállítás – Montreal, Museum of Fine Arts, Michal and Renata Hornstein Pavilion, 1379 Sherbrooke Street West, Montreal, Quebec, Canada

Válogatta HOMONNAY LEA

300 ÉVE SZÜLETETT BOD PÉTER

(1712–1769)

A XVIII. század során Erdély is a felvilágosodás és nemzeti kultúra felpezsdülésének a gyors növekedési része lett.

A testőrírók vezéralakja Bessenyei György mellett számos kiváló erdélyi költőt is számon tart a magyar irodalom, mint például Barcsay Ábrahám személyében, akinek verseiben a felvilágosodás szellemi arculata tükröződik. Ugyancsak a kor jeles alkotó egyéniségei közé sorolhatók Pápai Páriz Ferenc, szótárkészítő és orvostudományi író, s nem utolsósorban, Bod Péter az első magyar nyelvű írólexikon, a Magyar Athenas megalkotója.

Nyilván a felvilágosodás racionalista gondolkozói közül számtalan kiválóságot sorolhatnánk, akik a felújítás erejével a nemzet értékvilágát gazdagították.

Felsőcsernátonyi Bod Péter 1712. február 22-én született a Háromszék vármegye felsőcsernátoni köznemes rendi szegény székely családban.

Iskolai tanulmányait 1724-től Nagenyeden végezte, bár nehéz nélkülözésekkel, kitűnő tanulmányi és eredményes szorgalommal.

1729-ben Felsőbányára tanítói kinevezést nyert, ahol három évet töltött. Utána visszament Enyedre, s beiratkozott az akadémiai tanszakra, ahol teológiát hallgatott. 1736-tól a kollégium könyvtárgondnokaként vállalt tisztséget, s oktatta a kollégiumi diákokat héber nyelvre.

A fenntartási költségeit részben tanításból, s a segítségnyújtó gróf Bethlen Kata támogatásával tudta fedezni.

1739-ben ösztöndíjjal a Leyden-i egyetemre iratkozott be, ahol teológián kívül a keleti nyelveket, jogot, bölcséletet és természettudományokat hallgatott.

Hazatérése után, 1740-ben gróf Bethlen Kata udvari lelkészeként előbb Olthévizen lelkészi munkát végzett, – 1744-ben református pappá szentelték – majd két éven át az olthévi egyház-községben folytatta papi hivatását. 1749-ben elvállalta a magyarigeni egyházi szolgálatot, s amellett több magyar és latin nyelvű vallásos tárgyú, s történelmi művet alkotott.

Kiemelt értékű egyházi munkájának elismerése révén előljárói tisztségekben részesítették. Előbb 1758-ban a gyulafehérvári egyházkerület jegyzőjévé, később 1767-ben Kézdivásárhely főjegyzőjévé választották.

A XVIII. század végén, egymástól függetlenül mindenfelé megszólalnak a magyar írók, pl. Pápai Páriz F., Szenczi Molnár A., Apáczai Csere J. a magyar nyelv jogait hirdetve.

Bod Péter is a fenti szellemi áramlat nyomán a magyar nyelv művelését állította munkásságának középpontjába. Tervezte új magyar nyelvtan ki-

adását, ez nem készült el, azonban kiadta Pápai Páriz F. leghíresebbé vált művének, a „Dictionarium Latino-Hungarium” latin/magyar szótárának bővített változatát.

Számos egyházi tárgyú műve közül – „A Szentírás értelmére vezérlő magyar lexikon”-ban bibliai fogalmakat magyaráz, míg a „Kösziklán épült ház ostroma” c. írásában I. Lipót császár abszolutisztikus és protestáns üldözéseiről tesz allegorikus bíráló megjegyzéseket.

1760-ban névtelen szerzőtől fordította latinból magyarra a „A Szent Hilarius, vagy szívet vidámító ... dolgok” c. könyvét, amely számos anekdota, példabeszéd, közmondások sorát tartalmazza, utalván a felvilágosodás korának szabad gondolkodási eszme világára.

Lelkészként vallási munkája során türelemre és nemzeti egyetértésre intette hallgatóságát. Feltehetőleg ilyen belső indítékkal írta meg Erdély történetének részeként a románok és székelyek történetét is. Életének páratlan segítségét nyújtó Gróf Bethlen Kata elhunytakor koporsójánál a „Tiszta fényes drága bíbor” című halotti versével róta le a legmélyebb tisztelet kegyeletét mindazért az emberi kiváltságos támogatásért, amelyben a grófnőtől részesült.

A század közepén (1766) jelentette meg máig fémjelzett életművét: a „Magyar Athenas”-t. Régi erdélyi és magyarországi költőkről emlékezik meg benne, mintegy ötszáz írórt sorol fel betűrendben. A műben szereplő írók nevei mellett részletes életrajzi adatokat s az írásaik mellé rövid bíráló megjegyzéseket fűzött.

ANGOL NYELVŰ VERSANTOLÓGIA KÉSZÜL az angliai Alba Pressnél „I lived on this Earth...” (Oly korban éltem én...) címmel, ami magyar költőknek a Holokausztról írt verseit gyűjti össze. Az antológiát a Londonban élő Gömöri György és felesége Mari szerkesztik és az tizennyolc magyar költő, a többi közt Radnóti Miklós, Vas István, Pilinszky János, Csoóri Sándor, Gergely Ágnes és Borbély Szilárd, valamint három roma költő verseit tartalmazza. A könyv bemutatójára február végén kerül sor a londoni magyar követségen.

A HAJDANI MAGYARORSZÁGI BRIT NAGYKÖVET Sir Bryan Cartledge nagysikerű magyar történelemkönyve, a „Will to survive” (Megmaradni) amerikai kiadásban is megjelent. A könyvet a washingtoni magyar követségen mutatták be Pröhle Gergely külügyi államtitkár és Szapáry György nagykövet részvételével.

Korának nehéz közlekedési viszonyai között rendkívüli nehéz munkával gyűjtötte az adatait. Művének elkészítéséhez felhasználta Zwittinger David lexikonját is („Specimen Hungariae Litteretae”), akit a legjobb írók között tartott számon.

Érdemi támogatást kapott az irodalom pártoló gróf Ráday Gedeontól, aki mind anyagi, mind szellemi segítségben részesítette.

Bod Péter, mint korának egyik legbuzgóbb törekvő, több irányba alkotó irodalomtörténész, po-
lihisztora, egyházi írója, olyan irodalmi alkotásai-
val gazdagította nemzeti irodalmunkat, amely nél-
kül vesztendőbe került volna a XVIII. század fel-
világosodás korának számos kűtfő értékű alkotása.

„... az erdélyi felvilágosodás és romantika korának hatalmas munkásságáról, még inkább egy régi, de az újat is már részben megsejítő és igénylő világ képviselője volt.” (Jancsó Elemér)

RÁDULY FERENC

Belföldi turisták raja a „Mennyei Béke” kapujánál

A kíméletlenség nyomdafüzére

Oláh János: Száműzött történetek. Novellafűzér. Magyar Napló, Írott Szó Alapítvány, Budapest 2011, 397 old.

Jellegzetes, **Irodalom a történelem szolgálatában** címmel került sor a Magyar Napló, a Magyar Írószövetség lapjának bécsi bemutatójára 2008. június 28-án. Az est vendége volt mint főszerkesztő a fenti könyv szerzője is. A száműzött történetekkel kapcsolatosan azért kell emlékeztetni a rendezvény címére, mert így könnyebb a megkerülhetetlen kérdés megválaszolása: mi a célja, rendeltetése vagy egyáltalán van-e értelme az irodalomnak? Vajon miért ír az író, alkot a művész? A kérdés mindenekelőtt a tartalmakkal kapcsolatosan merül fel. A jelenkori irodalom több mint szerteágazó, szinte szétfeszít minden határt, nem sorolható egykönnyen korlátok közé.

Oláh Jánost nem kell sorolni, elvégzi ezt ő teljes elkötelezettséggel, mesterségbeli kökölyel. Esztétikailag gyönyörködtetni lehetne leírásaival, szófordulataival, meghökkentően találó helyszíneléseivel, „hősei” jellemzéseivel. Az olvasó nem csupán meglepődik ezen, hanem egyenesen rábólint: csakis így, a nagy elidegenedés beleborzongásával lehetett bemutatni az ő világot. A 27 elbeszélés mindegyikének megvan a maga megközelítési, ábrázolási módja: van, amikor csak egyszerűen, akár valami beállított kamerával tudósít, néha íróként is közbeszól, máskor meg éppenséggel a szereplők szólnak meg, ezáltal bontakozik ki az a világ, amelyre alig lehetne megfelelő kifejezést használni. Mindezen túlmenően határok, választóvonalak nélkül jelenül meg a kül- és belvilág, ha másként nem, az író egy-egy gondolat, érzelem, szenvedély vagy éppenséggel kétségbeesés felvillantásával félreérthetetlenül érzékelteti a bemutatott személynek nem csupán környezetét, helyzetét, hanem lelkvilágát is, azaz hogyan találja fel magát, mennyire illeszkedik be, vagy éppenséggel mennyire reménytelenül bele-
török a végeláthatatlan kényszerhelyzetekbe. Falusi környezet lévén archaikusan hat azon valóság-tartalmak alkalmazása, amik éppenséggel mendemondaként, pletykaként kapnak lábra. Öröm, megelégedettség teljesen ismeretlen ebben a post-világban, ami a Katonák c. elbeszéléssel a II. világháború végén kezdődik. Bár nem mellőzi az időbeli kereteket, évszámok helyett inkább bizonyos fejlődési, helyesebben torzulási szakaszok köré gyűjti mondanivalóját.

A valami utáni világ a falusi környezetet, ami helyszínként alig változik s az események különbözősége sem szakítja szét, hanem ugyanazon személyeken keresztül a teljes felszámolás ellenére egyben marad mint törmelék, tehetetlen halmaz, amiben az emberek kiszolgáltatott áldozatok. A romlás és emborlás kíméletlenségében a kezdeti kiállás után, amikor a nagyapa még mind a német, mind a szovjet hadsereggel szemben helytáll, a fiú unoka gyermeki mindennapjain már átút a kilátástalan sötétségbe nyúló árnyék. Csupa olyan jelenség, megnyilvánulás, élethelyzet, aminek nincs mércéje, éppen ezért nem lehet ráfogni a legkegyetlenebb erőszakra sem, hogy rossz, gonosz, mert ilyen összehasonlítások legfeljebb önmagukért vannak, önmagukról tanúskodnak minden összehasonlítási lehetőség nélkül.

Szabó Dezső elsodort faluja ötlik fel önkénytelen, azt az I. világháború sodorta el, Oláh János falurombolása egész világ könyörtelen krónikája kicsiben a II. világháború végétől a rendszerváltozás előtti évekig. A semmibe sodródás, feneketlen zuhanás sorsszerűen folytatódik a megállás, netán megállapodás legkisebb esélye nélkül. Az olvasó alig borzong bele az egyik történetbe, folytatódik, sőt erősödik a borzadály

fokról fokra. Amikor már arra számít az olvasó, netán valami fordulat áll be a következő történetben, csalódnia kell, mert egyedül a teljes szét-
esés, megsemmisülés jelenti a végkifejletet: ahonnan már nincs tovább, és természetesen visszaút sincs, a folyamatok visszafordíthatatlannak. Csakis szemléltető a cselekmények felbontása, ugyanakkor összekapcsolása egyetlen füzérbe. Ebben a kényszerzubbonyban sorjázik az idő, őrvjong a végtelékig kitervelt testi és lelki be-
leroppanás, beletörődés, a lázadás, védekezés legkisebb jele nélkül. Amikor az aljasság már áttör minden gátat, következik a lelki összeroppanás: a plébános idegszanatóriumba kerül a meggyalázott lánnyal való szembesülés után, míg a többi szereplő eltűnik a faluból, úgy, hogy a gyaláztatnak még nyoma sem marad (Hajnali madárszó). Általában a mindent elnyelő város következik, ahol törvényszerűen török kerékbe a vasútra szegődött falusi szökevény (Foggal, körrömmel). Állóhelyzetből szemlélhető a tudósítás az egzisztenciális végállomást jelentő eszpresszóban a falu városba vetődött hajótöröttjeiről (Négy-öt magyar).

Az elbeszélések – egy kivételével már megjelentek az Örvényes partján (1988), ill. Vészerszódás (2011) c. novelláskötetben. Újat az utolsó, Kutya-komédia c. egyes szám első személyben fogalmazott írás képez, igaz, a mostani megjelenésnél – kétségtelen önéletrajzi átutésekkel – ez is korábban keletkezett. Ebben új léthelyzetben, a faluról elszármazott művész hányattatásával szembesülünk. A sikeres színész a bolondok házából kerül vissza a színpadra, hogy eljátssza Dallos főelvtárs kegyelméből a neki szánt kutya szerepet, csak-hogy kiszámíthatatlan módon a Kutya dala helyett a Farkasok dalát adja elő, amiből aztán a fizikai megsemmisülés (öngyilkosság) következik. Ebből a fellépésből fakad valami biztató, madáchi kiút: az özvegy gyermeket vár...

A száműzött történetek kíméletlen mérleg, le-
számolás közel fél évszázad szervezett őrvjong-
seivel. Ezen a ponton viszont megkerülhetetlen a kérdés: az irodalom perspektívikus feladata, rendeltetése. Oláh János történeteivel visszahozta a száműzött évtizedeket, amikor nem volt elég a hallgatás, felejtetni kellett. Nem értékel és főként nem ítélkezik, csupán korhű krónikásként emlékezik és emlékeztet. Ezzel ugyan nem adja meg a tisztulást, de feltétlen érzékelteti világunk, napjaink torzulásait; ne csodálkozzon tehát senki sem azokon az állapotokon, amik fékezetlenül uralkodnak Magyarországon. Az irodalom, Oláh János pedig így vesz elégtételt a múltért, ad magyarázatot arra az örült meghasonlásra, amikor a kétségbeesett – egyébiránt tette előtte vallásos – parasztgazda akár valami fát, kivágja a keresztet, ami borulásában agyonzúzza (Nincs Isten). A kimondott szóban, a megszólalásban rögzíthető Oláh János szándéka az irodalom rendeltetéséről. Így sejlik fel a kárhozatból a kibontakozás, mely úgy kezdődik, hogy akár eszelősen is kimondjuk, száműzetésükből tudatára ébredszük az elfojtott, kimondatlan dolgokat.

DEÁK ERNŐ

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

A bécsi Freddy Wagner nejjével Margaretével a karácsonyi ünnepek idején egy hetet töltött Pekingben. A közölt, külföldi turista szemével készült pillanatfelvételek betekintést engednek az ottani mindennapi életbe, amelyben a kínai „szocializmusban” felfedezhetők a nyugati behatások, többek között a karácsony.

Az emlékezés szilánkjai

Schiff Julia: Reihertanz [Gémek tánca]. **Regény. Pop Verlag, Ludwigsburg 2011, 267 old.**

Ady Endre apokaliptikus versének refrénje: „különös, különös nyár éjszaka volt” (Emlékezés egy nyár éjszakára) képzettársításként alkalmazható a bánáti származású kitelepített, majd kitelepülő, Münchenben élő szerző legújabb munkájára. Valóban, már csak műfaját tekintve is különös mű. Kétségtelen, a modern regénynek sokfajta felépítése, szerkezete lehet, így a *Géme*k *tánc*ának is, ellenben ez a mű annyira műfaj nélküli, hogy nem is lett volna fontos megjelölni a címlapon (ezt a kitéltelt nyomatékositja 64 forrás, köztük két wikipedia felsorolása). A „regény” különlegessége az is, hogy a történések ellenére nincs okvetlen és folyamatos cselekménye, hanem különböző körülmények, állapotok egymásba illesztéséből épül fel. Ennek megfelelően az állapotok, helyzetek, helyszínek közepette állandósnak a tervszerűen erőszakolt dolgok; ugyanazon mindennapok különböző változatai jelenülnek meg nem éppen aprólékos leírással. A legfeltűnőbb azonban, hogy a címadó látvány, bár meghatározó, meglátott élmény emlékeként ötlík fel csupán.

Annál vaskosabban szökkennek szembe az egyes évszámok, amik jelzőkarókként igazítanak el a főhős Fred (Reiter) életében, aki a bánáti német kisebbség tagjaként – mint egyet-

len megjegyzésből megtudható – SS-egységben lett Hitler katonája. Kétévi frontszolgálat után hat évi hadifogság következik, ahonnan 1951. május 28-án kerül haza. Jóformán meg sem tudja vetni a lábát, amikor három hétre rá egyik éjszaka felverik, s a többi kitelepítetttel marhavagonokban Fetestibe irányítják, majd onnan teherautón Bordusaniba (Duna-delta) szállítják, ott pedig kirakják őket a kietlenség kellős közepébe. Ott kell felépíteni házaikat, fellelni magukat.

Hat hét múlva Fred Dominik nevű barátjával sikeres szökést kísérel meg; barátja szülőhelyén, a Szeben megyei Nagydíszódon húzódik meg, ott jut el hozzá apja levele: körözi a rendőrség. 1951. december 20-án önként jelentkezik Bukarestben a belügyminisztériumban, ahol deportálása tetőzéséül két év kényszermunkát akasztanak nyakába a Duna-Fekete-tenger csatorna építésénél.

A „regény” további fővonulata a pokol fordulatainak fel-felvillantása, érzékeltetése. Fred mint szenvedő alany mások értesüléseiből kap áttekintést, mi minden történik körülötte; ő inkább gondolataiba, emlékeibe mélyed: milyen volt gyermekkora, ifjú évei – közben-közben azért felderengenek a bevándorló ősök is –, a bányász sors a hadifogságban. Különös módon a háború nem foglalkoztatja, vagy leg-

alábbis alig esik róla szó. Akár művészeti esz-közként is felfogható a mű ezen sajátossága, ami egyben Fred szenvedélymentes alkalmazkodásán keresztül nyilvánul meg. Mert végül is nem látva más kiutat lehúzza a két évet (1953. december 20-i kiállítási a szabaduló levele), hogy aztán ismét kitelepítése színhelyére térjen vissza, ahol vár rá Susi, egyik kitelepített falubelije. Egybekelnek és tanítókként dolgozhatnak, mígnem jön a hazatérési engedély 1955 karácsonyára, de a tél miatt csak 1956 tavaszán költöznek vissza bánáti szülőföldjükre. Ott tudja meg, hogy más helyett jutott sorsára. Végül is élve a kitelepedési engedéllyel Németországba költöznek.

Fred nem találva magyarázatot mintegy a helyszínelésben keresi a megnyugvást: 50 év után felkeresi nyomorúsága színhelyeit, ahol már csak hellyel-közzel akad nyomokra; a megkérdozteteknek bánáti szülőföldjükre, hogy, hogyan, milyen körülmények között épült a csatorna, bár Brancusi 24 m magas emlékoszlopa kiált a tájba.

Ez a sűrített összefoglaló leírások, utalások szilánkjaira nyúlik vissza, a sorrendiség – miután a valóság a gondolatiság elemeivel vegyül, közbeszöve különböző „eligazító” tudósításokat – nem játszik különösebb szerepet, így az évszakok sem annyira a természet változásairól,

hanem a deportáltak mindennapi, az időjárás-sal szembeni kiszolgáltatottságról is tanúskodnak. Ezáltal a címadó Gémek tánca is egyetlen látomás ismétlődése, amiből Fred és Susi alakja bontakozik ki, lényegében mellékszínként érzékeltetve a kiutat. A könyv borítójának hát-lapján betájolásként irodalmi fikció olvasható. És éppen ez a megközelítés tompítja az érzéseket, veszi el az elviselhetetlen borzalmak élet. Schiff Julia ilyen sajátágos eszközökkel, töredékekből, szilánkokból alkotja meg, Fred alakja köré sűríti a totalitarizmus abszurd világát. Fred végeredményben nem is annyira élő alak, hanem inkább médium, rajta keresztül nyerhetünk bepillantást a pokol bugyraiba.

Fontos megjegyezni, hogy Schiff Júlia tizenegy éves korától öt éven át szintén kitelepített-ként élt a Baragan pusztaságban, amit közvetlen közelbe hozott *Steppensalz / Szíksó* (2001) c. önéletrajzi regényénél. Ennek közvetlensége, átható lüktetése, dermesztő hőfoka, mélységének drámaisága a Gémek táncában alábbhagy, Fred traumája inkább, bár jelenidőben, az emlékezet távoli diagnózisa, anélkül, hogy az olvasó beleborzongana. Fred és világának különleges nyitja mégis: mindaz, amin keresztül ment, megtörtént vele, de nem azonosult vele, így nem hagyta, hogy kikezdje, s ez adja meg túlélésének magyarázatát.

Emlékezet: a palatáblától a számítógépig

Koller Emmerich: Über die Grenzen. Erinnerungen eines Emigranten aus Ungarn [Határokon át. Egy magyarországi emigráns emlékei]. Edition lex liszt 12, Oberwart 2011, 427 old., számos fényképpel.

A közvetlen az osztrák határon fekvő Pornóapáti szülötte, Koller Emmerich vagy Imre tulajdonképpen tanítványai révén, felesége biztatására szánta rá magát, hogy elmondja életét, ami 2006-ban *Good Dogs. Do Stray. Memoirs of an Immigrant from Hungary* címmel jelent meg angolul. A mostani, német nyelvű kiadás fordítás az angolból, amiben maga a szerző is közreműködött.

Hogy egy ember visszaemlékezései mennyiben számíthatnak (köz)érdeklődésre, nem utolsósorban attól függ, hogy mit, miről és hogyan ír. Mivel 1956-ban hagyta el Magyarországot, nem lehet véletlen az angol nyelvű kiadás éve, a német nyelvű meg nyilvánvalóan az 55. évfordulóhoz kötődik. Mindezt előre bocsátva téved, aki Koller könyvét valami politikai vetületű emigrációs tevékenység feldolgozásának tekinti. Ugyanakkor kellemes meglepetésként ő a saját, ill. családja életét rögzíti, oly módon, hogy az egyéni sorson keresztül bemutatja az őt körülvevő világot is, azaz saját élete eleve beleágyazódik a család, majd azon túlmenően abba a környezetbe, amely megszabja mindennapjait.

A könyv kulcsmondatának tekinthető azon megfogalmazás, amiben csak úgy szinte odaveti: *„Tapasztalataink összege vagyunk, ők formálnak minket és egészen sohasem szabadulhatunk meg tőlük.”* (74. old.) Kissé marxi megfogalmazás, igaz, minőségi különbséggel, hiszen nem környezetet, de még élményeket sem említ, hanem tapasztalatokat, a tapasztalat pedig az emberrel megesett dolgok tudatosítása. Koller

Emmerich eleve ezzel a hozzáállással kezdi el gyermek-kora ábrázolását első észlelésétől, ami a II. világháború végén veszi kezdetét. Nem mondható irodalmi igényű műnek ez az önéletrajz, ellenben lélektani, társadalomtörténeti megközelítésben példás megközelítés és feldolgozás, egyrészt, mert minden felesleges érzelmi telítettség nélkül, másrészt hatvan éven felüli kora ellenére ugyanolyan szinte naiv megközelítéssel írja le a történeteket, hogy lételességükhöz nem fér kétség. Mindamellet – és éppen ez emeli messze a közönséges önéletrajzok fölé – a saját személyén, látásmódján keresztül feleleleventi azt az eltűnt világot, ami egyedisége mellett általánosítható.

A könyv mindazonáltal az egyes életszakaszok felsorakoztatásakor szükségszerűen fedi fel a törésvonalakat, különösképpen az egyik óráról a másikra bekövetkezett menekülést Ausztrába, egészen addig, amíg a misszionáriusnak készülő szerző kilép a rendből, s a felszentelése előtt világi pályát választ mint német tanár Amerikában. A magyarországi gyermekkor szinte mindenre általánosítható mindennapjait különböző oldalakról világítja meg szugesztív tömörséggel; kisé elnagyolva ugyanez állítható az Ausztriában eltöltött mintegy két évre, míg az amerikai évek egyre darabosabban, nagyobb vonalakban sorjázna. Azt a benyomást kelti, mintha számára a legfontosabb mégiscsak a gyermekkor, meg aztán a leírások vastagodásával mintha elveszitené belső indíttatása mélységét, s az energia is lankadóban. Így a könyv végére érve megszűnik a feszültség, összefolynak a részletek. Jellemző erre az utószó, amiben nem egészen négy oldalra szorítja egybe a szerzetesrendből távozása (1966) utáni évtizedeket egészen nyugdíjazásáig. De ezzel sem éri be; két utóírrattal is megtűzi könyvét: az elsőben “tör-

téneti áttekintés” olvasható Pornóapátiról, a másikban pedig 2005-ben tett magyarországi utazását írja le: mi maradt meg gyermekkorából, aminek egy-egy történetét Magyarországon maradt rokonaival egészíti ki.

A maga nemében értékes kortörténeti leírással szolgál Koller Emmerich; nem egészen mellékesen érzékelteti a különböző nemzetiségűek egymás mellett élését. Mindegyik éli a maga külön világát, és inkább negatív értelemben vesznek egymásról tudomást: a németajkúak a magyarokat betyároknak nevezik, a magyarok pedig őket bűdös sváboknak, de ebben jelentős szerepet játszott a társadalmi hovatartozás is.

Koller könyve nem reflektál, nem hasonlít össze, nem is mérlegel, csupán leír, ábrázol, igaz közvetlen elbeszélő modorában annál inkább felkelti az érdeklődést. Ennek egyik legmeghökkenőbb példája édesanyja ábrázolása két tragikus helyzetben: az őt és fél éves fiú tudatosan éli meg egyik csecsemőként elhalálozott hűgának temetését, amin az édesanyja még egyik nővére számára is feltűnően érzékenlenül (69. old.), bezzeg menekülésükkor – bár közvetlen a határ mellett éltek –, amikor kiértek az országhatárhoz, édesanyja néhány percre megállt az ottani Mária szobornál. Mielőtt elveszítette volna a falut szeme elől, utolsó búcsút vett a múltjától. Érezhette, hogy soha többé nem fogja látni szüleit. Végtelen fájdalommal magába görnyedt, egyik kezét szájára szorította, és feltartóztathatatlanul zokogott (238. old.). Koller Emmerich ezt a tömör leírást tetőzi a 71 éves a határról visszaforduló nagymama szavaival: “Túl öreg vagyok én már ahhoz, hogy elmenjek. Visszamegyek és ellátom a házat, amíg ismét hazajöttök.” Ezt már az egyébként érzelemszíkár apa sem tudja megállni és sírásra fakad (239 old.).

Egyszer volt...

majdnem, mert én most is gyónok, és abban reménykedem, hogy az olvasók majd feloldoznak, tudomásul veszik azt, hogy akkor még gyerekek voltunk, és így helyzetünk menthető. Csakhogy én már hajlamos vagyok azt hinni, hogy az ember számára nincs mentesség, és így is-úgy is felelősségünk teljes tudatában cselekszünk.

Szóval egészségesebb tisztában lenni helyzetünk elviselhetlenségével, és inkább ássuk el magunkat. Vagy kérjünk meg rá valakit, hogy tegye meg helyettünk.

Nem ígérgetek össze-vissza régi, országos barátaimnak, hogy majd én megírom őket, de Kati szokott a leggyakrabban eszembe jutni, és azt hiszem, tartozom neki annyival (ha ez mérhető), hogy róla mindenképp írjak néhány sort. Nem csak azért, mert a női nem nagy, titkos tisztelője vagyok, hanem azért is, mert évekkkel ezelőtt találkoztam vele utoljára, pár hete pedig azt hallottam, hogy meghalt.

Csak egy bizonyos eseményt, rövid történetet osztanék meg az olvasókkal.

Tizenhat-tizenhét éves voltam, fél lábbal átléptem a felnőttkor küszöbét. Kati akkor már át is lépte, ő tizennyolc éves múlt. Mégsem érezte magát felnőttnek. Ha lehet így mondani, még fel akart nőni. Az élethez, a haldokláshoz, egy szimpla feladathoz. Ezzel én is így voltam. Nagybetűs felnőtt akartam lenni.

Ginsberg Üvöltését, Kerouac Útonját olvastam akkoriban ronggyá, egész nap a Nirvanát hallgattam.

Volt úgy, hogy Jim Morrisonnal együtt vallottam: „Szar az egész.”

Abban a korszakomban máig kedvenc kocsmában találkoztam Katival. Barátok lettünk, ha ez egyáltalán lehetséges fiú és lány között, meg úgy általában: ember és ember között. Én persze próbáltam lázadni (de mi ellen?), ő viszont a legnagyobb lázadó volt. Én csak úgy hittem, szar az egész, és ezt így lehetetlen végigcsinálni. Pedig Kati volt súlyos beteg, ő tudta, hogy tényleg nem bírja tovább. Alkoholon és nyugtatókon élt, később már a napi háromszori étkezés helyett is ezeket a finomságokat fogyasztotta, és pusztította magát.

Mindezzel együtt fantasztikus volt vele lenni, és megfejteni az álmait. Egy év múlva már mindketten olvastuk Freud Álomfejtés című alkotását, és hatására állandó jelleggel egymás álmait elemeztük, próbáltuk őket megfejteni. Általában jól ment, nevetgeltünk, szívtattuk egymást. Aztán egy éjszaka Kati azt álmodta, hogy meghalt.

Néhány nap múlva öngyilkosságot kísérelt meg. Édesanyja telefonált nekem és mondta, hogy mi történt.

Emlékszem, hogy ott álltam a kórházi ágyánál. Nézem, ahogy aludt. Ki tudja, Kati akkor talán éppen azt álmodta, hogy életben maradt.

Mindenesetre már tudtuk: csak egy kicsit kell meghalnunk ahhoz, hogy felnőttek lehessünk. De nem támadhatunk fel sohasem.

